

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

SURİYELİLER'İN ENTEGRASYONU: ŞANLIURFA ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Canpolat ÖZPOLAT

Danışman
Prof. Dr. Veysel AYHAN

BOLU 2019

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Canpolat ÖZPOLAT'a ait "Suriyelilerin Entegrasyonu: Şanlıurfa Örneği" adlı çalışma, jürimiz tarafından **Uluslararası İlişkiler** Anabilim Dalında **Yüksek Lisans Tezi** olarak oy birliğiyle/~~oy çokluğuyla~~ kabul edilmiştir.

11.03.2019

Unvan, Adı, Soyadı

İmza

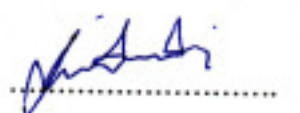
Üye (Tez Danışmanı) : Prof. Dr. Veysel AYHAN

Üye : Prof. Dr. Mehmet DALAR

Üye : Dr. Öğr. Üyesi İmran DEMİR

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Yaşar AYYILDIZ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK UYGUNLUK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum, “**Suriyelilerin Entegrasyonu: Şanlıurfa Örneği**” başlıklı çalışmanın yazılmasında, bilimsel ve etik kurallara uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda atıfta bulunduğumu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığımı beyan ederim.

Canpolat ÖZPOLAT

11.03.2019

ÖN SÖZ

Son derece hassas olan Suriyelilerin uyum ve kabulüne yönelik bu çalışma mümkün olduğunca kapsamlı ve ayrıntılı bir araştırma yapılmaya çalışılmış olup bu çalışmanın başlamasında ve görüşmeler süresince yöneltilen önermelere samimiyetle cevap veren Şanlıurfa halkına ve Suriyelilere ve çalışma süresince her türlü desteklerini esirgemeyen tez hocama teşekkürü bir borç bilirim.

Canpolat ÖZPOLAT

11.03.2019

ÖZET

SURİYELİLER'İN ENTEGRASYONU: ŞANLIURFA ÖRNEĞİ

Canpolat ÖZPOLAT

Yüksek Lisans Tezi

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Veysel AYHAN

Mart 2019, 110 + xii Sayfa

Arap Baharı adı verilen toplumsal olayların etkisiyle, 15 Mart 2011 tarihinde Suriye’de başlayan olaylar, bir süre sonra iç savaşa dönüştü. Suriye’nin içinde başlayan savaşın şiddeti artınca Türkiye yönelik büyük bir sığınmacı akını başladı. Kısa bir süre içinde on binlerce aile sınırı geçerek Türkiye’ye sığındı. Türkiye’nin açık kapı uygulamasıyla her geçen gün artan bu sayı 2017’nin ilk aylarında İçişleri Bakanlığı’nın açıklamalarına göre 3 milyon 550 bin kişiye ulaşmıştır. Hem göçmen sayısının fazla olması hem de kalış sürelerinin uzaması bu birçok sorunu da beraberinde getirmiştir.

Suriyeli göçmenlerin çok küçük bir bölümü kısa süreli bir problemlere çözüm bulmak amacıyla kurulan kamplarda barındırılırken yüzde doksandan daha fazla mülteci ise kamp alanlarının dışında barınma imkânları aramaktadırlar. Kısa süre misafir edileceği düşünülen Suriyelilerin kalıcı olduklarının anlaşılması üzerine Türkiye’nin de giderek artan birçok sorunla karşı karşıya olduğu fark edildi. Bu sorunların ileride büyük bir mülteci krizine dönüşmemesi için geniş çaplı bir adaptasyon ve entegrasyona ihtiyaç duyulmuştur. Türkiye’de yaşamaya devam edeceği belli olan Suriyelilerin entegrasyon sürecinde yetkililer; sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliğine giderek sağlık, eğitim, istihdam gibi değişik alanlarla önemli adımlar atılmıştır.

Anahtar kelimeler: Şanlıurfa, Alan Araştırması, Suriyeli, Entegrasyon, Uyum ve Kabul

ABSTRACT

INTEGRATION OF SYRIANS: EXAMPLE OF SANLIURFA

Master Thesis

Department of International Relations

Advisor: Prof. Dr. Veysel AYHAN

March 2019, 110 + xii Pages

The events that started in Syria on 15 March 2011 with the effect of the social events called the Arab Spring turned a civil war. When the violence of the war started to increase in Syria a large influx of refugees began to Turkey. Within a short time tens of thousands of families fled through Turkey. According to Turkey's open door application this number increasing with each passing day. The fact that both the number of migrants and the prolongation of their stay have caused many questions.

As far as possible, a comprehensive and detailed research has been carried out on the highly sensitive Syrians. The conclusions of this study are addressed separately in the third chapter for the local population and Syrians. In the first and second chapters, more than the discussions on immigration and literature, the thesis study gave priority to the analysis of the findings obtained in the third part directly from the area as a result of interviews with local people and Syrians.

Keywords: Sanliurfa, Field Research, Syrians, Integration, Compliance and Acceptance

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI	ii
ETİK UYGUNLUK BEYANI	iii
ÖN SÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
KISALTMALAR	xii
I. BÖLÜM	
1. GİRİŞ	1
II. BÖLÜM	
2. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI	9
2.1. Göç Olgusu ve Göçün Nedenleri	9
2.2. Uluslararası Göçün Tarihçesi.....	12
2.3. Zorunlu Göç ve Zorunlu Göçün Bir Türü Olarak Mültecilik	15
2.3.1. İç Savaş Veya Ülkeler Arası Savaş Ortamı, İstikrarsız Siyasi Ortam, Zulüm Görme Gibi Nedenlerle Yerde Olma	19
2.3.2. Ekonomik Politikalar, Kalkınma Stratejileri ve Projelerinden Dolayı Yerinden Olma.....	19
2.3.3 Felaketlerden Kaynaklanan Yerinden Olma.....	20
2.4. Mülteci ve Göçmen Arasındaki Farklar.....	20
2.4.1. Sebep Açısından Farklar	21
2.4.2. Vasıta veya Olanak Bakımından Farklar	21
2.4.3. Uygulama Bakımından Farklar.....	22

2.5. Türkiye'ye Yönelik Kitlesele Göç Hareketleri.....	22
2.5.1. Yunanistan'dan Türkiye'ye Göç.....	23
2.5.2. Romanya'dan Türkiye'ye Göç.....	25
2.5.3. Yugoslavya'dan Türkiye'ye Göç.....	25
2.5.4. Bulgaristan'dan Türkiye'ye Göç	26
2.5.5. Kafkasya'dan Türkiye'ye Göç.....	27
2.5.6. Ahıska'dan Türkiye'ye Göç.....	28
2.5.7. Afganistan'dan Türkiye'ye Göç	29
2.5.8. Doğu Türkistan'dan Türkiye'ye Göç.....	29
2.5.9. Irak'tan Türkiye'ye Göç	30
2.6. Suriye Krizi ve Suriyelilerin Türkiye'ye Göçü.....	32
2.6.1. Suriye Krizinin Arka Planı	32
İç Savaştan Önce Durum	32
İç Savaşa Sebep Olan Etkenler.....	33
2011: Suriye'de İç Savaş	33
İç Savaş	34
Göçün Genel Nedenleri	35
2.6.2. Suriyeli Mültecilere Türkiye Hükümetinin ve Halkın Bakışı.....	37
2.6.3. Suriyeli Göçmenlerin Türk Toplumuna Etkileri.....	44
Suriyelilerin Toplumsal Etkileri.....	44
Toplumsal Tehdit Algıları.....	45
Bireysel Tehdit Algıları.....	45
Kente Yönelik Tehdit Algıları	46
Suriyelilerin Güvenlik Üzerine Etkileri	46
Suriyelilerin Ekonomik Etkileri	47
Eğitim Üzerindeki Etkileri	47
Sağlık Üzerindeki Etkileri.....	48
2.6.4. Türkiye'deki Suriyeli Göçmenlerin Temel Sorunları.....	48
Dil Sorunu.....	49
Çalışma Şartları.....	49
Ekonomik Sorunlar	49
Eğitime İlişkin Sorunlar.....	50

<i>Barınma Sorunları</i>	51
<i>Sağlıktaki Sorunları</i>	51
2.6.5. AB Ülkelerinin Suriye Krizine Yaklaşımı.....	52
2.6.6. Türkiye'deki Suriyelilere Tanınan Haklar ve Entegrasyona Yönelik Yapılan Çalışmalar	55
<i>Sosyal Entegrasyon İçin İzlenecek Yollar</i>	56
<i>Eğitim Fırsatları</i>	57
<i>İstihdam ve İş Olanakları</i>	58
<i>Dil Öğretimi ve Diğer Bazı Unsurlar</i>	59

III. BÖLÜM

3. SURİYELİLERİN UYUM VE KABULÜNE YÖNELİK ŞANLIURFA

ALAN ARAŞTIRMASI	62
3.1. Şanlıurfa Algısında Suriyeli Sığınmacılar Araştırma Bulguları-Yerel Halk	63
3.1.1. Suriyelilerin Kabulü ve Dayanağı.....	63
3.1.2. Eğitim.....	65
3.1.3. Birlikte Yaşam ve “Komşuluk”	67
3.1.4. Beraber Çalışma ve İşyeri Kurma.....	67
3.2. Şanlıurfa Algısında Suriyeli Sığınmacılar Araştırma Bulguları-Suriyeliler	68
3.2.1. Şanlıurfa Algısında Suriyeli Sığınmacılar Araştırma Bulguları	69
3.2.2. Birlikte Yaşam ve “Komşuluk”	70
3.2.3. Suriyelilerin Türk Vatandaşı Olmasına Yönelik Araştırma Bulguları	71

IV. BÖLÜM

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....73

KAYNAKLAR75

EKLER

EK1: Görüşme Yapılan Kişiler, Ayrıntılar-Suriyeliler.....	84
EK2: Görüşme Yapılan Kişiler, Ayrıntılar-Yerel Halk	94
EK3: Anket Soruları Suriyeliler	104
EK4: Anket Soruları Yerel Halk.....	107

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1: Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Eğitimi	58
Tablo 3.1: Suriyelilerin Kabulü ve Dayanağı (%)	64
Tablo 3.2: Suriyelilerin Eğitime Yönelik Yerel Halkın Tutumu (%).....	65
Tablo 3.3: Suriyelilerin Şehrin Ekonomisinde Kabullenilmesi Ortak İş Yapma (%)....	68
Tablo 3.4: Tez Araştırmasında Derinlemesine Görüşme Yapılan Kişiler	69
Tablo 3.5: Suriyelilerin Şanlıurfa'ya Uyumu ve Dayanağı (%)	70
Tablo 3.6: Türkiye Vatandaşı Olmak İstiyor musunuz? (%).....	72

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1: Yıllara Göre Suriyeli Göçmen Nüfusu.....	39
Şekil 2.2: 4 Nisan 2016 Tarihli BM Raporuna Göre Suriyeli Mültecilerin Ülkelere Göre Dağılımı.	42
Şekil 2.3: Türkiye'deki Suriyelilerin İllere Göre Dağılım	43
Şekil 2.4: Suriyeli Göçmenlerin Ülkelere Göre Dağılımı.	54
Şekil 2.5: Şubat 2016'ya Kadar AB Üyesi Ülkelerin Sığınmacılara Yardımları	55
Şekil 3.1: Suriyelilerin Eğitim Hakları Türk Vatandaşları ile Eşit Olmalıdır. (%).....	66
Şekil 3.2: Suriyeli Biri ile Komşuluk Etmek Sizi Rahatsız Eder mi? (%).....	67
Şekil 3.3: Türk Vatandaşları ile Ailevi Olarak Görüşüyor musunuz? (%)	71

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	: Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AFKEN	: Afet Geçici Kent Yönetim Sistemi
bkz.	: Bakınız
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
C.	: Cilt
EDAM	: Ekonomik ve Demokratik Araştırmalar Merkezi
GEM	: Geçici Eğitim Merkezleri
GKAS	: Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler
HUGO	: Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi
İKGV	: İnsan Kaynağını Geliştirme Vakıf
Mazlum-Der	: İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
OAU	: Afrika Birliği Teşkilatı
ORSAM	: Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi
ÖSO	: Özgür Suriye Ordusu
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TESEV	: Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı
TÖMER	: Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
UNHCR	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
YUKK	: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ

Suriye’de yaşanan karışıklıklardan dolayı Türkiye’ye ilk sığınmacı grubu 2011 yılında 252 kişi olarak giriş yapmış ve sözü edilen tarihten itibaren bu sayı giderek artış göstermiştir (AFAD 2014, <https://www.afad.gov.tr/upload/Node/3493/xfiles/suriyeli-misafirlerimiz.pdf>, 26.11. 2017 erişildi). 2014 yılına gelindiğinde, Suriye’de 9 milyonu aşkın kişinin krizden etkilendiği ve 5 milyonun üzerinde insanın da vatanlarını terk ederek mülteci durumuna düştüğü söylenebilir. 2015 yılında ise rakam 12 milyonu geçerek, ülkenin yaklaşık yarısının ülkesini bıraktığı görülmektedir. Mültecilerin önemli bir kısmı yakın komşu ülkelerden olan Türkiye, Lübnan, Irak ve Mısır gibi ülkelere sığınmıştır. Resmi verilere göre 2014 yılında günlük ortalama üç bini aşkın Suriyelinin çevre ülkelere giriş yaptığı belirlenmiştir. Ciddi boyutlara ulaşan bu insan göçü ve karışıklıklarla ve barış olanaklarının azalmasıyla beraber yakın komşu ülkelerde de gerek sosyal ve ekonomik gerekse de politik olarak ortaya çıkan etkiler giderek derinleşmiştir (UNHCR 2014 <http://www.unhcr.org/turkey/home.php> 13.12.2017’de erişildi).

Türkiye’de başlangıçta mülteci ve sığınmacılık kavramları üzerinde pek durulmamaktaydı. Sadece medyanın verdiği kadarıyla kaçak göçmenler olgusu, giderek artan deniz kazaları imajları, ülkelerindeki suçlu durumundaki illegal kaçaklar şeklinde kamuoyunda oluşturulan algıyla haberdar olunmaktaydı. Suriyelilerin Türkiye’ye kitleler halinde göçleriyle birlikte ortaya çıkan süreçte, her yaştan insanın bulunduğu ve bu kişilerin de ülkelerinde iken farklı gelir, meslek ve eğitim düzeylerinin olduğu görülmüştür. Ülkemize giriş yapan bu kişilerden kamplarda barınanlar ile ülke geneline yayılarak sayıları milyonları bulan nüfuslarıyla Türkiye’nin her şehrinde yaşamaya başlamaları ve önemli bir bölümünün de olanaksızlıklardan dolayı konut ve gıda

gereksinimlerini sağlamakta güçlük çekmeleri insani bir algı oluşmasına da neden olmuştur.

Ayrıca, Türk toplumuna adapte olmalarında çeşitli problemlerin yaşandığı, ilk zamanlar kısa dönem ve geçici olarak görülen bu büyük göç dalgasının giderek daha stabil bir durum göstermesi, hem göç edenlerin hem de bu göçü kabul etmek zorunda kalmış insanların psikolojik durumlarıyla verdikleri tepkileri de dolayısıyla etkilediği de ifade edilebilir (ORSAM 2015). Diğer taraftan, zor şartlarda yaşamaya çabalamaları da, değişik türlerdeki şiddet olaylarıyla suç ortamını yaratarak tüm bu olumsuzlukların gelişmesi açısından da elverişli ortam hazırlamıştır. Eğitim düzeyi düşük ve geliri olmayan, dışlanmış olma ve yabancılık hislerini taşıyarak kimlik bunalımına giren genç yaşta sığınmacıların önümüzdeki dönemlerde de birtakım suçların odak noktasını yaratacağı da belirtilmektedir. ORSAM'a göre, gerekli tedbirler alınmadığında yakın bir zamanda çeşitli suçların ve yeraltı örgütlerinin kaynağını da bu kayıp kuşak meydana getirecektir.

Pek bilinmeyen bir konu olan mülteci kavramı ülkemizde sığınmacı, göçmen ve kaçak göçmen kavramları ile genellikle karıştırılmaktadır. Bu kavramlarla ilgili gerek ulusal ve uluslararası mevzuatta gerekse de konuyla ilgili birçok metinde, terimler bazen birlikte bazen de iç içe girmiş bir şekilde ele alınmaktadır. Mülteci olarak ifade edilen kişi; kendi ülkesinde dini, ırkı, siyasal düşüncesi, sosyal konumu ve etnik kimliğinden dolayı baskı görmekte olduğunu düşünerek, devletine güven duymayan kendisine tarafsız davranılmadığı fikriyle yurdunu bırakıp bir diğer ülkeye sığınmacı isteminde bulunan ve aynı ülkenin kabul ettiği kişidir. Diğer bir ifadeyle, kendi ülkesinde hayat güvencesi bulunmayan, etnik, dini, politik, cinsel ayrımcılık veya bulunulan yerdeki savaş ya da çatışmalardan dolayı vatanını terk ederek başka ülkelere sığınma zorunluluğu hisseden kişiler günümüzde mülteci olarak tanımlanmaktadır. Barınma ya da iltica olarak ifade edilen hakkın, düzenli yaşama geçildikten itibaren kişileri denetimleri dışındaki şartlardan dolayı illegal olmaya zorlanan durumlardan koruduğu da vurgulanmaktadır (Arendt 2009: 276).

Avrupa dışından gelerek sığınma isteğinde bulunanların bağlı olduğu hukuksal sistem, Türk hukuk düzeninde 2013'e dek "Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir

Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye’den İkamet İzni Talep eden Münferit Yabancılar İle Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılara ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” ile düzenlendiğinden (Kaya ve Eren 2015: 30) aynı yılda kısaca YUKK olarak bilinen “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu” uygulamaya konulmuştur. Sözü edilen bu yasa, mülteciler, yabancılar ve göçlerin yönetimine ilişkin hususları değerlendirmektedir.

Bu yasa, yabancılarla yönelik her türlü işlemleri; sınır girişlerinde veya ülke içinde yabancıların korunma istemlerine ilişkin olarak gerçekleştirilecek ülkelerarası korumayı, terke zorunlu bırakıldıkları ülkeye geri dönüş imkanı bulunmayan ve kitleler halinde Türkiye’ye gelmiş olan yabancıları acilen sağlanması gereken geçici kapsamlı korunmayı, aynı zamanda da Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün çeşitli sorumluluk ve yetkilerini içermektedir.

Resmi verilere göre 2014 yılında günlük ortalama üç bini aşkın Suriyelinin çevre ülkelere giriş yaptığı belirlenmiştir. Ciddi boyutlara ulaşan bu insan göçü ve karışıklıklarla ve barış olanaklarının azalmasıyla beraber yakın komşu ülkelerde de gerek sosyal ve ekonomik gerekse de politik olarak ortaya çıkan etkiler giderek derinleşmiştir (UNHCR <http://www.unhcr.org/turkey/home.php> 06.06.2016’de erişildi).

Türkiye’de bulunan Suriyelilerin önemli bir bölümünü kadın ve çocuklar meydana getirmektedir. Bu demografik görünüm dikkate alındığında, ülkemize gelen sığınmacı Suriyelilerin koruma altına alınmaya ihtiyaç hissedecekleri gözlemlenebilir. Dolayısıyla çocuklar, kadınlar ve yaşlılar daha kırılgan gruplar olarak değerlendirilebilir.

Suriyelilerin Türkiye’ye kitleler halinde göçleriyle birlikte ortaya çıkan süreçte, her yaşta insanın bulunduğu ve bu kişilerin de ülkelerinde iken farklı gelir, meslek ve eğitim düzeylerinin olduğu görülmüştür. Ülkemize giriş yapan bu kişilerden kamplarda barınanlar ile ülke geneline yayılarak sayıları milyonları bulan nüfuslarıyla Türkiye’nin her şehrinde yaşamaya başlamaları ve önemli bir bölümünün de olanaksızlıklardan

dolayı konut ve gıda gereksinimlerini sağlamakta güçlük çekmeleri insani bir algı oluşmasına da neden olmuştur.

Ayrıca, Türk toplumuna adapte olmalarında çeşitli problemlerin yaşandığı, ilk zamanlar kısa dönem ve geçici olarak görülen bu büyük göç dalgasının giderek daha stabil bir durum göstermesi, hem göç edenlerin hem de bu göçü kabul etmek zorunda kalmış insanların psikolojik durumlarıyla verdikleri tepkileri de dolayısıyla etkilediği de ifade edilebilir (ORSAM 2015: 10).

Türk halkı, özellikle sınır bölgelerine yakın şehirlerde Suriyeli vatandaşları misafir olarak kabullenmiş, olanakları ölçüsünde katkıda bulunarak yardımcı olmuşlardır. Devletin yapması gereken ise çeşitli imkânların oluşturulmasıyla bu kişilere uygun şartlarda ev sahipliği gerçekleştirerek mağdurluk durumlarının önüne geçilmesini temin etmektir. Bunun yanı sıra, sınır illerimizde ikamet eden bölge halkının da kendilerini her türlü terör saldırılarına açık olduklarını düşünmeleri, göç eden kişiler arasındaki kişilerin provoke etme yoluyla saldırılara neden olabilecekleri fikri de Türk halkının endişesine yol açmaktadır. Bu durum da güvenlik tehlikesi oluşturması bakımından göz önünde bulundurulması gerekli ciddi hususlar olarak değerlendirilmesini gündeme getirmektedir (ORSAM 2015: 19).

Sınır illerde yaşayan yerel halkın kendilerini terör saldırılarına açık hissetmeleri, mülteciler arasına karışmış kişilerin provokasyon çıkartarak saldırı yapabilme düşünceleri vatandaşların kaygılarına neden olmaktadır. Bunun da güvenlik risklerini yaratması açısından dikkat edilmesi gereken önemli noktalar olarak ele alınmasını gündeme taşımaktadır. Ayrıca sınıra yakın bölgelerde mültecilerin örgütlenmeleri, bölge halkının tepkisini arttırarak kutuplaşmaları hızlandırmakta ve entegrasyonu zorlaştırmaktadır. Zira ufak çaptaki adli olaylar bile kitlesel tartışmalara yol açabilmektedir (ORSAM 2015: 19).

Diğer taraftan, zor şartlarda yaşamaya çabalamaları da, değişik türlerdeki şiddet olaylarıyla suç ortamını yaratarak tüm bu olumsuzlukların gelişmesi açısından da elverişli ortam hazırlamıştır. Eğitim düzeyi düşük ve geliri olmayan, dışlanmış olma ve yabancılık hislerini taşıyarak kimlik bunalımına giren genç yaşta sığınmacıların

önümüzdeki dönemlerde de birtakım suçların odak noktasını yaratacağı da belirtilmektedir (ORSAM 2015: 20). Bu durum ekonomik yönden değerlendirildiğinde de negatif bir görünümün meydana geldiği görülmektedir. Örneğin eskiden beri o yerde kalan kiracıların yerlerinden edilmek suretiyle evlerin yüksek fiyatlarla Suriyeli vatandaşlara verilmesi de ev sahipleri yönünden bir avantaj, kirada oturanlar için ise bir dezavantaj olarak ele alınabilir. Bunun yanı sıra sınır kentlerinde yaşamda pahalılıkların oluşması da bir başka faktör olarak yansımaktadır. Talep artışlarıyla beraber ana yiyecek maddeleri ve konut maliyetlerinin yüksekliği de enflasyonun bu kentlerde ortalamanın çok üzerinde olduğunu göstermektedir. Ayrıca mültecilerin endüstri, tarım ve küçük çaptaki işletmelerde kayıtsız olarak ucuz iş gücü şeklinde istihdamı da önemli sorunlar arasında yer almaktadır (ORSAM 2015: 20).

Suriyeliler sınır şehirlerinde daha yoğun olarak ikamet ettiklerinden buldukları yerlerde nüfus artışlarına yol açmışlardır. Yaşanılan bu kentler önceleri kendi olanaklarıyla gündelik yaşamlarını devam ettirebiliyor iken, yeni durumda yaşam çok daha güç bir hale gelmiştir. Doğal olmayan bu artışlar iş olanakları yönünden de başta ekonomi olarak tüm alanlarda tüm dokuya zarar verecek biçimde etki etmektedir.

Belirli kapsamda yer alan kurallar içinde yaşayan kayıtlı mültecilere çeşitli olanaklar sunulmakta iken, kayıtsız olan ve kamp haricinde yaşayanların da devletin sunduğu hizmetlerden yararlanamadığı görülmektedir. Bunun yanı sıra Mazlum-Der'in hazırladığı bir rapor (Yılmaz 2013 "Türkiye'de Suriyeli Mülteciler: İstanbul Örneği", http://istanbul.mazlumder.org/webimage/suriyeli_multeciler_raporu_2013.pdf, 08.12.2017'de erişildi) haricinde mültecilere yönelik olarak onların yaşam koşullarını araştıran yayınların olmadığı da söylenebilir. Mültecilerin çok az bir bölümü yakınlarının koruması altında hayatlarını devam ettirmektedirler. Kamp dışında yaşayanlar ise açık alanlarda ya da elverişsiz koşullara sahip konutlarda risk altında yaşamaktadırlar. Birtakım STK'ların desteği söz konusu olsa da, kaydı bulunmayan Suriyeli mültecilerin çoğu yardımlardan yoksun olduğu görülmektedir.

Mülteciler başlangıçta sınıra yakın bölgelerde kalırken, zamanla Türkiye içerisinde her bölgeye dağılmışlardır. Bu durum da doğal olarak ülke genelinde sorunlara yol açmaktadır. Ortadoğu'da oluşan krizlerin neden olduğu kitle göçleri

sadece yerel değil aynı zamanda ulusal bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Suriyelilerin yaşadıkları çevresel koşullar ve yaşam güçlüklerinden dolayı özellikle işi olmayan gençlerin uyuşturucu ve fuhuş ortamlarına düşmeleri de bir başka sorun olarak gündeme gelmektedir (ORSAM 2015 http://tese.org.tr/wp-content/uploads/2015/11/Suriyeli_Siginmacilarin_Turkiyeye_Etkileri.pdf 29.11.2017 erişildi). Ayrıca dilencilikle geçimlerini sürdürmeye çalışanlarla birlikte adi suçlara karışanların sayılarındaki artışlar da önde gelen sosyal konular arasında yer almaktadır. Ayrıca kampların dışında yaşayan çocukların sadece çok azı eğitimlerini sürdürebilmekte, okul yerine aileye katkıda bulunmak için kayıt dışı olarak çocuk işçi konumuyla çalışma hayatında yer almaktadırlar.

Araştırmalarda Suriyeli mülteciler hususu, en başta bir sosyal uyumluluk problemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Mültecilerle yerel halk arasında kültür, dil ve hayat tarzlarından ortaya çıkan problemler de bölge halkının tepkilerinin öncelikli sebepleri arasındadır. Ayrıca çokeşlilik durumunun yarattığı ve bu nedenle boşanmalarda görülen artma, aktüel bir problem durumuna gelen çocuk ve kadın istismarlarının görülmesi, çoğu illerde ortaya çıkan etnik ve mezhepsel kutuplulukları yaratması ve tüm bu sorunların yanı sıra dengesiz yapılaşmalarla ortaya çıkan toplumsal etkiler şeklinde görülmektedir (ORSAM 2015: 16).

Sığınmacıların Türkiye’de buldukları süre içinde barınma ihtiyaçlarını karşılamada yaşadıkları sorunların diğer nedenleri; ikamet edilen ilin sosyoekonomik dokusuna yabancılık ve etnik kökenin farklı olması ve Türkçe bilmeme gibi nedenlerden dolayı uyum sağlayamamaktır. Nitekim bu durum özellikle küçük uydu kentlerde önyargılı olan halkla bütünleşmesini engellemekte, kendi imkânlarıyla da olsa uygun koşullarda evlere ulaşamamalarına neden olmaktadır.

Kampların dışında yaşamayı isteyen mülteci toplulukları ise, halka açık parklar ve buna benzer yerlerle sağlıksız konutlarda çeşitli tehditler altında hayatlarını sürdürmeye çabalamaktadırlar. STK ve benzeri kurumlar bu insanlara destek olmaya çalışsa bile, kayıtsız çok sayıda mülteci bu olanaklardan yoksun kalmaktadır.

Merkezlerde ve büyükşehirlerde yaşamaya çalışan kayıtsız Suriyeli mülteciler bu durumda, devletin sunduğu yardımlardan yararlanamamaktadırlar (ORSAM 2015).

Türkiye'deki siyasi yelpaze içerisinde Suriyelilere bakış açısı da farklılıklar göstermektedir. Kimileri mültecilerin burada olmasını hoşgörü ile karşılarken kimileri de kaygı ve endişe ile yaklaşmaktadır. Bu endişelerden en büyüğü yerel halk arasında oluşan tepkinin bir provokasyon neticesinde şiddete dönüşmesidir. Sınır illerinde şiddet içerikli çeşitli örnekler yaşandığı için bu tür tepki hareketlerinin her an tekrarlanma ihtimali bulunmaktadır. Yerel halkın tepkisine karşılık olarak da mültecilerin örgütlenecek kendi güvenliklerini ve adalet sistemini sağlama gereği hissetmeleri de kaçınılmazdır. Suriyeler arasında bu tür görüşler öne sürülerek tartışmalar yaşandığı görülmektedir. Suriyelilerin kendi içinde küçük çaplı örgütler oluşturarak tepkiler ortaya koyması onlara hoşgörü ile yaklaşan kesimin dahi fikirlerinin olumsuz yönde değişmesine neden olmuştur. Bu gelişmelerin de kitlesel kutuplaşmalara yol açacağı ve entegrasyon çabalarına engel olacağı aşıkardır (Yılmaz 2013, "Türkiye'de Suriyeli Mülteciler: İstanbul Örneği", http://istanbul.mazlumder.org/webimage/suriyeli_multeciler_raporu_2013.pdf, 08.12. 2017'de erişildi).

Suriyelilerin entegrasyonu ve Şanlıurfa uyum ve kabulünü araştırmaya yönelik bu çalışma Kasım ve Aralık 2017'de Şanlıurfa da 400 yerel halk ve 400 Suriyeli olmak üzere toplam 800 kişi ile yüz yüze yapılan görüşmelerin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Göç çalışmalarında genelde yurtdışındaki Türkiye kökenliler ya da Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra Türkiye'ye gerçekleşen göçler ile gündeme uyum ve kabul tartışmaları Suriyelilerin Türkiye'ye kitlesel olarak göç etmesinden sonra gündemimize taşınması bu çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Bunun için de, Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin Şanlıurfa ili örnek alınarak kabul kültürü ve uyum çalışması bu tezin merkezinde yer almaktadır.

Son derece hassas olan Suriyeliler konusunda mümkün olduğunca kapsamlı ve ayrıntılı bir araştırma yapılmaya çalışılmış olup varılan sonuçlar üçüncü bölümde yerel halk ve Suriyeliler için ayrı ayrı ele alınarak uyumun ve kabulün olumlu yönde gerçekleştiğini ortaya çıkarmaya amaçlanmıştır. Birinci ve ikinci bölümde göç ve

literatür üzerine yapılan tartişmalardan daha çok tez çalışması üçüncü bölümde doğrudan alandan yerel halk ve Suriyeliler ile gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda varılan bulguların analizine öncelik vermiştir.

Uyum ve kabulün olumlu yönce gerçekleştiği tezini güçlendirmek için Kasım ve Aralık 2017'de Şanlıurfa Entegrasyon örneğine uygun olarak sonuç bölümünde Şanlıurfa merkez ve ilçelerinde 800 kişi ile gerçekleştirilen kamuoyu araştırmasında hem Şanlıurfa'daki genel tablo ortaya çıkmış olup hem de alanda gerçekleştirilen mülakatların test edilmesi bakımından önemli sonuçlara ulaşılmıştır. 01 Ekim-30 Aralık 2017 tarihleri arasında 800 kişi ile görüşme gerçekleştirilmiş olup kamuoyu araştırması çerçevesinde görüşülenlerin %50 Türkiye vatandaşı %50 Suriyelidir. Gerçekleştirilen görüşmelerin araştırma soruları Entegrasyon ve Suriyelilerin Toplumsal Kabul ve Uyum çalışmasına bilgi desteği sağlayacak şekilde hazırlanmıştır.

II. BÖLÜM

2. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

2.1. Göç Olgusu ve Göçün Nedenleri

İnsanların tarihin başlangıcından beri sürekli olarak bir yer değiştirme eylemi içinde buldukları görülmektedir. Yiyeceğe ve barınağa ulaşabilmek için başlayan hareketler de dikkate alınırca göç olgusunun insanlığı tarihiyle yaşıt olacak kadar eski olduğunu söylemek mümkündür. (Zülal 2002: 60)

Göçebe hayat tarzından vazgeçildiği döneme kadar olan uzun zaman diliminde avcı ve toplayıcı olarak hayatını idame ettiren insanlar hep bir göç hareketi içinde olmuşlardır. Ne var ki başlangıcı çok eski olan bu göç hareketlerine; bu yer değiştirmeler, yerleşilmiş bir birimden bir başka yerleşim alanına yapılmadığı için bugünkü anlamda “göç” demek mümkün değildir. Toprağın işlenerek üretime geçilmesi, bazı hayvanların evcil hâle getirilmesi gibi yeniliklerin yerleşik yaşama geçişin başlangıcı olmasıyla beraber yaşanan göçler, ancak göç olgusunun içinde değerlendirilmeye uygun hâle gelmiştir.

Doğup büyüdüğü, yaşadığı mekânla kurduğu bağ, insanı diğer canlılardan farklı kılan özelliklerinden biridir. Kişiler, bazen bir başlarına bazen de kitleler hâlinde birtakım nedenlerle doğup büyüdükleri, buldukları, yaşadıkları yerlerden ayrılmak, göç etmek mecburiyetinde kalabilmektedirler. Kişinin veya kitlenin yaşadığı mekân ile arasındaki duygusal bağa zarar veren en önemli öğelerden biri olan göç, mekânda bir değişiklik yapmak anlamıyla (Özer 2004: 11) beraber, bireyin ve göç eden topluluğun değerler dünyasında birtakım köklü değişime ve dönüşüme sebep olmaktadır. Bu

dönüşüm ve değişim, bırakıp gidilen yer ve göç edilen yeni yerin yanında, buralardaki insanları ve insanla ilgili olan bütün unsurları etkilemektedir. Bırakıp gidilen yer ve göç edilen yeni yer ile göç eden bireylerde ve ev sahiplerinde nitelik ve nicelik bakımından meydana gelen değişikliklerle beraber göç etme sebebi, göçün kapsamı ve işleyiş evresinde ortaya çıkan farklı durumlar her bir göçü, diğer bir göçten ayrı kılmaktadır (Yılmaz 2014: 1692). Her bir göçü diğerlerinden ayıran bu nitelikler, göç olgusunun bireye, sosyal çevreye ve mekânlara da farklı etki etmesine ve farklı yansımalarına sebep olmuştur. Her bir göç; ortaya çıkışı, oluşum süreci ve etkisi bakımından her ne kadar kendisine özgü birtakım nitelikler taşıyor olsa da bu durum, göç kavramıyla ilgili bazı genel tanımlamalar ve tespitler yapmaya engel değildir.

Öncelikle ekonomik sıkıntılardan kaynaklanan sebepler ve güvenlik endişesi gibi birçok unsur, insanların yaşadıkları mekânlardan kitleler halinde ayrılmalarına yol açmıştır.

İnsanın gelişim evresinde toplumsal ve fiziki çevresinin dikkate değer bir önemi vardır. Birçok sosyolog ve psikologun çevre şartlarının insanın davranışlarında ve sosyal ilişkilerinde önemli etkisi olduğuna dair çalışmaları da mevcuttur. Bireyin mekân değiştirmesi anlamına gelen göç (Güvenç 1996: 21), öncelikle kişinin psikolojik tablosunda, sonra da toplumsal ilişkilerinde ve bunlara bağlı olarak toplumla ilintili birçok alanda etkisi olan önemli bir kavramdır.

Göç olgusu, hem göç ederek yeni bir yerleşim birimine gelip yerleşenler hem de orada yerleşik olanların ekonomik hayatlarında farkı koşullar oluşmasına sebep olmaktadır. Bu farklı şartlar bir taraftan ekonomik ortama bir canlılık katarken öte yanda da değişik bir egemen sınıf ve sömürü düzeni meydana gelmesine de fırsat vermektedir. Yeni problemlerle beraber birçok fırsatı da bünyesinde barındırarak sınıflar arası geçişkenliği de hızlandıran göç, sosyal yapıda büyük oranda aşınma ve değişime neden olmaktadır.

Göç olgusu, göç alan ve göç veren her iki ülkenin demografisinde, iktisadi yapısında, siyasal ve toplumsal sistemlerinde değişiklikler oluşturularak ülkelerin

kültürel atmosferinin yeniden şekillenmesinde de etkili olmaktadır. Artan göç hareketlerine bağlı olarak pek çok ülkenin özellikle büyük şehirlerinde hızlı nüfus artışları görülmüştür. Şehirlerdeki hızlı ve kontrolsüz nüfus artışları, sadece ekonomik hayatta sıkıntılar oluşmasına değil; toplumsal ve politik yapıda da yeni gerginliklerin ve ayrışmaların oluşmasına sebep olmuştur. Bu gerginlik ve ayrışmalar, kent içindeki yerleşimlerde kutuplaşmayla birlikte toplumsal, ekonomik ve kültürel alanlardaki unsurların dahi olanın siyasallaşmasına yol açmıştır. Göçle ortaya çıkan sorunlar, politize olmuş toplumlarda; kişinin ve toplumsal grupların siyasal tercihlerine etki edici bir faktör olduğu gibi, şiddete eğilimi olan radikal hareketlerin güçlenmesine yol açmaktadır.

İçduygu ve Sirkeci, göçün; bir yerden ayrılmaya karar vermiş bireylerin belirli bir süreçte yaşadıkları yerleşim biriminden başka bir birime geçmeleri olduğunu ifade eder (İçduygu ve Sirkeci 1999). Parasız ve Bildirici ise, belirli bir yerleşim biriminde hayatını devam ettiren bireylerin iş aramak, daha iyi hayat ümidi, savaş, terör ve tabii afet gibi nedenlerle bir müddet için veya kalıcı olarak yaşadıkları yerin dışında bir yerleşim birimine taşınmalarını göç olarak tanımlamaktadır (Parasız ve Bildirici 2002: 139). Gökdere, göç kavramının tanımını yaparken bahsedilen yer değiştirmeleri yeter ölçüt saymamış; merkez ile hedef arasındaki mesafeyi de bu olgunun içine dâhil ederek tanıma yeni bir boyut katmıştır. O, genel olarak göçün, bireylerin ikamet ettikleri yerleşim alanlarını dikkat edilecek bir mesafe olarak, sürekli sayılabilecek bir süre ile terk etmeleri olarak ifade etmektedir (Gökdere 1978: 10). İçduygu'ya göre ise göç; sosyal ve iktisadi değişimlere yol açan bir sebep olmasının yanında finansman, iş imkanları, nüfusun artması, insan hakları ve güvenlikle ilgili konularda ülkelerin aralarındaki eşitsizlikten kaynaklanan olağan bir tepki, aslında ortaya çıkan bir sonuçtur (İçduygu ve Sirkeci 1999).

Bütün bu ifadelerden yola çıkarak bunları kapsayan, geniş bir tanımlamaya yapacak olursak: Göç; iktisadi, politik, çevresel ya da kişisel sebeplerle, bir yerleşim merkezinden bir başka yerleşim yerine yapılan; uzun, orta ya da kısa müddetli hedeflenen bir süreçten sonra geriye dönmek veya kalıcı olarak yerleşmek amacı olan coğrafi, kültürel ve sosyal bir yer değiştirme davranışdır (Yalçın 2004: 13).

2.2. Uluslararası Göçün Tarihçesi

XVI. asır, uluslararası göçün bugünkü anlamda başlangıç tarihi olarak sayılmaktadır. XVI ila XIX. asır arasındaki süreçte Avrupa’da kapitalist ekonominin etkisiyle ortaya çıkan ve sömürgecilik hareketiyle iyice canlanan göç akımları görülmüştür. 1650’den itibaren özellikle Batı Avrupa’da artan göç hareketleri, toplumsal yaşamın ve ekonominin değerli bir yanını meydana getirmiş, çağdaşlaşma ve sanayileşme sürecinde olumlu etkileri olmuştur (Castles ve Miller 2008: 55). Bu, 300 yıllık zaman dilimi içinde Avrupa’dan insanlar, kitleler halinde Amerika, Afrika, Asya ve Avustralya’ya göç etmişlerdir. Bu arada Afrika’dan yaklaşık on milyon civarında birey de köle olarak Amerika’ya götürülmüştür. Böylece Amerika’nın demografik ve toplumsal yapısına dâhil olmuşlardır (Massey 1999: 34).

XIX. asırda değişik bir karakter kazanan kölelik; sömürgeci sistemin etkisiyle global bir gerçekliğe dönüşmüştür. Ticaret kaynaklarının egemen olduğu dünya piyasasında küresel güce erişen sermaye sahipleri ve alanında çok başarılı olan tüccarların etkisiyle köleler, alınıp satılan ticari bir meta hâline gelmiştir (Massey 1999: 34). Köleler ve sömürge devletlerden getirilen işgücünün katlısıyla artan tarımsal üretimle Avrupa belli bir zenginliğe ulaşmıştır. İngiltere kolonilerinden elde ettiği kazançla, imalat sanayine yatırım yapmış ve ticari tarım faaliyetlerine başlamıştır (Massey 1999: 34).

Bu ilk dönemi 1800 ile 1925 arasındaki süreçte Büyük Göç (Great Migration) denilen dönem izlemiştir. Elli milyonun üzerinde bireyden oluşan kitleler, sanayileşmeye çalışan Avrupa’yı terk ederek ümitlerinin peşinden Amerika’ya ve Avustralya’ya göç etmişlerdir (Massey 1999: 34).

XIX. asrın ortasından itibaren yeni demiryolu güzergâhları ve modern deniz ulaşım taşıtları sayesinde, göç hareketleri büyük bir hız kazanmıştır. I. Dünya Savaşı’nın çıkışıyla beraber ise, o döneme kadar çok aktif olan göç hareketleri yavaşlamıştır. Bu dönemde göç alışverişi içinde olan devletlerin göçlere karşı önlem aldıkları görülmektedir. Yine bu dönem içinde ilk kez göçmenler belli kategorilere

ayrılmış; göçmenlerin aralarındaki farklar net bir şekilde belirlenerek mültecilere özellikli bir alan açılmıştır (Marfleet 2006: 71).

I. Dünya Savaşı'yla beraber orduya katılmak için evlerine dönen Avrupalılar nedeniyle işgücü açığı belirlemiştir. Birçok ülke buna karşı önlemler almış; Almanlar Polonyalı işçi nüfusunu ülkede tutmuş, bunların işgücünden yararlanmışlardır. Fransa, Kuzey Afrika, Hindistan ve Çin'den işçi almaya başlamıştır. Öte yandan aynı dönem içinde savaş içinde buluna ülkeler savaş esirlerini zorla çalıştırmışlardır (Castles ve Miller 2008: 62).

1914 ile II. Dünya Savaşı'nın bitinceye kadar olan süreçte "felaket çağı" denilen bir dönem yaşanmıştır. Bu dönemde, Avrupa kendi kabuğuna çekilirken bir yandan da Avrupa, Kuzey Amerika ve Avustralya'da liberal yaklaşımlar kötü sonuçlara neden olmuş, faşist, otoriter hareketler ve rejimler etkin hâle gelmiştir.

1929 Büyük Bunalım'ıyla göç hareketleri durma noktasına gelmiş, 1930'lu yıllarda sınırlı göç hareketleri olmuştur. 1940'larda da II. Dünya Savaşı göçü yeniden durdurmuştur. Bu dönemdeki göçmenler, mülteciler veya zorla yerinden edilmiş kişilerden oluşmaktadır (Massey 1999: 34). Ülkelerin birçoğu göçmen hareketlerine engeller koymuş, göçmen alımını sınırlandırmıştır.

Büyük Bunalım'dan sonra sanayileşmiş ülkelerde artan yabancı düşmanlığının de etkisiyle ulusal menfaatin göçü sert bir müdahaleyle sınırlamak ya da durdurmaktan geçtiği fikri kabul görmüştür.

II. Dünya Savaşı sonrasında ekonomileri büyüyen sanayileşmiş ülkeler çevre ülkelerden yüksek sayıda göç almışlardır (Sallan 2002: 82).

1960'ların başında milletlerarası göç olgusunda geçmişten farklı niteliklerin ortaya çıkışıyla, yeni ve çağdaş bir dönem başlamış oldu. Bu dönem, göç hareketlerine konu olan ülkelerin sayısının arttığı ve göç veren ülkelerin gelişmekte olan ülkelerde yoğunlaştığı; göçün küresel bir görüntüye büründüğü süreçtir. Ekonomik gelişmesi

tamamlanmamış olan ülkelerden daha zengin ülkelere yönelen işçi ve mülteci hareketleri olmuştur.

1970'lerin ikinci yarısından sonra göç hareketlerindeki durgunluk, Batıyı işgücü eksikliği bakımından etkilese de bundan asıl Üçüncü Dünya ülkeleri etkilenmişlerdir. 1973'te başlayan petrol krizinden sonra başlayan durgunluk, göç hareketlerine yeni bir biçim vermiştir. Batıda birçok ülkeyi sıkıntıya sokan bu süreçte işgücüne ihtiyacı bitmiş, işsizlik ürkütücü boyutlara ulaşmıştır.

1980'lerin başından itibaren Asya'da bir güç olan Japonya'yla beraber Güney Kore, Malezya, Singapur, Tayvan, Tayland ve Hong Kong gibi ülkeler de 1970'lerin Batı Avrupası ile benzer biçimde göç almaya başlamıştır.

Uluslararası göçün yapısı, XX. asrın sonundan itibaren yeni bir forma girmiştir. Küresel ilişkilerde belirleyici özellikler taşıyan uluslararası göç, yerel toplumun ve milli ekonominin küresel dünyaya adaptasyonuna da zemin hazırlamıştır.

Günümüzde ise ülkeler arasında kişi başına düşen gelir ve yaşam kalitesi ölçülerinde artan fark göze çarpmaktadır. Artık herkesin farkında olduğu bu makas, geçmişle kıyasla iyice açılmıştır. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, öncü göçmen akımları ve mevsimlik göçmen akışlarıyla uluslararası göç, hacim bakımından en üst boyutlara erişmiştir. Göçü arttıran başka bir etken de güney ülkelerindeki nüfusun büyüme oranının, kuzey ülkelerindeki işgücü pazarının gereksiniminin çok üzerinde olmasıdır.

Göçle ilgili yeteri kadar tecrübesi olmayan ülkeler, son evrede iyice gündeme giren bazı göç türlerine karşı yeni kanuni düzenlemeler yapmak zorunda kalmışlardır. Bilhassa mülteci kategorisinde olan siyasi göçmen alan ve aynı zamanda ölçüm sıkıntısı olan ülkeler, göçmenlerin geçişlerinde daha sağlam ve seçici yöntemler geliştirmişlerdir. Bunun yanında ülkelerin göçmen alırken nitelik ve nicelik bakımından getirdiği tahdit göçmenleri kategorilere ayırmakta ülkenin ekonomik ve sosyal yapısına göre yerleştirmeye çalışmaktadır. Sığınmacı, öğrenci, yasal göçmen ve yasal olmayan

göçmen, iş insanları, geçici işçi gibi bir tasnif yapılmaktadır Ülkelerin çoğu bu tasnifi daraltmak adına göçle ilgili tutumlarında değişiklik yaparken göçmenler de kendisini bu tutumlara göre konumlandırıp yeni düzenlemelere uygun şekil almaya çalışmaktadırlar.

1980’den sonra siyasi göçlerde yükselme görülmüş; bunlar da klasik ekonomik bakışlarla izah edilememiştir. Bununla beraber sığınmacı kitlenin göç öykülerindeki trajedi, göç alan ülkeleri yeni bir açılım için çalışmaya mecbur bırakmıştır (Massey vd. 1998: 5).

Milletlerarası göç sistematüğinde günümüzde iyice bariz hâle gelen bir nitelik de göç veren ile göç alan toplumlar arasındaki sanayi, teknoloji, kazanç, gelişmişlik ve kültür seviyesi bakımından büyük farktır. Her geçen gün daha da karmaşıklaşan göç sistemi, her alanı etkilediğı gibi nüfus yapısına da etki etmektedir. Konuyla ilgili çalışmalar yapan sosyal bilimcilerin ve akademisyenlerin çoğunun “göç çağı” diye isim verdiği XXI. yüzyıl, karmaşık olduğu en başından kabul edilen yapının etkilerinin görülmeye başlandığı bir dönem hâline gelmiştir.

2.3. Zorunlu Göç ve Zorunlu Göçün Bir Türü Olarak Mültecilik

1951 yılında yürürlüğe giren Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi; mülteci kavramını; “İrki, dini inancı, ulusu, belirli bir toplumsal zümreye aidiyeti ya da politik tavrından dolayı zulme uğrayacağı hususunda haklı korkuları bulunan ve bu sebepten dolayı ülkesinden ayrılmak zorunda olan ve bahsedilen korkusundan dolayı ülkesine geri gidemeyen ya da gitmek istemeyen kişi” olarak tanımlamıştır (http://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1951-Cenevre-Sozlesmesi-1.pdf, 14. 11. 2017’de erişildi). Mülteciler, politik değeri ile öne çıkan farklı bir göçmen grubudur. Genel olarak bahsedilen sözleşmeyi imzalayan ülkeler, mültecilerin ülkelerine giriş yapmalarına müsaade ederek kısa süreli ya da yerleşik olarak ülkelerinde yaşamaları için her türlü garantiyi vererek onları muhafaza edeceklerinin sözünü vermişlerdir. Mülteciler için organize edilen kimi oluşumlar, öncelikle de BMMYK (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği) mülteci ile

öteki göçmen kitleleri arasındaki farkların ortaya konulması için çalışmalar yapmaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin mültecilerle ilgili yaptığı tanım, Afrika Birliği Teşkilatı'nın (The Organization for African Unity-OAU) tavsiyesiyle düzenlenerek mülteci kavramının kapsamında genişleme sağlanmıştır. Bu yeni tanıma göre mülteci; dışarıdan gelen saldırılar, işgal edilmeler, yabancı egemenliği ve kamusal düzende önemli ölçüde rahatsızlık oluşması gibi kimi sebeplerle evinden ayrılarak bir başka ülkeye gitmek 'zorunda bırakılmış' bireylerdir (Wood 1994: 622). Yaygınlaşmış şiddet hareketleri, harici saldırı, dâhili çatışmalar, insan hak ve hürriyetlerinin ihlal edilmesi ve kamusal düzende sarsıntıya yol açan olaylardan dolayı ülkesinden ayrılmak, hatta kaçmak mecburiyetinde olan birey veya kitleler de, 1984'te Cartagena Deklarasyonu'nu imzalayan Latin Amerika Hükümetleri tarafından, mülteci kapsamına dâhil edilmişlerdir (Toksöz 2006: 271).

Sığınmacı, mülteci statüsünü henüz alamamış olduğu halde bununla ilgili hukuki ve kanuni süreci devam eden birey olduğu ifadesi genel olarak kabul gören tanımdır. Sığınmacılar da yine politik bakımdan önem verilen bir başka göçmen kitlesidir. Sığınmacıları, korunma ihtiyacını talep etmek için ülkesinden ayrılarak başka bir devlete müracaat eden fakat 1951 sözleşmesinde mültecilerle ilgili tespit edilen kriterlerin bazılarına uymayan göçmen grubu olarak da tanımlanmaktadır. Bu konuda çalışma yapan sosyal bilimci ve araştırmacılardan bir kısmı da sığınmacı ile mülteci sözcüklerini eşanlamlı olarak değerlendirmekte ve böyle kullanılmaktadırlar. Sığınmacılar, bireysel olarak yaşamak zorunda kaldıkları eziyet ortamından kaçarak yaşamlarını sürdürebilmek gerekli olan iktisadi ve toplumsal imkânlar ortada kalmadığı için bu sıkıntılı ortamdan ve hayatta kalma savaşımdan kurtulabilmek için sığınma isteğinde bulunmak zorunda kalmaktadırlar. Günümüzde de bilhassa az gelişmiş veya gelişmekte olan devletlerde yaşamakta olan vatandaşlar bireysel veya kitlesel olarak çoğunlukla gelişmiş ülkelere sığınma taleplerini iletmektedirler. Günümüzde koşullarını sanayileşmiş ülkelerin tespit ettiği globalleşme ve sömürsüzleştirme süreci, sığınma gereksiniminin ortaya çıkmasının temel sebebidir.

Yaşadığımız çağda fakir ile zenginin yaşam koşullarında büyük farklar bulunmaktadır; geçimini sağlamakta bile zorlanan yoksul kitle, yaşamak zorunda

olduğu sıkıntılı ortamdan uzaklaşabilmek için ölümün bile dâhil olduğu birçok riski göze alarak başka bir ülkeye sığınmak için yola çıkarken çok zengin olan bir azınlık ise tatil amaçlı seyahatlere çıkmaktadır. Dolayısıyla günümüzde ticaret, ekonomi, kültürel, eğitim, bilgi erişimi ve turistik amaçlarla ortaya çıkan ve ülke sınırların önceki zamanlara göre daha dikkat çekici oranda aşılmasına neden olan insan hareketlerinin arka planı ülkeler ve kitleler için aynı değildir. Göç olgusuna bu düşünceyle yaklaşıldığında zorunlu göçün, sanayileşmiş ülke ve geri kalmış ülkeler arasında ortaya çıkan boşluktan kaynaklandığı ve bu boşluğun kapatılmasına dönük doğal bir hareketlenme olduğu görülecektir (Turton 2003: 8). Araştırmacılardan bazıları, göç hareketlerini bu bakış açısıyla ele almaktadırlar.

Zorunlu göçün bir başka tanımında ise, şiddet olayları silahlı çatışmalardan, insan etkisiyle veya tabii olarak ortaya çıkan büyük felaket ve afetlerden kaçmak zorunda kalan kişilerin mecbur kalarak göç etmeye yönelmeleri olarak belirtmektedir. Bilhassa milletlerarası göç literatürleri sığınmacı kavramını; insan ticaretinde meta haline gelmiş olanlar ve hükümetler tarafından yapılan anlaşmalarla mecburi nüfus değişimleriyle yerleşim biriminden ayrılmak mecburiyetinde kalan bireyler için kullanmaktadır (Turton 2003: 109).

Milletlerarası göç literatüründe geçerli olan bazı çalışmalarda zorunlu göç, yalnızca bir ülkenin sınırları içinde yaşanan olaylardan dolayı yaşadığı yerden ayrılmış bireyleri tanımlamak için kullanılmış, bazılarında ise yaşadığı yerden ayrılmaya mecbur bırakılmış ve kendi ülke sınırlarından çıkmış bireylerin hâllerinin ifade etmek için kullanılmıştır. İster milletlerarası alanda olsun ister aynı devlet sınırları içinde olsun, zorunlu göçün ortaya çıkış sebepleri aşağı yukarı aynıdır. Tabii, nükleer ve kimyasal felaket; aç kalma riski, kalkınmakla ilgili tasarılar ve iç çatışmalar bireyleri yerleşik oldukları topraklardan ayrılmaya mecbur edebilmektedir. Milletlerarası göç literatürlerinde zorunlu göçe mecbur edilmiş göçmenler genel olarak mülteci veya “ülkesinin sınırları dâhilinde yerinden edilmiş kişi (ÜİYE / Internally Displaced People-IDP)” diye isimlendirilmektedirler. Mülteci, zorunluluktan kaynaklanmış ulus aşırı göç olgusunun öznesi konumundayken yerinden edilmiş kişi, ülkenin sınırları içindeki bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine göçe zorlanmış göçmeni ifade etmektedir.

Zorunlu göç olgusu, bir sınıflandırmaya tabi tutularak farklı kategorilerde ele alınmaktadır. Bunun gibi çeşitli sınıflandırmalar bulunmasına karşın sosyal bilimci ve araştırmacılardan bazıları: “çatışmalardan dolayı yerinden olma, kalkınma siyasetleri ve tasarımlardan dolayı yerinden olma ve felaket ya da afetten dolayı yerinden olma” biçiminde üçe ayırmışlardır (<http://www.forcedmigration.org/> 29.11.2017’de erişildi). Araştırmacılardan kimisi de istikrarsız politik yapı, savaş, zulüm; kişilerin yaşamını riske sokacak hâle gelmiş ekonomik çöküş veya ekolojik kriz; etnik, dinsel ayırım ve kabile ayırım gibi sebepler dikkate alınarak göç biçimleri kategorilere ayırmaktadır (Wood 1994: 622).

Wood ise zorunlu göçe neden olan faktörleri ve bununla ortaya çıkan zorunlu göçmenlik olgusunu tasnif etmiştir. Bu sınıflandırma modelinde zorunlu göçün nedenleri üç gruba ayrılarak incelenmektedir.

- a) İç savaş veya ülkeler arası savaş ortamı, istikrarsız siyasi ortam, zulüm görmek,
- b) Ekolojik sebeplerle ortaya krizler/yaşamı tehlikeye sokacak seviyelere varan iktisadi kriz,
- c) Etnik, dinsel sebeplerle ortaya çıkan veya kabileler arası çekişmelerle başlayan çatışmalardır.

Yukarıda sıralanan faktörlerin tümünün aynı zamanda ortaya çıkabilme olasılığı olduğu gibi bunlardan birisinin bile belirmesi zorunlu göç için yeterli sebep sayılmaktadır. Wood’un yaptığı tanım, aynı devletin sınırları içinde ortaya çıkan bu olayları ülke hudutlarının ötesine geçen üç çeşit mülteci olduğunu ortaya koymaktadır. Bunlar: sığınmacılar/mülteciler, kanuni göçmenler/ misafir işçiler ve yasadışı göçmenler olarak sıralanabilir. Wood, diğer kademedede ise bir türlü gittikleri ülkede yerleşmeyi başaramayan bu göçmenlerin, kendi ülkelerine “zorunlu iade (mandatory repatriation)” veya “sınırdışı edilme (deportation)” seçeneklerinden biriyle iade edildiklerini ifade etmektedir (Wood 1994: 614).

Wood’un zorunlu göç çeşitleriyle ilgili geliştirdiği sınıflandırma konuyla ilgili literatürde bulunan öteki tasniflere de uygundur. Bu çalışmalar değerlendirildiğinde şöyle bir sınıflandırma ortaya çıkmaktadır:

2.3.1. İç Savaş veya Ülkeler Arası Savaş Ortamı, İstikrarsız Siyasi Ortam, Zulüm Görme Gibi Nedenlerle Yerinden Olma

Bu, genel olarak ülke topraklarının bir başka ülke tarafından işgal edilmesiyle meydana gelmektedir; bunun sonucunda büyük bir mülteci hareketliliği ortaya çıkmaktadır. II. Dünya Savaşı devam ederken Avrupa'da meydana gelen akının sebebi budur. Günümüzde de yine bu sebeplerle ama daha karmaşık bir ortamda kaynaklanan zorunlu göç hareketleri sürmektedir. Bir yanda da dünyanın en geri kalmış devletlerinde hayatlarının sürdürmekte olan zorunlu göçmenler; onları sıkıştıran politik baskılardan ve yetersiz fiziksel şartlardan kaçmak, en önemlisi de açlığın verdiği sıkıntılardan kurtulmak amacıyla ülke sınırları dışına çıkmak için fırsat bulmaya çalışmak göçmenlerin her an yaşadıkları durum olmuştur. Neo-klasik ekonomistlerin devamlı olarak üzerinde durdukları, “gelecek yıllardaki kazançlarını en üst seviyelere çıkarmak amacıyla akılcı hesaplar yaparak göç etme” ilkesinin göçmenlerle hiçbir ilgisi olmadığı ortadadır (Wood 1994: 616).

Ayrıca etnik veya dini nedenlerle ortaya çıkan anlaşmazlıklar ile kabileler arasında görülen çatışmaların bilhassa 1990'dan sonraki süreçte siviller arasındaki savaşlarda önemli artış görülmektedir. Totaliter rejimlerin baskısı ve gerilla gruplarının yıldırma sonuçlarıyla farklı etnik gruplar, yerleşim alanlarından politik veya askeri stratejiler bahanesiyle zorunlu olarak farklı bir yerleşim bölgesine sevk edilenler olmuştur.

2.3.2. Ekonomik Politikalar, Kalkınma Stratejileri ve Projelerinden Dolayı Yerinden Olma

Genel olarak liman, havalimanı, baraj veya yol yapmak gibi büyük projelere dayalı çalışmalar; maden arama ve işletme çalışmaları, park, bahçe yapılması gibi gelişmişlik için gerekli olan birtakım projeler bireyleri veya kitleleri yaşam alanlarından taşınmaya zorlamaktadır.

Ekonomiden kaynaklanan zorunlu göç olgusu, genellikle belirli yerlerde her geçen gün artan fakirlik, yetersiz beslenme ve bunlara bağlı olarak gelişen sağlık sıkıntılarında dolayı meydana gelmektedir. Bununla beraber tarım sektöründe ortaya çıkan değişimler, teknolojik yeniliklerin ülke geneline yayılması, tarıma dayalı toplumsal yapıyı çözmüştür. Nüfus yapısı ve iktisadi baskılardan dolayı daha çok tarımsal ürüne ulaşmak amacıyla tarımsal arazilerin bilinç dışı ve kötü kullanılması yeni sıkıntılara yol açmış; hayat şartlarının her geçen gün zorlaşması, kitlelerin yaşamda kalmasını tehdit edecek düzeye gelmesiyle zorunlu göç ortaya çıkmıştır (Wood 1994: 616).

2.3.3. Felaketlerden Kaynaklanan Yerinden Olma

Genel olarak sel, depremi torak kayması gibi tabii afetlerle, orman alanlarının azalması ve çölleşmenin yayılması, küresel ısınma gibi çevre problemleri veya radyasyon, endüstri alanlarında ortaya çıkan sorunlarla ilgili riskler göçe neden olmaktadır. Genellikle bu felaketler tedbir alınamayan bir özellik taşıdığından kitlesel göçlere neden olmaktadır.

Zorunlu göçler, bireysel olanlara da rastlanmakla beraber, genel olarak kitlesel düzeyde meydana gelmektedir. Bilhassa belli evrelerde bu tür göç akımlarında büyük artışlar göze çarpmaktadır. 1987 yılında kendi ülke sınırları dışında zorunlu göçmen olarak tanımlanmış 32 milyon kişi bulunurken, 1993 yılında sayı 42 milyona ulaşmıştır. Bu göçmenlerin önemli bir bölümü düşük hayat standartları olan, çoğu da etnik çatışmanın yoğun olduğu ülke vatandaşlarıdır (Wood 1994: 6609).

2.4. Mülteci ve Göçmen Arasındaki Farklar

1951 yılında imza edilen Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi'nde mülteci kavramı şu şekilde tanımlanmıştır: "İrki, dini, uyruğu, belirli bir sosyal kitleye üye olması ya da politik görüşleri sebebiyle, zulüm göreceğine dair kabul edilebilir nedenlerle korkarak yurttaşı bulunduğu ülke sınırları dışında olan ve bu ülkesinin himayesinden faydalanamayan veya bahsedilen korkusundan dolayı,

faydalanmayı düşünmeyen veyahut uyruğu yoksa ve benzer olaylar neticesinde yerleşik olduğu ülke sınırları dışında olan, o ülkeye geri gidemeyen ya da bahsedilen korkusundan dolayı geri gitmek istemeyen bireydir (BMMYK 1998: 68).

Göçmen, en çok ekonomiden kaynaklanan sebeplerle ya da yaşadığı toplumsal ortamdan memnun olmadığı için kendi ülke sınırlarından kendi isteğiyle ayrılarak bir başka devlete kanuni ya da gayrikanunî yöntemlerle giderek orada yaşamaya başlayan yabancısıdır. Bilhassa ekonomik şartlarından dolayı ya da toplumsal ortamının daha müreffeh olduğunu düşündüğü bir ülkede hayatını sürdürmek amacıyla göç edenlere ekonomik göçmen denilmektedir. Mültecilik statüsünden faydalanamayan ekonomik göçmen, yabancı statüsüyle müracaat ederek iltica talebinde bulunabilir; fakat bunun onaylanması, göçmen ya da mültecilikle ilgili takdir, o devletin hukukuna bağlıdır.

Mülteci ve göçmen kavramları arasında önemli ayrımlar bulunmaktadır.

2.4.1. Sebep Açısından Farklar

Mülteci, servetlerini terk ederek hayatıyla ilgili endişelerinden dolayı güven içinde olabileceği bir devlete sığınırken; göçmen ise, ekonomik ve toplumsal olarak daha müreffeh bir hayata kavuşmak için göç etmektedirler. Mülteciler korktuğu için, baskıcı bir ortamda yaşadığından dolayı, mecbur kaldığı için hayatta kalmak niyetiyle başka bir ülkeye göçerken; göçmen, iyi şartlarda yaşama niyetiyle kendi isteğiyle göçmektedir.

2.4.2. Vasıta veya Olanak Bakımından Farklar

Anlık bir kararla yerleşim alanını değiştirmek mecburiyetinde kalan mülteci, zor koşullar içinde hedef ülkeye gitmeye çalışır; göçmenler ise çok seçenekli ve konforlu göç etme imkânlarına sahiptirler. Göç hareketine başlayan mülteci, bu süreçte uyruğunda bulunduğu ülkenin himayesinde olmadığından belli bir risk ve buna bağlı olarak bir korku içindedir. Üstelik çoğu zaman yollarında göç etmelerine kolaylık sağlayacak resmi evrakları bile yoktur. Ama göçmenler kendi devletlerinin

himayesinden yararlandıkları gibi bunun iktisadi ve toplumsal şartlarından memnun olmadıkları için göçen bireyler olduklarından mültecilere kıyasla göçe kolaylık sağlayacak resmi evrakları da mevcuttur. Ekonomik sebeplerle göç edenler, mülteci statüsünü almak için gereken özellikleri taşımadıklarından, 1951 Sözleşmesi ile mülteciler tanınmış haklar ve milletlerarası himayeden faydalanamamaktadırlar (Jastram 2001: 41).

2.4.3. Uygulama Bakımından Farklar

Kimin mülteci, kimin göçmen olduğunu tespit etmek basit gibi görülse de; işlemler söz konusu olduğunda bu farkın tespiti zora girmektedir. Bireylerin hayatını sürdürülebilmesine engel olabilecek ögelerin toplumsal ve ekonomik koşulları da içermesi bu zorluğun asıl sebebidir. Bundan dolayı 1951 Sözleşmesinde çerçevesi çizilen mülteci kavramının kapsamının uygulamalarla iyice genişlediği bilinmektedir. Fakat göçmen olan her bireyin mülteci olmadığını bilmek gerekir. Çoğu zaman göçmen ile mülteci olgularının birbirleriyle karıştırıldığı görülmektedir.

2.5. Türkiye'ye Yönelik Kitlesele Göç Hareketleri

Dünya tarihinde yer değiştirmeleri ve gittikleri farklı coğrafyalarda devlet kurmalarıyla yer edinmiş olan Türklerin ilkçağlarda başlayan göç hareketleri, ortaçağın sonlarına dek devam etmiştir. Türk boylarından birçoğu, bu dönem içinde Orta Asya'dan hareket ederek Hindistan'a, Uzakdoğu'ya, Doğu ve Orta Avrupa'ya göçmüşlerdir. Bu göçlerle beraber, farklı dönemlerde, dünyanın farklı coğrafyalarında çok sayıda devlet kurmuşlardır. Hun Türkleri, IV. yüzyılın sonlarına doğru Kuzeydoğu Asya'dan Doğu Avrupa'ya göç 1071 yılında Malazgirt'te yapılan savaştan sonra Sultan Alparslan öncülüğünde Türkler, Anadolu'ya yerleşerek bu coğrafyayı yırt edinmiştir. On milyon civarında Türk'ün yerleşim bölgesini değiştirdiği göçler XV. yüzyıla kadar devam etmiştir. Osmanlı Devletinin kuruluşuyla Rumeli ve Balkanlara, Ege adalarına, Mısır, Arabistan ve Kuzey Afrika'ya kitlesele göç hareketleri olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nun topraklarının genişlemesiyle beraber Anadolu coğrafyasının dışında

bulunan topraklara özendirici bir politikayla hatırı sayılır bir Türk nüfus yerleştirilmiştir (Doğanay <http://www.gocsempozyumu.org/turkiyeyegoc.htm>, 6.12.2017'de erişildi).

Osmanlı İmparatorluğu'nun tarih sahnesindeki yerini almasıyla 1923'te kurulan Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı İmparatorluğu'nun göçle ilgili problemlerini de üstlenmeye mecbur olmuştur. Cumhuriyetin ilan edildiği dönemde nüfusu iyice azalmış olan ülkede nüfus artışını temin edecek göçlere destek verilmiştir. İktidar partisi olan CHP'nin 1935 yılındaki politikasıyla dışarıdan göç etmek isteyen Türkler için elden gelen bütün yardımların ve kolaylıkların yapılması ile ilgili ifadeler vardır (Ağanoğlu 2001: 276). Savaşlar sırasında kaybedilenler, Anadolu'daki azınlık nüfusun toplu göçleriyle 1923 yılında 12 milyona civarına ine Türkiye nüfusu, 1927'de doğum oranlarında artış ve dışardan alınan göçlerle 13.6 milyona yükselmiştir (Ağanoğlu 2001: 276). Osmanlı dönemiyle beraber Türkiye'de son üç yüz yılda görülen göç hareketleri ülkeye demografik, kültürel, ekonomik politik ve toplumsal bakımdan büyük değişimlere yol açan etkileri olmuştur.

Türkiye'ye diğer devletlerden olan göçmen girişleri, ülkede nüfusun değişmesine ve ülke nüfusunun yükselmesine etkisi olan önemli sebeplerden biridir. Yunanistan, Eski Romanya, Eski Yugoslavya, SSCB, Afganistan, Bulgaristan, Kıbrıs, Irak ve Bosna- Hersek gibi ülkelerden Türkiye'ye önemli göçmen akınları olmuştur (Güngördü 2001: 4).

2.5.1. Yunanistan'dan Türkiye'ye Göç

Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde olan savaşların ardından Kırım, Kafkasya ve Balkanlardan birçok Türk, Anadolu'ya göçmek zorunda kalmıştır. Bunun yanında Tanzimat'ın ilanından sonra gayrimüslim azınlıklara imtiyaz verilmesiyle Rum nüfus başta olmak üzere azınlıkların çoğu iktisadi bakımdan güçlenmişlerdir. Tanzimat ve Islahat Fermanlarıyla beraber Batı'nın baskısıyla azınlık haklarında ortaya çıkan avantajlardan yararlanmak isteyen Yunanistan ve Adalar'da yaşayan Rumlar, Anadolu'ya göçerek yerleşmişlerdir. Özellikle İstanbul, Trakya, Batı Anadolu ve Karadeniz'in kıyı kesimlerine yerleşen Rumların çoğu, tüccar yahut zanaatkârdı.

1919'da Batı Anadolu'daki imalathane işletenlerin %73'ünün Rum olduğu tespit edilmiştir.

Kurtuluş Savaşı'nda Yunan ordusu yenilip geri çekilince bundan rahatsız olan, bunu kendileri için tehlikeli kabul eden Rumlar, kitleler hâlinde Yunanistan'a göçmüşlerdir. Bu dönemde iki ay gibi kısa bir süre içinde Yunanistan'a sığınan Rum sayısının 850.000'i bulmuştur. Onların gidişiyle beraber Yunanistan'da yerleşik olan Türk nüfusa baskı yapmışlardır. Bu baskılara dayanamayan Türkler Hanya, Resmo, Kandiye, Selanik gibi şehirlerden ayrılarak Türkiye'ye gelmek mecburiyetinde kalmışlardır (Arı 2016). Bu dönem, yeni Cumhuriyet en kapsamlı nüfus hareketinin olduğu dönem olarak tarihe geçmiştir. Bu dönem göç hareketleri dünyada çok az rastlanan mecburi mübadele biçiminde meydana gelmiştir (Ağanoğlu 2001: 280).

30 Ocak 1923'de imza edilen Lozan Ahali Mübadelesi Sözleşmesi'yle, 1.250.000 Türkiye Cumhuriyeti uyruklu Ortodoks Hıristiyan Rum ile 500.000 Yunan uyruğunda Türk'ün 1 Mayıs 1923'ten başlayarak mecburi mübadeleye gidilmesi kararı verilmiştir. Bu büyük kitlesel göçle, aşağı yukarı iki milyon kişi mecburi olarak yerleşik olduğu birimden ayrılarak diğer ülkeye göç etmiştir Bu rakamın 3/4'ü Yunanistan'a göç eden Rumlar; 1/4'ü ise Türklerden oluşmaktaydı. Mübadele sonrasında Yunanistan nüfusu, bir anda %25 oranında yükselmiştir. 1927'de İstanbul'un ve İzmir'in nüfusunda ise %40'a varan düşüşler olmuştur. Göç edenlerin etkisiyle Yunanistan, bir süre yerleşim, gıda, işsizlik, pahalılık gibi sıkıntılar yaşamış olsa da bir süre sonra toparlanmış ve iyi noktalara gelmiştir. Anadolu'daki Rum nüfusun gidişinden sonra Türkiye'de bazı iş kollarında uzun süren sıkıntılar yaşanmıştır (Ağanoğlu 2001: 307).

Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Lozan Antlaşması'nın hükmettiği mübadelelerle Yunanistan'dan Türkiye'ye birçok Türk ailesi göçmüştür. Göçler, 1934 ile 1960 arasındaki zaman diliminde sürmüş, 23.788 kişi Türk topraklarına göçmüştür. 1960 ile 1970 arasında 2081 kişi Türkiye'ye gelmiştir. 1923 ile 1995 yılları arasında süreçte Türkiye'nin aldığı göçün %25'ine tekabül eden, 424.645 kişi Yunanistan göçmenidir; bunların da %95'i bulan ekseriyeti mübadildir (Doğanay <http://www.gocsempozyumu.org/turkiyeyegoc.htm>, 6.12.2017'de erişildi).

2.5.2. Romanya'dan Türkiye'ye Göç

Romanya, Osmanlı İmparatorluğu topraklarına dâhilken Besarabya ve Kırım'dan göçen on binlerce Türk nüfus buraya göç etmiştir. 1806-1812 yıllarında yaşanan Osmanlı-Rus Savaşları'nda da hızlı bir göç hareketi yaşanmış bölgeden ayrılan ve sayısı 200.000'i bulan Türkler, Anadolu'nun çeşitli bölgelerine, özellikle de Eskişehir'e yerleşmişlerdir.

1877'da başlayıp bir yıl kadar devam eden Osmanlı-Rus Savaşı'ndan sonra Besarabya ve Dobruca'dan 80.000 ila 90.000 kadar Türk'ün bölgeyi terk ederek Anadolu'ya göçtüğü bilinmektedir 1923'ten sonra, Dobruca'da yaşayanların Türkiye'ye doğru bir göç hareketi olmuştur. Cumhuriyet devri boyunca Romanya'dan ayrılıp Türkiye'ye gelen göçmenlerin sayısı aşağı yukarı 120.000 kişidir.

2000'li yıllar yaklaşırken Romanya'da meydana gelen siyasi olaylar ve iç karışıklıklar sürecinde de birçok Romanya vatandaşı Türkiye'ye göç etmiştir. Fakat 2007'de Romanya'nın AB'ye üye olmasıyla bu durumda bir yavaşlama olmuştur.

2.5.3. Yugoslavya'dan Türkiye'ye Göç

Yugoslavya'da 1945 yılının Kasım ayında yapılan seçimde Halk Cephesi Koalisyonu %90 oranında oy almıştır. Tito, yeni meclisin kuruluşuyla 29 Kasım 1945'te cumhuriyet rejimiyle yönetileceklerini halka ilan edip devletin adını da Demokratik Yugoslavya Federasyonu'na çevirmişti. Tito'nun Hükümet Başkanlığı döneminde bölgedeki birçok unsur bir araya gelerek Yugoslavya Federasyonu kurulmuştur. Başkan Tito'nun 1980'de ölümüyle ortaya çıkan problemler 1989 yılında ortaya çıkan ekonomik buhran ve siyasi karışıklıklarla Hırvatistan ile Slovenya'nın arasında sorunlar çıkmış Ardından Demir Perde ülkelerinde ortaya çıkan reform hareketleri Yugoslavya'da da başlamış, bağımsızlık fikrinin yayılmasıyla 1992'de federasyon üyesi dört birlikten ayrılma kararına varmıştır. 1992'de başlayan süreç, 2006 yılında tamamlanarak Bosna-Hersek, Hırvatistan, Slovenya, Makedonya, Sırbistan, Karadağ ve Kosova birer bağımsız ülke hâline geldiler. Ama bu süreç kolay atlatılmadı. Bu süreçte

pek çok insan haklarının ihlal edildiği görülmüştür. Eski Yugoslavya'da meydana gelen iç çatışma, baskı, kendini güvende hissetmeme neticesinde bölgedeki Türk nüfus başta olmak üzere pek çok Müslüman ve akraba topluluk Türkiye'yi sığınacak ülke olarak görmüşlerdir (Ağanoğlu 2001).

Türkiye Cumhuriyetinin kurulduğu 1923 ile 1939 tarihleri arasında 120,000 Türk, Yugoslavya'dan yeni Türk Devletine göç etmek zorunda kalmıştır. 1950- 1967 yıllarında Yugoslavya'dan Türkiye'ye 175,392 kişi gelmiştir (Karpaz 2003).

2001 yılının Mart ayında Makedonya'da başlayarak aynı yılın Haziran'ına kadar devam eden olaylar sonucunda Makedon askerlerinin özellikle Kalkandelen ve Kumanova civarında Arnavut nüfusa yaptığı askeri operasyonlardan kaçan Arnavut ve Türk kökenli çok sayıda göçmen, ardından savaş şartlarından kaçan 2.500 Makedonyalı da Türkiye'ye gelmiştir. Aynı dönemde Sırp'ların yaptığı sert müdahale ve katliamlardan kaçarak Türkiye'ye gelen 20.000'den fazla Bosnalı mülteci Türkiye'ye yerleştirilmiştir (Karpaz 2003).

Osmanlı devleti zamanında Bulgaristan'ın hemen her yerinde Türkler çoğunlukta idi. 93 harbi olarak bilinen 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşından sonra bütün Balkanlar, Rumeli ve özellikle Bulgaristan'dan yüz binlerce Türk çok zor şartlarda Türkiye'ye göçtü. Bu sebepten Balkanlar ve Rumeli'nin bazı bölgelerinde hiç Türk kalmadığı gibi pek çok yerlerde de Türkler azınlık durumuna düştüler.

2.5.4. Bulgaristan'dan Türkiye'ye Göç

Osmanlı Devleti döneminde Bulgaristan'ın birçok bölgesinde çok sayıda Türk bulunmaktaydı. 93 Harbi (1877-78) denilene ve Osmanlı'nın Ruslarla savaşlarından sonra bütün Balkanlar'dan yüz binlerce Türk nüfus, çok ağır şartlarda Türkiye'ye göç etti.

1879'da Rus ordusunun Bulgaristan'dan ayrılmasıyla Bulgarların Türklere zulümleriyle bölgedeki Türklerin can ve mal güvenliği tehlikeye girince Bulgaristan

topraklarından Türkiye'ye yeni göç akımı başladı. 1884'te bölgeden Türkiye'ye 600.000 Türk göçmüştür. 1893 ile 1902 yılları arasında bölgeden Türkiye'ye aşağı yukarı yılda 7.000 kadar kişi göç ederek 70.603 kişi Türkiye'ye göç etmiştir. Balkan Savaşlarından (1912-1913) sonra hayatta kalabilmek için kesin sayısı bilinmeyen binlerce Türk, sığınmak için Anadolu'ya göç etti (Altuğ 1991: 115).

Cumhuriyetin ilk yıllarında, Ankara'da imzalanan Türk-Bulgar İkamet Sözleşmesi (18 Ekim 1925) ile Bulgaristan'la göç konusu ilk kez sistemli hâle getirilmişti. Bulgar milliyetçilerin saldırılarına maruz kalan Bulgaristan Türkleri, 1923-1933 yılları arasındaki dönemde Bulgaristan'dan 101.507 göçmen Türkiye'ye göç etmiştir. II. Dünya Savaşı (1939-1945) döneminde azalan göç, 1950 sonrasında yoğun Bulgaristan'da Türklere uygulanan kendi dillerinde eğitim yasağı gibi kültürel baskılar, Türk göçüne neden oldu. 21 Ağustos 1966'da yayımlanan Türk Bulgar İkili Beyannamesi'yle Türkiye'ye göçmüş Bulgar vatandaşlarından isteyen akrabalarının Türkiye'ye göç etmesine izin verildi.

Bulgaristan'ın yıllarca süren asimilasyon politikası, dayanılmayacak noktalara gelince Türk azınlık insan hakları ve demokrasi için protesto yürüyüşü ve açlık grevi yaparak buna mukavemet etti. Olaylar iyice tırmanınca Bulgaristan Hükümeti, pasaport alma işlemlerini kolaylaştırdı. Buna talep beklenenin çok üzerinde olunca Bulgaristan, Türkiye'ye geçişe de izin vermek zorunda kaldı. Bununla beraber Türkiye'ye büyük bir kitlesel göç başlamıştır. Bulgaristan'dan 1989'un Mayıs'ında başlayan üç aylık süreçte 345.960 kişi Türkiye'ye göç etmiştir (Acaroğlu 1993:1492).

2.5.5. Kafkasya'dan Türkiye'ye Göç

Son iki yüz yıl içinde Çerkezya ve Dağıstan başta olmak üzere Kuzey Kafkasya'dan Osmanlı İmparatorluğu sınırlarına göçler olmuştur.

Çerkezya, Çeçenistan ve Dağıstan'da; Çerkezler (Adigeler), Wubıhlar, Abhazlar, Balkarlar, Osetler, Çeçenler, Lezgiler ve Kumuklar yaşadığı Kafkasya'nın kuzeyinde nüfusunun tümü tamamını Müslüman olan bir nüfus yaşıyordu.

Rusların bölgeyi istila etmesiyle 1768 yılında Kuzey Kafkasya'dan başlayan göç hareketleri, 1859 yılında Şeyh Şamil'in Rus ordusuna yenilgisinden sonra iyice artmıştır. 1866 yılına kadar 150.000 civarında kişinin göç ettiği bilinmektedir. Göç eden Çerkezlerin bir bölümü Anadolu'ya; diğer bir bölümü de Makedonya, Trakya ve Bulgaristan'a gelerek oralara yerleşmiştir. Osmanlı resmi kaynaklarına göre, balkanlarda geniş bir araziye yerleşmişlerdir (Pinson 1972: 42). Rumeli'ye yerleştirilen 175.000 Çerkez'in yanı sıra 30.000 kişi Ürdün, Şam ve Halep'e; geriye kalan 400.000 kişi ise Anadolu'ya yerleşmiştir. 1877'den 1897'ye kadar göç eden Çerkez nüfusun sayısının 323.000 olduğunu iddia edenlerin yanında bu sayının 500.000 olduğunu söyleyenler de vardır (Kutlu 1973).

Kuzey Kafkasya'dan Türkiye'ye göç eden nüfusun sayısına dair çok farklı rakamlar olsa da genel olarak ise 1.200.000'den fazla Çerkez'in göçtüğü kabul edilmektedir.

2.5.6. Ahıska'dan Türkiye'ye Göç

Kafkas bölgesinde hâkimiyeti elinde bulunduran SSCB'nin hudut bölgeleriyle ilgili stratejileri bölgeden büyük göç hareketleri olmasına sebep olmuştur. Kafkasya yaşayan 400 bin km² gibi dar bir alana sıkışmış elliden fazla etnik gruba güvenmeyen SSCB, II. Dünya Savaşı yıllarında Almanya ile sürecinde bu güvensizlik sebebiyle onların büyük bir kısmını göç etmeye zorlamıştır. Savaş yıllarında "güven duyulmayan veya da cezalandırılması gereken ulus" anlayışı işletilmeye başlamıştır. Bölgede yerleşik olan Ahıska Türkleri de bu kavramın içine girmektedir.

Devamlı olarak göç etmeye mecbur kalmış Ahıskalılar; Meshetya'dan öteki coğrafyalara, Fergana'dan göç ve Türkiye'ye göç olarak üç büyük göçe maruz kalmışlardır. Günümüzde ABD, Azerbaycan, Rusya, Özbekistan, Kırgızistan, Ukrayna ve Kazakistan başta olmak üzere çok geniş bir coğrafyada Ahıska Türkleri bulunmaktadır (Gurbanov 1990).

Ahıska ve civarı Rus Çarlığı egemenliğindeyken yaşanan zulümlere dayanamayan Ahıska Türklerin bir bölümü Türkiye'ye göçmek mecburiyetinde kalmıştır. Bunlar Muş, Çorum, Ağrı, Hatay ve Bursa illerine yerleşmeleri temin edilmiştir. Ahıskalıların Türkiye'ye kitleler halinde kabulleri, 1992'de yürürlüğe giren Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun'la mümkün olmuştur. Bu kanun dayalı olarak Ahıska Türklerinin Türkiye'de yerleşik hayata geçmelerinde kolaylıklar sağlanmış, onlara çifte vatandaşlık statüsü de verilmiştir. Bu süreçte Türkiye'ye gelen Ahıska Türkleri, Bursa başta olmak üzere Ankara, Denizli, Iğdır, Aydın, İzmir, İstanbul, Antalya, Çanakkale, Kayseri, Gebze, Samsun ve Erzurum'a yerleştirilmiştir (Aslan 1995).

2.5.7. Afganistan'dan Türkiye'ye Göç

Cumhuriyet döneminde Türkiye'ye göç gönderen ülkelerden biri de Afganistan'dır. 3 Ağustos 1982'de başlayan Afganlıların göç hareketleri, 25 Ağustos 1982'ye kadar 12 kafilenin daha gelmesiyle tamamlanmıştır. 4.163 kişiden oluşan bu kitle, iskân edilecek göçmen statüsünde değerlendirilerek belli bir müddet Adana'da barındırıldıktan sonra özellikle İç Anadolu Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinin çeşitli yerlerinde ikametleri sağlanmıştır (Doğanay <http://www.gocsempozyumu.org/turkiyeyegoc.htm>, 6.12.2017'de erişildi).

2.5.8. Doğu Türkistan'dan Türkiye'ye Göç

Çin Komünist ordusunun Doğu Türkistan'ı işgal tehdidiyle beraber Doğu Türkistan'ın özgür bölkeye giderek vatanın meselelerin orada anlatmak kararına varmışlardır. Bu kararla beraber oluşturulan Mehmet Emin Buğra ve İsa Yusuf Alptekin başkanlığında iki kabile 1949 yılında Urumçi'yi terk eder. Bu kabilelerle beraber Çin'den kaçıp gelenlerin sayısı 798 kişidir.

Mehmet Emin Buğra ve İsa Yusuf Alptekin'in sığınma talebinde bulunmak için girişimlerde bulunur. Bunun sonunda 1952 ile 1960 arasında 500 civarında göçmen

kişisel çabalarıyla Türkiye'ye gelir. Bu göçmenler; Niğde, Konya, Kayseri, Aksaray ve Salihli'ye yerleştirilmişlerdir.

1959 yılında Çin Komünist hükümetinin çeşitli nedenlerle geri gelemeyenlerin ailelerinin isterlerse Doğu Türkistan'dan ayrılabilmelerine izin vermesiyle önce bir kafiye, ardından da dört kafiye yola çıkar 1962 Eylül'ünde göç tamamlanır.¹ Bunların Afganistan'a yerleşmesinden sonra Çin, değişen politikasını gerekçe göstererek göçmenlerin iade edilmesini talep eder. Afganistan da buna uyacağını bildirir. Bu hâli Doğu Türkistan Türkleri, Türk Büyükelçiliği'ne bildirince Türk Büyükelçiliği girişimde bulunur ve karar ertelenir. Doğu Türkistanlı göçmenler Afgan hükümeti kararlarının bir risk oluşturacağını düşünerek Türkiye'ye göç talebinde bulunurlar. 170 ailenin göç başvurusu Türkiye tarafından uygun bulunur. Bunlardan 107 aile Türkiye'ye gelmiştir.

Bu ana göçlerin dışında 1980'lerin başından itibaren Çin'in açıklık siyasetini fırsat bilen Doğu Türkistanlılar, akraba ziyareti için Türkiye'ye gelince bölünmüş aile birleştirme kararıyla yüzlerce Doğu Türkistanlı göçmen Türkiye'ye kalıcı olarak yerleştirilmiştir. Öte yandan son yirmi yıl içinde üç yüzden fazla Doğu Türkistan'dan genç, üniversitelerde okumak üzere devlet kanalıyla Türkiye'ye gelmiştir. Kayseri ve İstanbul başta olmak üzere Türkiye'de yerleşik olan Doğu Türkistanlı nüfusu 20.000 civarındadır. Bu sayının içinde Kazak ve Uygur göçmenler de bulunmaktadır. Bunların içinde Uygurların toplam nüfusu 1980'lerde göçmenler de dâhil 5.000 bin kişi kadardadır (Doğu Türkistan ve Türk Kültürü 2002: 33).

2.5.9. Irak'tan Türkiye'ye göç

1991 yılında meydana gelen Körfez Savaşı ve “Büyük Kaçış” ve “Irak'tan göç” denildiği zaman hiç kuşku yok ki herkes ilk önce bu süreçte beş yüz bin Irak vatandaşının Türkiye'ye ve bir milyona civarında vatandaşının İran'a göç ettiği büyük kaçışı düşünür. Amerika liderliğindeki müttefiklerin kuvvetler Kuveyt'in işgalinden sonra Irak'a müdahaleleriyle Irak'ın kuzeyinde yaşayan Kürt nüfus ile güney Irak'ta da

¹ Mehmet Kasım Cantürk, “Hicret”, Gökbayrak Dergisi, C. 1, S. 5, Kayseri 1994, s. 199.

Şii nüfus Saddam Hüseyin'in başında olduğu iktidarı devirmek için bir isyan hareketine girişmişlerdi. Ne var ki bu Kürt ve Şîî isyancıları isyana motive eden müttefik ülkeler, sonraki süreçte Saddam Hüseyin hükümetinin güç toplamasına ses çıkarmayınca isyan çıkan bu iki bölgedeki ayaklanmaları bastırmak için hükümet tarafından çok sert bir harekât başlatıldı. Irak'ın tam teçhizatla donatılmış askeri karşısında hiçbir direnç gösteremeyen Şiiler ve Kürtler hemen yanı başlarındaki devletlere yönelerek büyük gruplar halinde sığınma talebiyle bir göç hareketine başladılar.

1991 yılının Mart ve Nisan ayında birçoğu Kürtlerden oluşan grup, esasına bakılırsa Irak'tan Türkiye'ye yönelen ilk büyük göçmen akını değildir. Irak ile İran arasında yılarca süren savaş bitince 1988 yılının Mart ayında daha önce Halepçe şehrinde yapılan ağır sonuçları olacak bir saldırıya uğramaktan çekinen aşağı yukarı 100.000 civarında Kürt göçmen, Türkiye'nin güneydoğusundan sınırı geçerek Türkiye'den sığınma hakkı talep etmişlerdi. 1991'in Nisan'ında 500.000 Irak vatandaşı Türkiye'nin hududuna doğru kaçarken, bahsi geçen 1988'de sığınanlardan 30.000 civarında mülteci Türkiye'nin sınırları içinde yerleşik olarak yaşamaktaydı (Chatelard 2002).

1988 yılındaki büyük kaçıştan sonraki bu ikinci göç hareketi, gerek göç eden nüfusun çok olması gerekse çok kısa bir zaman diliminde gerçekleşmesi üzerine bununla ilgili herhangi bir hazırlığı olmayan Türk hükümeti birkaç sıkıntıyla karşı karşıya kaldı. Öncelikle bu sayıda bir göçmen kitlesini misafir edecek imkânlarla sahip değildi, ayrıca içeride devam eden, o dönemde de iyice yükselen terör olayları sebebiyle, çoğu Kürt olan Iraklı mültecilere kuşkuyla bakarak sınırlarını onlara açmak konusunda tereddütler yaşadı (Kirişçi 1994 ve Kirişçi 1993). Fakat bu kararsızlık süreci çok uzamadı; milletlerarası kamuoyu bu konuya haklı bir ilgi gösterince Iraklı mülteciler bir süre sonra açılan sınırdan geçerek Türkiye'ye girdiler ve sınır boylarında kurulan geçici kamp bölgelerine yerleştirildiler.

1991'de Irak'tan başlayan Iraklı mültecilerle ilgili sıkıntılı süreç, tahmin edildiğinden çok daha kısa sürdü. Türkiye'nin teklifiyle İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri, 36. paralelin kuzey bölgesinde güvenli bir alan oluşturularak Türkiye'ye

sığınan Iraklılar, bu bölgede Birleşmiş Milletler koruması sağlanarak barınmaları sağlandı.

2.6. Suriye Krizi ve Suriyelilerin Türkiye'ye Göçü

2.6.1. Suriye Krizinin Arka Planı

İç Savaşın Önce Durum

1946 yılında Fransız manda yönetiminden kurtularak bağımsızlığını kazanan Suriye, demokratik alanda bir ilerleme meydana getirme gayretine rağmen art arda darbelerle maruz kalmıştı. Yaşanan bir dizi darbeden sonra 1954'te meydana gelen halk ayaklanmasıyla yönetim, ordudan alınarak sivillere verildi. 1958'de yılında Suriye ile Mısır'ın birleşmesiyle parlamenter sistem askıya alındı ve tek yetkinin başkanda olduğu bir rejime geçildi. Suriye Baas Partisi, bir müdahalede bulunarak 1963'te yönetimi ele geçirdi. Bu süreçte olan farklı çekişmelerden sonra 1970'te devrin Savunma Bakanı General Hafız Esad, devrime yeni bir düzen vermek ve doğru sistemi işler hâle getirmek olarak ifade ettiği amacıyla iktidarı ele aldı. 2000 yılındaki ölümüne kadar idareyi yürüten Hafız Esad, tek partili ve totaliter bir rejim kurdu. Onun ardından yönetimin başına Batı eğitiminden geçmiş, İngiltere'de lisansüstü seviyesini tamamlamış Başer Esad geldi. Muhalif gruplarca bile ülkeye demokratik bir sistem getireceği beklenen Başer Esad'ın göreve geldiği sıralarda ifade ettiği reform söylemleri herkese umut verdi. Ancak bekledikleri yeniliklerin bir türlü gerçekleşmediğini gören muhalif gruplar protesto dozlarını artırarak hükümeti demokratik seçim yapmaya çağırdı; bu olmayınca da halkı sivil itaatsizlik eylemleri yapmaya davet ettiler. Ancak 2001'de on muhalif ismin tutuklanması, demokrasiye dair umutları yok etti.

Hafız Esad'ın başa geçtiği 1963'ten 2010 yılına kadar geçen sürede totaliter bir iradeyle yönetilen Suriye'de beş kişiden fazlasının bir araya gelmesine yasak konulmuş, sağlam bir istihbarat teşkilatıyla muhalif odaklar devamlı takip edilir olmuştu. Basın özgürlüğünün bulunmadığı ülkede, halka işkence yapmak, kötü muamelede bulunmak; cinsiyet ayrımcılığına bağlı olarak kadına şiddet sıradan olaylar olmuştu. Amerika

Birleşik Devletleri, Dış İşleri Bakanlığı'nca 2008'de yayımlanan İnsan Hakları Raporu'na göre hükümet ülkeyi; yasal dayanağı olmayan tutuklamalar yapıyor, yargılama süreci uzatılarak temel haklar ihlal ediyor, işkencenin uygulandığı özgür olmayan bir baskı rejimiyle yönetiyordu. Bütün bu hatalı idare politikaları iç savaş şartlarını hazırlamıştır.

İç Savaşa Sebep Olan Etkenler

Başer Esad'ın demokrasiyi hazırlayacak bir reform yapacağına dair umutlar tükenirken, Arap Birliği hedefiyle yola çıkan Baas rejimini; İsrail karşısında sürekli alınan yenilgiler ve ekonominin her geçen gün kötüye gitmesiyle iyice yıpranmış, halkın gönlündeki yerini kaybetmeye başlamıştı. Aynı dönem içinde serbest piyasa ekonomisine geçmek için yapılan özel mülk sahibi olma izni, yeni bir gelir adaletsizliğine sebep olduğu gerekçesiyle kitlesel bir hoşnutsuzluk yarattı. Esad rejiminin yanında olanlar her geçen gün zenginleşirken çoğu Suriyeli sokaklarda fakirlik içerisinde, hayatta kalmaya çalışıyordu. Bir de 2008'de yılında yaşanan kıtlık sebebiyle Suriye'nin kuzeydoğusundaki köylüler az yaşanır bir yoksullukla karşı karşıya kaldılar. Suriye kentlerinin gecekondulu mahallelerine göç eden binlerce ailenin rejime karşı büyük bir kin taşıdığı sonraki süreçte belli olacaktı. Bu dönemde iyice sıkıntıya giren Suriye ekonomisi, istihdam pazarına katılan 250.000 civarındaki genç nüfusa iş imkânı sunmaktan çok uzaktı. İşsizlik oranında yükselme ve dört bir yanı saran fakirlikle ortaya çıkan kızgınlık, yöneticilerin artık saklayamadıkları yolsuzlukları sebebiyle iyice arttı. Totatliter bir rejimle yönetilen, basın özgürlüğünün söz konusu olmadığı, yargısal adaletin olmadığı Suriye'de Baas Partisi üyesi devlet görevlileri kamunun onlara verdiği yetkiyi kötüye kullanıyordu. En basit işlerde bile rüşvet talep ediliyor, rüşvet verenlerin her işleri kolaylaşıyor; rüşvete ve yolsuzluğa karşı sesini çıkaranlar ise rejime karşı oldukları gerekçesiyle büyük sıkıntılar yaşıyorlardı.

2011: Suriye'de İç Savaş

Baskı rejimin, yolsuzluğun, ekonomik durgunluk, işsizlik ve yoksulluğun sıkıntılarını yaşayan halk önce Tunus'ta harekete geçti. Ardından 28 Ocak'ta Suriye'de ilk gösteriler başladı. Küçük gruplarla başlayan protestolar, 15 Mart'ta Şam ve Halep'te

kitlesel gösterilere dönüşerek kısa sürede Suriye'nin öteki kentlerine yayıldı. 18 Mart'tan itibaren başlayan Hükümet kuvvetlerinin göstericilere şiddet uygulaması, günden güne arttı. Nihayet tarih 25 Mart 2011 olduğunda göstericilerden 90 kişi, polislerden 7 kişi yaşamını yitirmişti (Yılmaz 2013: 2).

7 Nisan 2011'e kadar demokratik haklar verilmesini, siyasi tutukluların serbest bırakılmasını, insan hak ve hürriyetlerinin uygulanmasını, olağanüstü hal uygulamasına son verilmesini ve yolsuzluğun sona erdirilmesini isteyen protestocular, taleplerini değiştirdiler. 8 Nisan'da on kentte yapılan gösterilerde Esad'ın görevini bırakmasını ve rejimin değişmesi istendi. Protesto gösterileri 22 Nisan'da yirmi kente yayılmıştı. Suriye Ordusunun 25 Nisan'da başlattığı operasyonlar neticesinde Mayıs sonu itibariyle bin kişiden fazla vatandaş ile yüz elli civarında güvenlik görevlisi ölmüştü.

2011'in sonunda Türkiye hududundaki İdlib eyaleti içinde bulunan bir şehirde silahlı ayaklanmanın işareti verildi. Kamu binalarını ateşe veren göstericiler, sekiz emniyet görevlisini öldürdüler, ele geçirdikleri bir karakoldaki çok sayıdaki silahı ele geçirdiler. Emniyet güçleri, bu protesto eylemini yapanlara silahla mukavemet etmeye çalıştı. Aynı yılın Temmuz ayı sonunda 1600 vatandaş, 500'den fazla güvenlik görevlisi ölmüştü. Aynı dönemde 13.000 kişinin üstünde kişi gözaltına alınmıştı.

İç Savaş

2011'in Ağustos'unda Özgür Suriye Ordusu'nun da dâhil olduğu aktivistler, farklı politik teşkilatlar ve etnik gruplardan oluşan Suriye Ulusal Konseyi oluşturuldu. Ancak İdeoloji beklentileri ve geçmişleriyle ilgili derin farklılıkları olan bu grupların oluşturduğu Konsey uzun süre devam edemedi.

Eylül ayı içinde, Rastan kentinde Özgür Suriye Ordusu ile Suriye Ordusu karşı karşıya geldi ve ilk büyük askeri çatışma yaşandı. Altı yedi gün süren bu çatışmalardan sonra Özgür Suriye Ordusu, kenti terk ederek Türkiye'ye kaçtı, Suriye Ordusu ise kenti ele geçirdi.

Ekim ayından itibaren dışarıdan destek alan Özgür Suriye Ordusu, uzun olmayan bir zaman dilimi içinde Suriye'nin kuzeyindeki birçok bölgeyi ele geçirdi. 2011 yılı sonunda ÖSO ve Suriye Ordusu arasındaki çatışmalar şiddetlenince Suriye Ordusu, bütün imkânlarını kullandığı büyük bir askeri operasyon başlatmıştı. ÖSO Humus direnişiyle moral kazanmış; ardından 15 Aralık'ta rejim karşıtları Dera kentini basıp 27 askeri öldürdü.

Kapsamlı bir harekât düzenleyen Suriye Ordusu, 2012'nin Şubat'ında rejim karşıtları tarafından ele geçirilmiş olan bölgelerden bazılarını tekrar aldı. Şam'da meydana gelen muharebelerden sonra muhalif güçlerin elindeki Baba Amr'ın ele geçirilmesiyle Suriye Ordusu Şam'a hâkim oldu. Suriye Ordusu, 2012'nin Mart'ında İdlib'i yeniden rejim karşıtlarından alınca burada bir güvenli bölge oluşturmak istedi; bu sırada ortaya çıkan çatışmalar, 10.000'den fazla insanın ölümüne sebep olmuştu.

Göçün Genel Nedenleri

Suriyelilerin 2011 yılının Mart Nisan aylarında başlayan mülteci akınının en belirgin üç sebebi vardır, bu sebepler şunlardır:

Suriye'de yaşayan halkın taleplerine cevap verecek ümit verecek yakınlıkta bir zamansa siyasal çözümün olmaması ve hürriyet ve insan haklarına uygun bir ülke isteyen halkın sesine kulak vermeyen baskıcı ve Işid başta olmak üzere, radikal İslamcı örgütlerce düzenlenen terör saldırılarının artması birinci nedendir. Ülkedeki bütün düzeni yok eden vatandaşın güvenlikle ilgili kaygılara yaşamasına neden olan bu gergin ortam, Suriye'yi yaşanamaz duruma getirmiş ve halkı yaşadığı topraklardan göç etmeye mecbur bırakmıştır.

Göçün genel nedenlerinden ikincisi yaşanan bu savaşı reddeden veya savaşa katılmayı kabul etmeyen aile ve bireylerin büyük bir kısmı hükümetin çıkardığı bir kararla zorunlu olarak askere alınacaklarından korkmalarıdır. Suriye'deki halkın büyük bir bölümü ülkedeki dönüşümün çatışmayla değil, sulh içinde sağlanmasını istiyordu.

Ülkelerinde her an ölümlerle yüz yüze gelen bireylerin bu tehlikelerle dolu ülkelerinden kaçarak daha iyi yaşam ve geçim şartlarına ulaşmak ve çocukları için iyi bir eğitim olanağı bulmak istemeleridir. Göç ettikleri ülkelerin, Avrupa'nın genel negatif tavrına rağmen özellikle Kanada ve Almanya'nın, kendilerine sağladığı kolaylıklar, sığınma taleplerine öteki mülteci gruplara göre daha hızlı cevap vermeleridir.

Suriye'de başlayan protestoların rejim tarafından sert bir müdahaleyle bastırılmaya çalışılmasıyla ortaya çıkan göç hareketleri, yönünü büyük oranda Türkiye'ye çevirdi. Türkiye ise siyasal, dinsel, insani ve komşuluk gibi birtakım sebeplerle sınırlarını Suriyelilere açtığı için mültecilerin yoğun bir bölümü Türkiye'ye geldi. Şüphe yok ki Suriyelilerle Türkiye arasındaki akrabalık bağı, dini ve coğrafi münasebetlerden dolayı Suriyeli muhacirlerin Türkiye'ye sığınmalarının temel sebebidir. Bunu dışındaki bir başka sebep de Türkiye'nin Avrupa'ya geçiş noktasında bir ara güzergâh olmasıdır.

2012 yılının başından itibaren iyice alevlenen savaş ve İdlip'e bağlı Cisir eş-Şuğûr şehri gibi Kuzey Suriye'de artan bombardımanla ölüm endişesi artan halkın Türkiye tarafına kaçıktan başka çaresi yoktu. Çatışmanın iskânın yoğun olduğu Halep'e sığmaması ve Suriye Ordusunun ülkenin kuzeydoğudaki kırsala müdahalesi göçmen sayısının iyice yükselmesine sebep oldu.

Ayrıca olaylarının başından itibaren mültecilere insani bir tavırla yaklaşan ve kapılarını mültecilere açan Türkiye'ye kolayca ulaşmaları; Türkiye'nin Avrupa'ya yakın olması mültecilerin Türkiye'yi tercih etmesinin sebeplerindendir.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin 26 Temmuz 2015 tarihinde yayımladığı verilere bakıldığında 4.015.256 Suriyelinin mülteci konumunda olduğu görülecektir. Bu mültecilerden 1.805.255'i Türkiye'de, 1.172.753'ü Lübnan'da, 629.128'i Ürdün'de, 251.690'ı Irak'ta, 132.375'i Mısır'da ve öteki devletlerde düşük sayıda da olsa hayatlarını devam ettirmektedirler (UNHCR 2015: 1). Bu rakamlar

Suriye’de yaşananlardan en çok Türkiye’nin etkilendiği görülmektedir UNHCR, (2015), “<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>, (23.12. 2017).

2.6.2. Suriyeli Mültecilere Türkiye Hükümetinin ve Halkın Bakışı

15 Mart 2011 tarihinde Suriye’de ortaya çıkan iç karışıklıklarda, içlerinde sivil vatandaşlarında yer aldığı 500.000’den fazla insan yaşamını yitirdi. 20 milyon civarında nüfusa sahip olan Suriye’de 13,5 milyon kişi, yardımlara muhtaç duruma geldi. 6,3 milyon bireyden oluşan büyük bir kitle yaşadığı yerden ayrılmak zorunda kalırken bunların 4,9 milyonu ise çareyi civar devletlere iltica etmekte buldu. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, sınırlardan içeri bir göçmen akının başladığı ilk günden itibaren beri Suriye meydana gelen krizle mağdur duruma düşen bireyleri din, mezhep, ırk ve lisan farkı gözetmeksizin sınırlarını herkese açtı. 2017 itibarıyla dünyadaki en fazla göçmeni misafir eden ülke konumunda bulunan Türkiye, öncelikle AFAD (Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) koordine ettiği bir acil eylem planıyla ülkesinden kaçarak Türkiye’ye sığınmak mecburiyetinde olan göçmenleri yeni yaşama olanakları verebilmek için büyük çaba sarf etti (AFAD, https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2373/files/Suriyeli_Siginmacilara_Yapilan_Yardimlar+7.pdf, 23.12. 2017’de erişildi).

Bütün çocuklar gibi geleceğinin teminatı olarak görülen Suriyeli çocukların iyi yetişmesi için eğitim sistemi içine dâhil edilmeleri için gayret ediliyor. Bu amaca uygun olarak AFAD tarafından organize edilen mülteci barınma merkezlerinde 80.742 çocuğun eğitim sistemine katılımı sağlandı. Milli Eğitim Bakanlığı ile AFAD’ın yaptığı işbirliği ile yürütülen çalışmalar sonucunda anaokulu seviyesinde 12. Sınıf arasındaki tüm kademelerde 508.846 Suriyeli çocuk, sokaktan alınarak öğrenci olmaları temin edildi.

Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan Suriyeli sığınmacıların tümüne ücretsiz sağlık hizmeti verilmektedir. Türkiye’de göçmen olarak kaydı yapılmış olan bütün Suriyelilere sağlık hizmetleriyle beraber ilaç temini de AFAD ile işbirliği yapan Sağlık Bakanlığı tarafında ücret alınmadan verilmektedir. Göçün başladığı tarihten 2017

yılının Ağustos ayına kadar Suriye ve Irak kökenli sığınmacı bireylerin tedavileriyle ilgili 953.466 ameliyat yapılmıştır; yine aynı dönemde 1.143.393 yatan hasta tedavisi ve 25.919.750 poliklinikte muayene hizmetleri sağlanmıştır. Bu süreçte 224.750 Suriye kökenli kadın Türkiye sınırları içinde anne oldu.

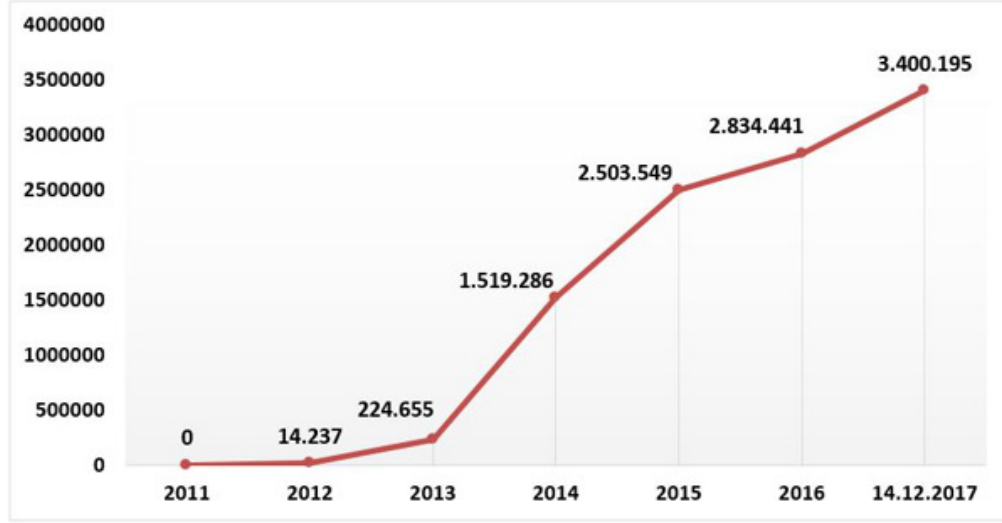
Ayrıca AFAD'ın mülteciler için kurduğu barınma merkezleri kapsamında yabancı dil, bilgisayar, halıcılık gibi çok farklı kurslar açıldı ve bu programlardan 225.000 Suriyeli göçmen faydalanarak bir beceri kazandı.

Türkiye'nin Global İnsani Yardım 2017 Raporu'nda yapılan değerlendirmede, 2016 yılı içinde 6 milyar ABD doları değerinde insani yardım yaptığı tespit edilmiştir. Bu harcama miktarıyla Türkiye, ABD'den sonra dünyada en fazla insani yardım yardım gerçekleştiren devlet seviyesine yükselmiştir. Öte yandan Türkiye 2016'da milli gelirinden %0,75 gibi büyük bir oranı, insani yardımda bulunmak amacıyla ayırdığından dolayı bir kez daha, "Dünya'nın En Cömert Ülkesi" oldu.

AFKEN (Afet Geçici Kent Yönetim Sistemi), afetler ve acil durumda temin edilen geçici barındırma hizmetinde ortaya koyduğu yeni standardıyla 2015 senesinde BM'nin En İyi Kamu Hizmet Ödülü'ne layık görülmüştü.

Göç, Anadolu'nun yüzyıllar kanıksadığı, çoğu zaman da hazır olduğu bir olgudur. 2011'de başlayan Suriye Krizi'nden Türkiye'ye Eylül 2015 resmi rakamlarıyla 1.7, gayri resmi rakamlarla 2 milyon civarında mülteci göç etmiştir. İçişleri Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 9 Kasım 2017 tarihinde Türkiye'deki kayıtlı Suriyeli mülteci sayısı toplam 3.303.113 kişi olduğunu açıklamıştır. Tamamı biyometrik verileriyle kayıt altına alınan bu kişilerin 1.776.632'sinin erkek, 1.526.481'inin ise kadın olduğu bildirilmiştir (<http://www.milliyet.com.tr/akdag-dan-kilicdaroglu-na-siyaset-2563525/> 23.12.2017'de erişildi).

YILLARA GÖRE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURIYELİLER

Şekil 2.1: Yıllara göre Suriyeli göçmen nüfusu

Kaynak: (http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik, 23.12.2017’de erişildi.)

Türkiye, ülke sınırları içindeki mültecilere başta AFAD ve diğer devlet kurumları olmak üzere şahıslar, dernekler, sivil toplum kuruluşları ve belediyelerin yaptıkları yardımları üst üste konulduğunda yapılabilecek harcamaların Kasım, 2017 itibariyle 30 milyar dolarlık bir rakama ulaşıldığını açıklamıştır. Bu büyüklükteki bu insani kriz iki tarafı da büyük ölçüde etkilemektedir. Can güvenliği korkusu ve hayatlarını devam ettirmek için göç etmesi Suriyeli göçmenlerin önceki hayat standartlarına kavuşmaları için Türkiye Cumhuriyeti’nin kaynaklarını seferber etmesi, anlaşılabilir insani bir durumdur. Ancak denetimsiz ve plansız gerçekleşen bu kadar büyük bir göçün vatandaşlar üzerinde negatif bir izlenim bırakması doğal bir durumdur. Bu göç olgusuyla birlikte ülke içinde gelen ucuz ve sigortasız işgücü, kira fiyatlarının artması, kültürel ve toplumsal yapıda meydana gelen bozulmalar gibi hayatın her noktasına etki eden problemler karşısında halkın verdiği tepkinin beklenenin aksine son derece ılımlı kabul edilebilir. Halkın Suriyeli göçmenlere bakışıyla ilgili birçok araştırma yapılmıştır; bunlardan The German Marshall Fond of United States’in 2015’te yaptığı olduğu Türkiye’nin Algıları Araştırması’na (The German Marshall Fond of United States 2015, 17. 12. 2017’de erişildi) göre ülkenin;

- 1) %83.9’u Suriyeli göçmenlerin durumu hakkında endişeli.
- 2) %81’i göçmenlerin Türk toplumuna uyum sağlayamadığını söylemiştir.
- 3) %73.1’i Suriyelilerin kendi ülkelerine geri dönmesi bekliyor

- 4) %67.9'u Suriyelilere karşı daha sıkı bir politika izlenmesi gerektiğini söylüyor.
- 5) %54'ü Suriyelilerin çok kötü, %25.9'u ise kötü yerleştirildiğini belirtiyor.
- 6) %41'i gelen mültecilerin sayısının çok, %50'ye yakını fazla olmadığını düşünmektedir. Bu rakamlara göre 2016 yılında halk Suriyeli mültecilerin topluma sağladığı uyumdan memnun değil.

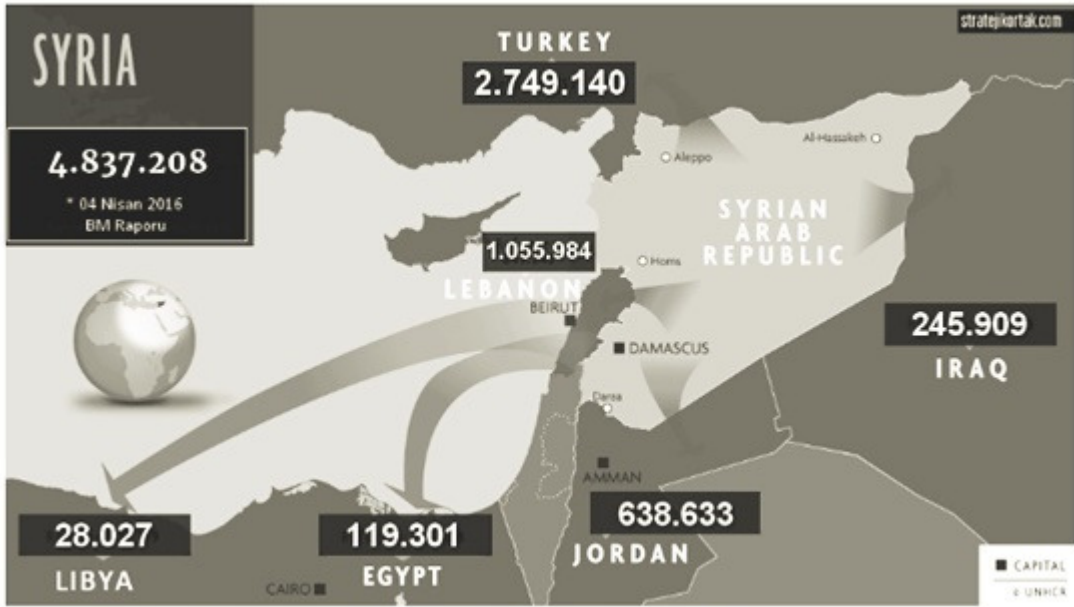
Suriyeli göçmen nüfusun ülke için büyük bir problem meydana getirdiği konusunda herkesin ortak bir düşünceye vardığı görülmektedir. Bu sıkıntılara sebep olana problemin hemen çözülmesini bekledikleri gibi bu göçmen nüfusun da bu sorun çözülür çözülmez ülkelerine dönmelerini bekliyorlar. Ankete katılanların neredeyse hepsinin ortak düşünceye vardığı Suriyelilere Türkiye'de mal edinme hakkı verilmesini istememeleri; mültecilerin kalıcı olmalarının istemediklerini ortaya koyan bir başka kanıttır. Ülke nüfusunun ancak %7.3'lük kısmı bunun bir sorun teşkil etmeyeceğini düşünmektedir. Suriye'ye geri dönme şartları oluşuncaya kadar, Türkiye'de barınmalarına olumlu yaklaştıklarını, bu açıdan bakıldığında ise mülteci sayısının fazla olmadığını düşündüklerini anket sorularına verdikleri cevaplardan çıkarmamız mümkündür. Bu sorun çözüme kavuşuncaya kadar Suriyeli mültecilerin durumuyla ilgili daha akılcı politika izlenmesini ve bu denetimden uzak göç hareketinin bir plan çerçevesinde gerçekleşmesini bekliyorlar. Yapılan anketlerde %80 oranında bugüne kadar uygulanan bu yerleştirme stratejilerinin başarı olmadığı düşünülmektedir. Buradan çıkarabilecek sonuç, Suriyelilerin Türk toplumuna uyumla ilgili sıkıntılar yaşadığının ve yerleşik halkla entegrasyon soruları yaşadığıdır. Halkın devletten Suriyeli mültecilerle ilgili çok daha ciddi ve çok daha somut adımlar atmasını beklediği görülmektedir (The German Marshall Fond of United States 2015). Bu istatistiksel sonuçları krizin oluşum sürecini ve çapını dikkate almadan sadece krizin o zaman dilimindeki görüntüsüyle değerlendirmek yanlış olacaktır. Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan bugüne kadar geçen doksan yıllık süreçte sınırları içine genel toplamda 2 milyon göçmen kabul etmişken, Suriyelilerin bunun çokm üzerinde bir sayıya ulaşması sadece 3 yıl sürmüştür. Bir başka ifadeyle toplam ülke nüfusunda %4 oranında artış meydana gelmiştir. Türkiye nüfusu 2008'den itibaren yıllık ortalama %1.3 yükselmektedir; ülke bütün stratejik planlama ve giderlerini bu artış oranını dikkate

olarak hazırlamışken bu beklenmedik kitlesel göç karşısında sıkıntıya girmesi ve hazırlıksız olması olağan bir durumdur.

Suriyelilerin günlük hayat akışına dâhil olmakta zorlanması, eğitim seviyelerinin çok düşük olması gibi toplumu etkileyen problemlerin çözülmesiyle diğer problemlerin de zaman içinde çözüme ulaşması mümkün olacaktır. Kuruluşundan itibaren çok çeşitli göç akımlarına uğramış olan Türkiye, yüz binlerce mülteci ve muhaciri geçici olarak ya da kalıcı bünyesinde barındırmıştır. Bu göçmenlerin büyük bölümünü mecburiyetten dolayı ülkesinden ayrılan kitlelerden meydana getirmiştir. Son otuz yıl içinde Türkiye; Kosova, Afganistan, Bosna-Hersek, Kuzey Irak, Filistin, Makedonya gibi ülke vatandaşlarının göçüne maruz kalmış, Türkiye bu göçmen gruplarına geçici koruma ve barınma imkânları sunmuştur. Bu göçmen gruplarının çoğu, zaman içinde Türkiye'den ayrılmışlardır.

BM'nin hazırladığı 04 Nisan 2016 tarihli raporuna göre Suriye'den kayıtlı olarak toplam 4.837.208 kişi göç etmiştir. Mültecilerin gerçek sayısının bu rakamın çok üzerinde olduğunu söylemek de yanlış olmaz. Mülteci sayısında ilk sırada bulunan Türkiye'de kayıtlı mülteci sayısı 2.749.140 kişi olmuştur.

Türkiye'de mülteci nüfusuyla ilgili gerçek sayısının 4 milyona yakın olduğu ileri sürülmektedir. Türkiye'de mülteciler ülke nüfusunu %4 artırmıştır. 1.055.984 kayıtlı mülteci barındıran Lübnan ise ikinci sırada yer almaktadır. Ülke nüfusu 4,5 milyon civarında olan Lübnan için bu mülteci sayısı fazladır; bu mülteci akımıyla ülke nüfusu beş yılda %25 oranında artmıştır. 638.633 kayıtlı mülteci sayısı ile Ürdün üçüncü sırada, Ürdün'ü 245.909 kayıtlı mülteci ile Irak izlemektedir. 119.301 mülteci barındıran Mısır 5. sırada, 28.027 mülteci ile Libya ise 6.sırada yer almaktadır. 2011 yılının Nisan'ından beri Avrupa'ya geçen toplam kayıtlı mülteci sayısı ise 935.008 kişidir (<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php> -Total Refugees, 16 March 2016, 20.12.2017'de erişildi).

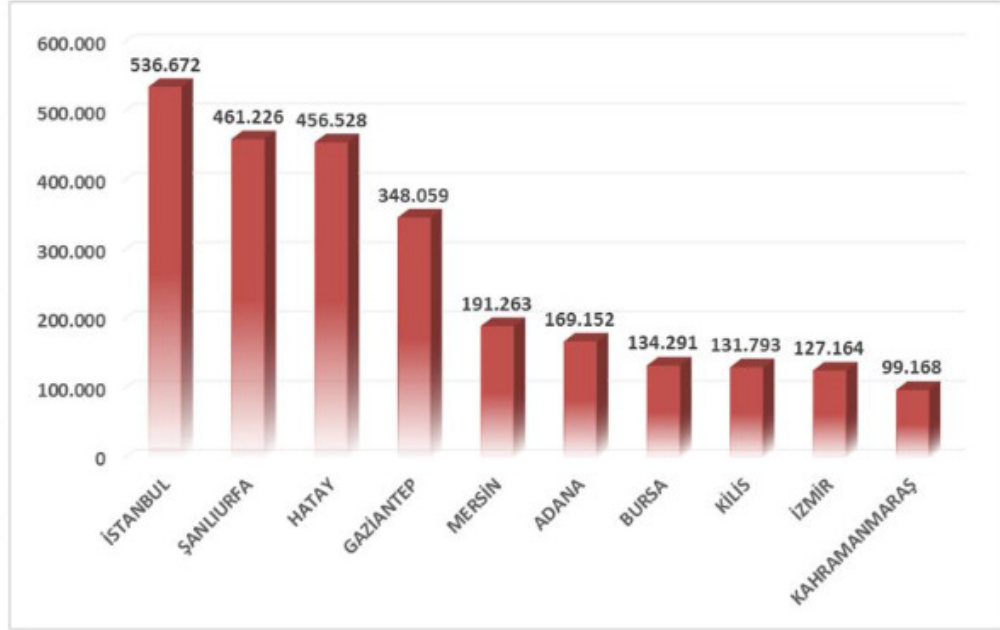
Görsel: UNHCR - / Düzenleme: StratejikOrtak.com - Suriyeli Mültecilerin Dağılımı

Şekil 2.2: 4 Nisan 2016 tarihli BM raporuna göre Suriyeli mültecilerin ülkelere göre dağılımı

Kaynak: www.stratejikortak.com

BM'nin hazırladığı 04 Nisan 2016 tarihinde yayımladığı rapora göre Türkiye, Dünya'nın en çok mülteci barındıran ülkesi haline gelmiştir (UNHCR 2015, 20.12.2017'de erişildi). Resmi rakamlara bakıldığında 539 bin, resmi olmayan rakamlara göre ise 600 bin Suriye'den göç etmiş mültecinin halen İstanbul'da yaşadığı bilinmektedir. Suriyeli mülteci nüfusu bakımından ikinci sırada Şanlıurfa, Şanlıurfa'dan sonra Hatay, Gaziantep, Adana, Mersin gibi kentlerde yoğunluk görülmektedir. Türkiye'nin minimum on kentinde mülteci sayısının 100 binin üzerine çıktığı bilinmektedir. Dört kentte ise Suriyelilerin sayıları 300 binden fazladır. Bahsedilen bu istatistikî bilgiler içinde en dikkat çekici olan örneklerden biri şüphe yok ki Kilis'tir. Şehir nüfusu 90.000 olan Kilis'e yerleşen mültecilerin toplam sayısı 130.000'in üzerine çıkmış ve Kilis'te şehrin yerlisi olanlar azınlık durumuna düşmüşlerdir

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURİYELİLERİN İLK 10 İLE GÖRE DAĞILIMI

Şekil 2.3: Türkiye’deki Suriyelilerin illere göre dağılım

Kaynak: (http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik, 09.12.2017’de erişildi).

Sayıları, dolayısıyla topluma etkileri de her geçen gün artan Suriyeli mültecilere Türk halkının yaklaşımı çok çeşitli kamuoyu araştırmalarına ve birçok fikir kuruluşlarının raporlarına konu olmaktadır. Bununla ilgili farklı çalışma ve araştırmaların bazı sonuçları aşağıda verilmiştir.

2014 Transatlantik Eğilimler Raporu verilerinde Türkiye’de kamuoyunun %67’si, devlet tarafından uygulanan göç politikasının doğru olmadığını düşünmektedir. Transatlantik Eğilimler 2014 yılı araştırmalarına (The German Marshall Fund 2014) bakıldığında da sığınmacılardan endişe duyan halkın oranı %77, Suriyeli göçmenlerle ilgili kısıtlayıcı bir siyaset takip edilmesinden yana olanların oranı ise %66’dır.

Aralık 2014 tarihinde Metropoll Araştırma Şirketi tarafından yapılan kamuoyu araştırması sonuçlarına göre, halkın %66,8 gibi yüksek oranı Suriye politikalarını tasdik etmemektedir (<http://metropoll.com.tr/upload/con-tent/files/1775-kasim2014-1.pdf>, 18.12.2017’de erişildi.)

Ekonomik ve Demokratik Araştırmalar Merkezi (EDAM) tarafından yapılan çalışmada ise ankete katılanların %86,2'si Türkiye'ye bundan böyle Suriyelilerin girmesine izin verilmemesini, üstelik mevcut olanın da ülkeden gönderilmesi gerektiğini dşunmektedir (EDAM Türk Kamuoyunun Suriye-li Sığınmacılara Yönelik Bakış Açısı, Türkiye'de Dış Politika ve Kamuoyu An-ketleri 2014/1, 18.12.2017'de erişildi.).

Hacettepe niversitesi tarafından yapılan Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırmasına sonuçlarında, bir taraftan Suriyelilerin lke sınırları içine kabul edilmesinin insani bir tavır olduğunu düşünen halk, bir yandan da Suriyelilerin Türkiye'de yerleşik hâle gelmesini ağır sorunlar yaratabileceğinden endişe edenlerin oranı ise %76,5'dir (Erdoğan 2014).

2015'in ilk aylarında Global Politika ve Strateji tarafından yapılan kamuoyu anketi verilerinde, halkı en fazla kaygılandıran konulardan birisinin Suriyeli mülteciler olduğu tespit edilmiştir (Global Politika ve Strateji 2015).

2.6.3. Suriyeli Göçmenlerin Türk Toplumuna Etkileri

Türkiye, Suriyeli mülteci akının meydan getirdiği ortamdaki siyasal, sosyal ve ekonomik bakımdan en çok etkilenen ülke olmuştur. Türkiye'nin Suriye'den kaçmak zorunda kalan mültecilerin en çok tercih ettiği Türkiye'de hukuk, dış politika, güvenlik, sağlık, eğitim, istihdam, ekonomi, kültür, sosyal alanlarda önemli lde etkisi oldu (Koyuncu, 2014). Suriye'deki krizin ve gn olduğu ilk günlerde savaştan etkilenen olarak mağdur durumunda olan Suriyeli göçmeler, bir süre sonra Türkiye'nin toplumsal tablosunda etkileyen konumuna gelmişlerdir (Karaca 2013: 72).

Suriyelilerin Toplumsal Etkileri

Türkiye'deki Suriyelilere ilişkin yapılan değerlendirmelerde her bölge içinde Suriyeli göçmenlerle ilgili negatif bakışın dikkat çekici sebeplerinden ilki, Suriye

mülteciliklerle yerli halk arasında farklı lisan, kültürel, dünya ve hayat algısındaki farklılıklardan doğan problemler olduğu görülmektedir. (Oytun ve Gündoğar 2015: 16)

Yeni ortamlara hızlıca uyum sağlayan gençlerin ve çocukların göç edenler içinde ağırlıklı bir oranda olması, günlük hayat adaptasyonda ve sosyal uyumda sorunların azalmasında etkili olmuştur. Bunun yanında hudut bölgesinde yaşayanlarla ortak kökenden gelen ve aynı mezhebi yaşayan Suriyeli göçmenlerin sosyal kabullenme sürecinin daha kısa sürmüş olması da bu olgunun en sağlam tarafını meydana getirmektedir. Bölgenin sosyal hayatına getirdiği yeni olanaklardan olan evlilikle de toplumsal kaynaşmanın önemli vasıtalarından biri olmuştur. Göçmelerin gelişyle ortaya çıkan çok kültürlü yapının getirdiği sosyal etkinin boyutları değerlendirildiğinde tehdit ve risklerin, sunduğu olanaklardan daha ağır bastığı göze çarpmaktadır.

Toplumsal Tehdit Algıları

Suriye'den göç eden nüfus, başta bölge illeri olmak üzere Türkiye'nin birçok yerine dağılmışlardır. Suriyelilerin nüfusunun yaşadıkları kentlerdeki kentin nüfusuna oransal değeri ile yerli halkın Suriyeli göçmenleri tehdit olarak algılama ve kendilerini güvensiz hissetmeleri arasında bir paralellik göze çarpmaktadır. Sözün özü bölgede Suriyelilerin toplam nüfustaki oranında yükselme oldukça bu olgunun tehditmiş gibi algılanması ve kendilerini güvensiz hissetmelerinde yükselme yaşanmaktadır. Suriyelilerin hayatlarını sürdürdükleri yerin nüfus yapısı incelendiğinde o kentin toplumsal dokusu ile Suriyeliler arasındaki ayrılıklara göre yerel halkın Suriyeli göçmenleri tehdit olarak görme ve güvensizlik hissi artmaktadır. Sözün özü Suriyeli göçmenlerin kökenleri, mezhebi inanışları, din algıları ve ilgili nüfus yapısı ile kentin toplumsal yapısı arasında ise ters orantı bulunmaktadır. Öte yandan da bu durumun bazı kentlerde ağır kutuplaşmalar yaşanmasına sebep olduğu da dikkatlerden kaçmamalıdır (Oytun, ve Gündoğar 2015: 25).

Bireysel Tehdit Algıları

Özellikle Suriye sınırında bulunan illerde resmi ve resmiyet dışı evlilikler ortaya çıkmış; aynı zamanda da, kültürel ayrılıklar ve hayat anlayışından kaynaklanan

boşanma oranlarında hızlı bir yükselme meydana gelmiştir. Çok eşli bir hayat tarzı ve kaydı yapılmamış çocuk olgusu ile birlikte bir problem alanı oluşturmaktadır (Oytun ve Gündoğar 2015: 16). Yaşanan bu olumsuzluklar, önce Türk kadınların dünyasında Suriyeli kadın nüfusa karşı olumsuz bakışı attırmış ve onlarla ilgili sosyal kabullenme süresinin uzamasına sebep olmuştur.

Kente Yönelik Tehdit Algıları

Suriyeli göçmelerin kent merkezinin dışında kalan bölgelerde birlikte hayatlarını sürdürmek istemeleri toplumsal uyumun uzun sürmesine sebep olmaktadır. Ayrıca düşük kiraları olan kent merkezinin dışında mahalleleri seçmeleri, çarpık kentleşme ve gecekondulaşmanın artmasına sebep olmaktadır.

Suriyelilerin Güvenlik Üzerine Etkileri

Suriyeli mültecilerin eğitim olanaklarından yararlanamaması ve zorlu hayat şartları, gelecekte suç oranlarının artışı başta olmak üzere birçok toplumsal problemin altyapısını oluşturmaktadır. Erdoğan, Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerin güncel yaşamın ve politik dünyanın bir unsuru olduğunu ifade ederek her geçen gün Suriyeli göçmenlerle ilgili endişe doğuracak birtakım sosyal olayların artmasına dikkat çekiyor. Başlangıcından bugüne dek Suriyeli göçmenleri destekleyen ve onları büyük bir oranla kabullenen Türk toplumu bu sürecin devam etmesi hâlinde onlara karşı olumsuz bir bakışa ulaşması zor olmayacaktır, demektedir (Erdoğan 2014).

Düşük gelir seviyesi ve yetersiz eğitim almış olmaları, kötü hayat şartları Suriyeli gençlerin ve kadınların her türlü istismarla karşı karşıya kalmalarına sebep olmaktadır. Suriyeli göçmenlerin bu şartları illegal ortamlarla ilişki kurmalarının kolaylaştırmakta, özellikle Suriye göçmeni genç erkeklerin uyuşturucu kullanmak ve satmakla ilgili istismara uğramalarına neden olmaktadır. Suriyeli göçmenlerin belirli bölgelerde toplanmış olmasının ileride bir güvenlik sorunu yaratma ihtimali yüksektir.

Suriyelilerin Ekonomik Etkileri

Suriyeli göçmenlerin Türkiye'ye ekonomisine yaptığı etkiler, değerlendirildiğine olanak ve risklerin bir arada olduğu görülebilir. Ekonomiye olan en büyük etkisi, Türkiye'nin Suriyeli göçmenler için harcadığı 30 milyar dolarlık maliyettir. Türkiye'nin girdiği bu mali külfetle ilgili uluslararası alanda herhangi bir destek olmaması Suriyeli göçmenlerin Türkiye'nin ekonomisine yaptığı olumsuz etkilerden ikincisidir.

Türkiye'ye gelen Suriyeli göçmenlerin çoğunun eğitim düzeyleri düşük ve büyük bir kısmının düşük kazanç düzeyinde bireylerden oluşması ekonomik bakımdan başka bir olumsuz yönüdür. Eğitim düzeyi alt seviyede olan Suriyeli göçlerin gelecek planlamasında toplumsal iyileştirme ve bununla ilgili olarak ekonomik kalkınmaya olumsuz etkisi ağır bir maliyet oluşturmaktadır.

Göçmenlerin ülkeye yüklediği maliyetin yanında, kayıt dışı işletmeler sebebiyle ortaya çıkan vergilendirme sıkıntısı gibi büyük çaptaki maliyetlerin yanında; Suriye sınırına yakın kentlerdeki kiralardaki büyük yükseliş, enflasyona olumsuz etkisi, yerleşik esnafın zararına yol açan olumsuz rekabet ortamı ise küçük düzeyde tehdidi ise mülteci göçünün diğer etkileridir.

Öte yandan Suriyeli mültecilerin yarattığı ekonomik olanaklar da vardır. Özellikle Halepli tüccarların bölge ülkeleriyle ticari ve yatırım ilişkileri Türk ekonomisi için bir fırsat sayılabilir. Suriye'den Türkiye'ye göç etmiş bireylerin temel gereksinimlerinin giderilmesi için verilen ürünlerin büyük kısmının Türk firmalarından sağlanması, özellikle hudut bölgesindeki kentlerin ekonomik yapısını canlandırmaktadır. Ucuz ve niteliksiz işgücü artışı, işçilerin durumunu negatif etkilese de, işveren ve yatırımcının giderlerine olumlu yönde etki etmiştir.

Eğitim Üzerindeki Etkileri

Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerle ilgili en dikkat çekici problemlerden biri de eğitim alanındadır. AFAD Başkanlığı tarafından yayımlanana verilerde Suriyeli

göçmenlerin eğitim düzeyleri ve eğitime ulaşma imkânlarının çok düşük seviyede olduğu görülmektedir (AFAD 2014). Bu rapora göre kampta bulunanların %54'ü, kampların dışındakilerin %61'i ilkokul mezunu veya daha aşağı eğitim seviyesindedir. UNICEF yayımladığı verilerde Türkiye'de bulunan Suriyeli çocuk göçmenlerin %73'ü okul sisteminin dışında kalmaktadır. Kampta yaşayan çocukların hepsi okul sistemine dâhil olmuşken, şehirlerde bu oran %10'a kadar düşmektedir (Karaca ve Dinçer 2013).

Sağlık Üzerindeki Etkileri

Suriyeli göçmenlere verilen temel hizmetlerden en önemlisi sağlık alanında yapılandır. Ancak birçok kentte devlet hastanesinde verilen hizmetlerin %30 ile %40'a yakın oranındaki bölümü Suriyeli göçmenlere verilmektedir; bunun hastanelere getirdiği yük, fiziksel koşullar ve sağlık personeli bakımından sorunlara sebep olduğu ortadadır (Oytun ve Gündoğar 2015: 20). Suriyeli göçmenlerin tedaviyle ilgili talepleri acil servislerde aşırı yoğunluğa yol açarak sağlık hizmetlerinde sıkıntıların doğmasına sebep olmaktadır. Sınır kentlerindeki hastaneler başta olmak üzere hizmet almada sıkıntıya düşen halkın gösterdiği tepkiler, Türkiye'de çok önceden halledilmiş çocuk felci, şark çıbanı ve Türkiye'de iyice azalmış olan kızamık gibi hastalıkların yeniden ortaya çıkma riski bu konuda ortaya çıkan negatif bir durumdur.

2.6.4. Türkiye'deki Suriyeli Göçmenlerin Temel Sorunları

Mülteci ve sığınmacılar için Türkiye'de kaldıkları süreç, aslında bir geçiş dönemi olarak adlandırılabilir. Zira Türkiye'ye gelen sığınmacılar bazen bu bekleme süreci çok uzasa da üçüncü bir ülkeye gitmeden önce konaklamak üzere gelmektedirler. Sığınmacı ve mültecilerin bu süreçte değerlendirilecekleri hukuksal mevzuatın uygulamasında bazı problemler yaşanmaktadır. Bu da onların barınma, sağlık, beslenme başta olmak üzere birçok konuda sıkıntıya düşmelerine sebep olmaktadır. Suriyeli mülteciler de özellikle sayılarının çok olmasından kaynaklı olarak hayatı idame şartları bakımından aynı problemleri yaşamaktadırlar.

Dil Sorunu

Gittikleri ülkenin dilini bilmemek, bütün mültecilerin en büyük problemlerinden biri olarak görülmektedir. Temel gereksinimlerini temin noktasında da sıkıntıya düşen mülteciler, hayli zorlukla karşılaşmaktadırlar. Dil sorunu yaşayan mülteci çocukları, eğitim hayatlarını sürdürebilmek hususunda ve topluma uyumda birçok problemle karşı karşıya kalmaktadırlar. Mültecilerin şikâyetlerini doğru dürüst anlatamadıkları için sağlıkla ilgili yaşadıkları sorunların başında da dil gelmektedir (Zencir ve Davas 2014). Aynı zamanda sağlık siteminden nasıl faydalanacaklarını bilemediklerinden anlaşmalı hastanede uygun şartlarda tedavisi mümkünken dil bilmediklerinden dolayı bu konuda problemler yaşamakta ve hastalıklarını tedavi ettirmekte zorlanmaktadırlar.

Çalışma Şartları

Suriyeli mültecilerden işe girip çalışma olanağı bulanların çoğu kaçak işçi olarak yevmiye usulü ve niteliksiz işçi olarak çalışabilmektedir. 4817 Sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun kapsamında izin almadan kanuni olarak çalışmalarına olanak olmayan mülteciler, yasal olarak çalıştıklarında işverene mali külfet getirdiğinden ve bir de bu kanuna uygun işçi çalıştırılmayla ilgili zorluklara olduğu için Türkiye’de mültecilerin resmiyette çalışmaları iyice zorlaşmıştır. İş bulabilenler ise sigorta yaptırmadan çalışmaktadır. Bundan dolayı epeyce düşük ücretlerle çalışmakta ve ekonomik sıkıntılar yaşamaktadırlar. Müşkül durumda olan mültecilerin zorunlu olarak düşük ücretle, kaçak ve sigortasız çalışmaları birtakım istismara da zemin hazırlamaktadır. Bu şartlarda dahi iş bulmakta güçlük çekenlerin ise dilencilik yaptıkları görülmektedir. Özellikle mültecilerin çocukları dilencilik yapmaktadır. Bu sebeplerden dolayı çocuk işçi ve dilenci sayısının her geçen gün artması yeni problemleri de beraberinde getirmektedir.

Ekonomik Sorunlar

Ülkelerinden ayrılırken para, altın ve diğer değerli eşyalarını yanlarında getiren mülteciler, bu paraları kısa sürede harcamışlardır. Resmi çalışmayla ilgili zorluklar

yaşayan, öte yandan devletin ve bazı sivil toplum kuruluşlarının yardımlarıyla da gereksinimlerini karşılayamayan mülteciler, ekonomik bakımdan büyük problemlerle karşılaşmaktadırlar (Buz 2004: 78). Kamplarında barındırılan mülteciler; ücretsiz gıda, barınma, tıbbi destek, koruma, sağlık ve eğitim hizmetleri aldıkları gibi bütün gereksinimleri giderilmekte, bir de onlara belirli marketlerde kullanabildikleri nakit yüklü kartlar da verilmektedir. Kamp dışında kalan bireylere ise devletin yanında, bazı sivil kuruluşlar ve halkın da yardımı olmaktadır. Ancak bu yardımlar çoğu zaman yeterli olmamaktadır (Sanduvaç 2013: 11).

Eğitime İlişkin Sorunlar

Çocukların gelişim sürecinde çok değerli bir yeri olan eğitim, küresel bir insan hakkı olarak kabul edilmiştir. Yine Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi mülteci çocukların eğitim hizmetlerinin bulunduğu ülke tarafından sağlanmasını emreder (BMMYK 1994).

Mültecilerin çocuklarının eğitimlerine makul düzeydeki taleplerine rağmen uygulamada birçok problemle uğraşmaktadır. Eğitim kurumuna müracaat eden çocukların kaydı için gerekli olan geçici kimlikle ilgili problemler okullaşma sürecini engellemektedir. Kişisel evrakını almadan göç eden mültecilerin kimlik bilgileri ve eğitim durumuyla ilgili belgeleri olmadığı için birçok engelle karşılaşmaktadır. Ayrıca birçok sıkıntıyı aşarak eğitim kurumuna girse de okuyanların çoğuna kurumlardan diploma verilememesinin negatif olarak etkilemektedir.

HUGO (Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi) tarafından yapılan “Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum” araştırmasında Türkiye’ye gelen Suriyelilerin çoğunun önce Türkiye’ye gelmiş olsa da üçüncü bir ülkeye yerleşmeyi planladığı tespit edilmiştir (Erdoğan 2014: 20). Bu da Türkiye’ye eğitimiyle veya ekonomik bakımdan artı değer kazandıracak bireylerin başka ülkelere gidecek olması, diğerlerine olumsuz bir bakış gelişmesine sebep oluyor. Kalanların edilgen ve eğitimsiz olmasıysa uyum sürecini uzamasına neden olmaktadır.

Barınma Sorunları

Türkiye’de mülteci ve sığınmacılar için gıda ve barınma meselesi en önemli problemlerdendir. Bununla ilgili çok önemli çalışmaları olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, bu ihtiyaçları karşılamakta zorlanmaktadır. Bu vakıf gıda yardımı yapmakta ve Belediyeler ile sivil toplumun gıda yardımı yapmalarını teşvik etmektedir. Ancak bu yardımların ihtiyacı karşılayacak düzeyde olduğunu söylemek zordur.

Mülteciler, insanın öncelikli gereksinimlerinden biri olan barınacak yerle ilgili sıkıntılar yaşamaktadırlar. Mültecilerin büyük bir bölümünün barınmayla ilgili sorunları vardır. Çoğu mülteci, bu problemle başa çıkabilmek için birkaç aile birlikte yaşamakta veya kirası düşük, sağlık olanakları kötü mekânlarda yaşamaya mecbur olmaktadır (Buz 2004: 90). Suriyeli sığınmacılardan, özellikle Suriye Misafir Kimlik Kartı verilenlere eğitim, sağlık ve ilaç yardımı yapılmaktadır. Öte yandan kömür, soba, giyim, kuru gıda ve temizlik maddesi türünden bazı yardım maddeleri de verilmektedir (Kirişçi 2014: 22).

Sağlıktaki Sorunları

Çok sıkıntılı durumlarda ülkesinden ayrılmaya mecbur kalan mülteciler için sağlık hizmetleri çok önemli bir konuların başındadır. Çünkü mülteci ve sığınmacıların çoğunda sıtma, anemi, beslenme bozukluğu, ishal, kızamık, solunum yolu enfeksiyonları, AIDS gibi hastalıklar; istenmeyen gebelikler, fiziksel şiddet ve buna bağlı yaralanmalar; çocuklarda da büyüme ve gelişme gerilikleri gibi sağlık sorunları vardır (Karadağ vd. 2010).

5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun amir hükümlerince Türkiye’de bulunan sığınmacı ve mülteciler genel sağlık sigortası kapsamı içine alınmışlardır. Yine de mülteciler birçok olumsuz durumla karşılaşmaktadır. Kamplar merkezlerinde barınan mülteci ve sığınmacılar, kamp doktorlarından hiçbir ücret ödemedi sağlık desteği almaktadırlar.

2.6.5. AB Ülkelerinin Suriye Krizine Yaklaşımı

1980’li yılların başından sonra Avrupa Birliği ülkeleri göç akınlarına karşı geliştirdiği en önemli stratejilerden birisi, göç hareketinin mümkün olabildiği kadar, hudutlarına yaklaşmadan ve mümkün olabildiği kadar uzakta durdurmaktır. Bunu temin etmek için de kendi sınırları dışında bir coğrafyada tampon bölge kurarak göçmen kitlesinin Avrupa Birliği sınırlarına erişmesine önleyecek politikaları hayata geçirmiştir.

Bu stratejinin en somut örneği Suriye krizi sırasında yaşanmıştır. Kuzey Halep’in inin Rus uçakları tarafından bombalanmasından sonra bölgenin Suriye Hükümeti’nin eline geçmesiyle Türkiye ile Halep arasındaki yardım koridoru da kapanınca on binlerce Suriyeli göç için Türkiye sınırına yönelmişti. Bu göç dalgasının kendi ülkelerini de etkileyeceğini gören Avrupa Birliği yetkilileri: “Türkiye, Suriye sınırını açsın” şeklinde bir açıklama yapmıştır (<http://www.milliyet.com.tr/dunyanin-gozu-turkiye-de/dunya/detay/2191085/default.htm>, 22.12.2017’de erişildi).

Türkiye milyonlarca mülteciyi sınırları içinde barındırırken yüz binlerce mülteci de sınırlarda bekliyordu. Bu süreçte AB, mültecilerin Yunanistan sınırını aşmaması için Türkiye’den sınırlarını kapatmasını talep etmiştir. Türkiye sınırlarını bir şekilde aşarak Yunanistan’a ulaşan ve oradan da Makedonya’ya geçmek için uğraşan mültecilerin geçişini engellemek için sınıra tel örgü çeken Makedonya’yı bütün uluslararası anlaşmalara aykırı olan bu tutumuna rağmen uyarma gereği bile duymaması AB’nin Suriyeli göçmenler bakışını ortaya koyması bakımından yeterlidir.

Son birkaç yıldır geri kabul anlaşmalarında bir an önce sonuca varılmasını ivedi olarak ele alınmasının AB’nin illegal göç olgusuyla mücadeleyi ne kadar önemseydiğini göstermesi bakımından iyi bir örnektir. Kaynak ülkeler ve transit ülkelerle varılan bütün anlaşmalar, oluşturulan diyalog ortamı; bilgi ve istihbarat alışverişi hep asıl hedef olan önleyici bir strateji kurma amacının adımlarıdır.

Bilhassa yasadışı göç hareketlerine dair anlaşmaya varmış ülkelere tavizsiz bir sorumluluk yükleyen geri kabul anlaşmalarının, göçmenlerin AB’ye yasadışı geçişine

engel olma noktasında kaçırılmaz olanak olarak görülmektedir. Göçmenlerle mücadelede aktif bir enstrüman olan, aynı zamanda ekonomi, diplomasi ve politikayla ilgili konularda pozitif etkisi bulunan kabul anlaşmaları, aslında önleyici stratejilerden biridir.

Uluslararası göçle ilgili esas sorunlardan biri de kimlik veya uyruğun saptanmasında zorluk yaşanmasına sebep olan resmi evrak eksikliği veya yokluğudur. AB'nin üçüncü ülke yurttaşlarını geri kabul mecburiyetine dâhil etmesi, yasadışı göç edenleri geri gönderebilme bakımından AB'ye çok önemli avantajlar sağlamaktadır (Detaylı bilgi için bkz: Özcan vd. 2014).

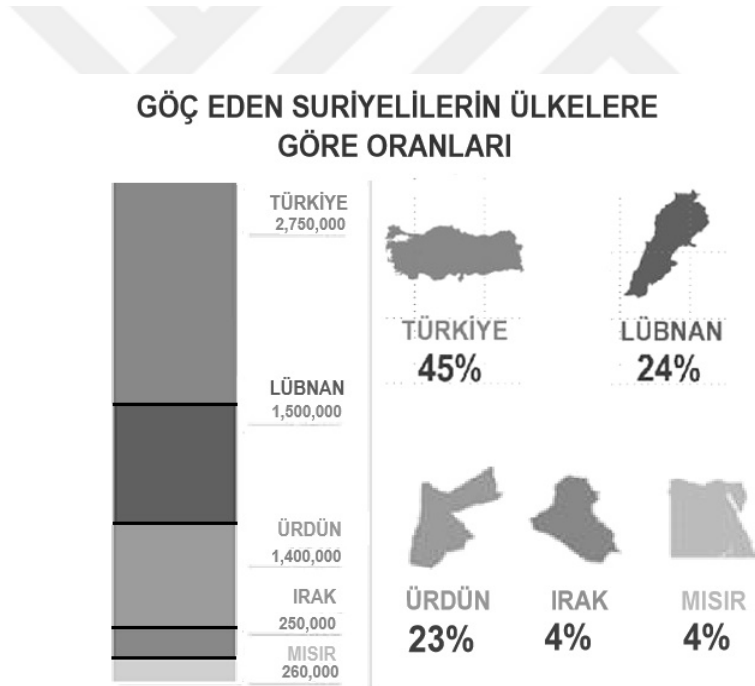
1980 sonrasında Avrupa Birliği, AB ülkelerinde göç, iltica ve sığınma stratejileriyle ilgili tek bir sistem (Özcan 2004) meydana getirerek üyelerinin yetkilerini alarak devletler üstü olan AB düzleminde değerlendirmek Birliğin bir başka politikasıdır.

İnsan haklarının korunması ve demokrasinin yaygınlaşması konusunda hep iddialı açıklamalar yapan AB'nin bir yandan da en temel insan hakkını kullanmak isteyenler karşı uyguladığı bu engelleme ikiyüzlü siyasetin çok açık bir örneğidir.

BMMYK'nin (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği) yayımladığı verilere göre 17 Şubat 2016 tarihinde Suriye'ye komşu olan devletlerde 4.718.230 Suriyeli göçmen barındırılmaktadır. Ayrıca Suriye'de iç çatışmalar sebebiyle 13.5 milyon kişi de ülke içinde yerini değiştirmeye mecbur kalmıştır.

Avrupa Birliği, Suriyeli mülteci akının sınırları içine uzamaması için elinden gelen gayreti göstermektedir. Hatta kriterlerinin kendilerinin belirledikleri Schengen sistemini bile ihlal etmekten çekinmeden birlik içindeki sınırları tel örgülerle kapatma yoluna bile gidilmiştir. Makedonya ile Yunanistan sınırı, Slovenya ile Macaristan ve Sırbistan sınırı, Bulgaristan tel Türkiye sınırı tel örgülerle kapatılmıştır.

BMMYK verilerine göre 2015 Aralık itibariyle, AB'nin her türlü tedbirine rağmen yaşadığı katliamdan kaçan Suriyelileri sınırlarından bile uzak tutmaya çalışan Avrupa ülkelerine iltica başvurusu yapan Suriyeli mülteci sayısı ise 897.645'dir (<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/asylum.php> 25.12.2017'de erişildi). Küçük bütçesi ve dar kapasitesine rağmen 1 milyon mülteciyi misafir eden Ürdün'le kıyaslandığında dünyadaki en iyi ekonomik güce sahip olan 28 tane Avrupa Birliği devletinin 900.000 kadar civarında Suriyelinin başvurusunu değerlendirmesi dikkat çekici bir durumdur. Bu durumu, Suriyeli mültecilerle ilgili en ılımlı ülke olarak öne çıkan Alman Lideri Merkel'in Avrupa için tarihi bir sınav olarak değerlendirmesi ilgi çekicidir. Gerçekten de bu kitlesel göç ve mülteci krizi, sadece AB bütünlük sağlaması bakımından değil; Avrupa Birliği'nin aktif dış politikadaki durumuyla ilgili de bir sınav niteliğindedir (Elmas 2015: 301).

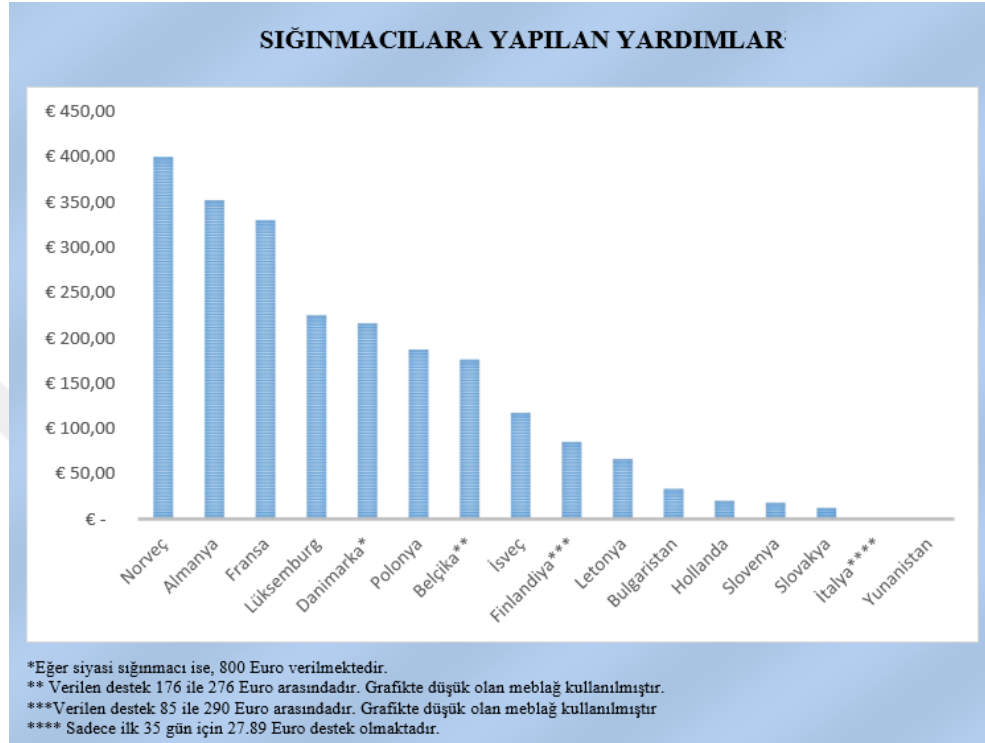

Şekil 2.4: Suriyeli göçmenlerin ülkelere göre dağılımı.

Kaynak: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/asylum.php>

Avrupa Birliği yaşanan bu sıkıntılı dönemi başarıyla geçse de bundan sonra bulacağı hiçbir çözüm vicdanları rahatlatmayacaktı. Suriye'deki krizle doğrudan mesuliyeti ve ilgisi olan AB, bu sorunun çözümüyle ilgili en küçük bir sıkıntıya katlanmak istememektedir. 2017 sonuna kadar mülteciler için 30 milyar dolar harcadığını beyan eden Türkiye'nin yaptığı masraf dikkate alınarak bakıldığında

aşağıdaki tabloda AB üyesi ülkelerin bu krize harcadığı paranın çok düşük olduğu gözlerden kaçmayacaktır.

Şekil 2.5: Şubat 2016'ya kadar AB üyesi ülkelerin sığınmacılara yardımları

Kaynak: http://www.diam.sakarya.edu.tr/sites/diam.sakarya.edu.tr/file/Goc_raporu_subat_2016_1.pdf,
 23.12.2017'de erişildi.)

2.6.6. Türkiye'deki Suriyelilere Tanınan Haklar ve Entegrasyona Yönelik Yapılan Çalışmalar

Uluslararası göç, göç alan ve göç veren toplumlar için hukuksal, ekonomik, toplumsal ve kültürel olarak çok önemli sonuçları vardır. Göç sürecinde en sıkıntılı ve zor alan ise şüphe yok ki toplumsal boyuttur. Göçün bu yönü, göç edenlerin farklı bir kültürden gelip de katıldıkları yeni toplumsal ortamın kişi ve kurumları ile uyumlu hâle gelmesi ve geleceği birlikte kurmasını da kapsayan çok kapsamlı bir alandır.

Göçmen yoğunluğunun yüksek olduğu ülkelerde, onlar ile yerel halkın barış, samimiyet içinde ve huzurlu bir ortamda yaşama şartlarının oluşturulması süreci, beraber çözülmesi gereken toplumsal bir sorundur.

Kitlesel sınır ötesi göçler, toplumun yapısında derin etkiler oluşturduğu için göç kabul eden devletleri göç edenlerle bir arada yaşayabilmek için stratejiler üretmeye mecbur bırakmaktadır. Bu stratejik çözümler, çok kültürlü bir ortam oluşturmaktan asimilasyona kadar çeşitlilikler göstermektedir. Göç sürecine katılanlardan göç eden yaşam deneyimlerini, hayallerini, yaşam tarzını, o güne dek biriktirdiği bütün manevi değerlerini de beraberinde götürdüğü için gittiği yerde sadece ekonomik sıkıntılar yaşamaz; psikolojik ve toplumsal problemler de yaşar.

Göçle beraber biyen doğal sosyalleşme sürecinde bir kesinti meydana gelir. Göç eden bireyin o güne kadar öğrendiği her şey bir anda geçersiz hâle gelir. Göçmen, yaşama dâhil olabilmek için gerekli olan bütün tutum ve bilgileri tecrübe ederek yeniden öğrenmeye mecbur kalırlar. Buna bir çeşit yeniden sosyalleşme diyebileceğimiz entegrasyon, göç etmiş bireylerin baş etmeleri gereken önemli sorunlardandır. Entegrasyon, göçmenin kültürüne, sosyal yapısına yabancı olduğu toplumla bütünleşmek, o toplumsal yapıyla uyumlu yaşamak anlamına gelir. Entegrasyonun sürecinin sonuna gelmiş göçmen, sosyal ortamda göstereceği davranış biçimini kavramıştır; toplumsal standartlara göre davranış gösterecektir.

Göç alan ülkeler ise göçmenlerle entegrasyon stratejilerini planlarken toplumun bütün katmanları, eğitim sistemini, medya organlarını, sivil toplum örgütlerini, hatta bütün aile ve vatandaşları kapsayacak genişlikte olmasına önem vermelidirler.

Göç hareketine tanıdıklarının deneyimlerinden faydalanarak geçenler, göç yolculuğunda rahat ettikleri gibi; göç edilen toplumsal yapıya uyumda da zorluk çekmemektedirler. Akrafa ve yakınlarının olduğu yere göç edenler, bu toplumsal destekten dolayı kültürleşme stresi denen problemden düşük seviyede etkilenmektedirler (Kümbetoğlu 1996: 274).

Sosyal Entegrasyon İçin İzlenecek Yollar

Türkiye'ye sığınan Suriyeli mültecilerin geçici bir süre misafir edileceği düşünülürken ikamet sürelerinin uzaması beraberinde bu konularda neler yapılacağı

tartışmalarını ve plan yapma çabalarını getirdi. İnsani yardımda bulunma ve kısa süreli güvenlik ortamı oluşturmanın yerine ülkede ikamet süreleri uzayınca Suriyelilerin ülkeye ekonomik ve toplumsal uyumunu sağlama imkânları üzerine fikir üretilmeye başlanmıştır. Türkiye ve bu konuda karar yetkisi olanlara düşen sıkıntılı sorumluluk, göç olgusu ve bununla ilgili diğer konuların hayatın gerçekliğine uygun duruma getirilmesidir. Türkiye'ye Suriye'den gelen mülteci nüfusun uzun süreli ikametinin ve sosyal entegrasyonunun eğitim, iş ve sivil toplumla ilgili alanlarda sağlanması öngörülmektedir.

Eğitim Fırsatları

Suriye'den Türkiye'ye gelen mültecilerin içinde okul çağında bulunan 700.000 civarında çocuk bulunmaktadır. Ne var ki bu çocuklardan ancak yarısı, hatta bundan daha azı okullara kaydedilmiş durumdadır. Şu andaki mevcut yasaya göre Suriyeli göçmenlerin çocukları devlete ait okullarına ve MEB kontrolünde bulunan geçici eğitim merkezlerine kayıt yaptırabilmektedirler. Buna rağmen yetersiz veri akışından dolayı okullara kaydedilmiş kaç öğrencinin olduğu ve bunlardan kaç kişinin okul hayatını sürdürdüğünü tespit etmek kolay değildir. Şu anda geçerli düzenleme çerçevesinde kurulmuş olan geçici eğitim merkezleri, mülteci çocuklarının eğitimini üstlenmiştir; ancak bu merkezlerin sayısı bu talebi karşılayacak düzeyde değildir.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Türkiye Bursları sistemini yönettiği için Suriye'de gelen muhacir gençlerin yükseköğrenim imkânlarından yararlanmaları hususunda sorumluluk taşımaktadır; bu kurum Suriyeli öğrenciler farklı burslar temin etmektedir. Bu öğrencilere burs olanakları İstanbul, Ankara, Adana ve Gaziantep beraber daha fazla sayıda Suriyeli muhacir öğrenciye yardımcı olmak için ve Beyrut ve Amman'da da yapılan mülakatlarla sağlanmaktadır. Öte yandan gerekli olan evrakını getiren ve giriş imtihanlarını geçenlerin Türkiye'deki üniversitelere müracaat edebilmektedirler.

Tablo 2.1: Geçici koruma altındaki Suriyelilerin eğitimi

Okul çağı nüfusu (5-17 yaş)	Kayıtlı GKAS çocuk sayısı (5-17 yaş)	GEM'lerde kayıtlı (5-17 yaş)		Resmi okullarda kayıtlı (5-17 yaş)		GKAS Okullaşma Oranın
		Şubat 2016	Kasım 2016	Şubat 2016	Kasım 2016	
872.629	499.531	249.750	325.452	75.748	174.079	%57,2

Kaynak: (GKAS) ve Geçici Eğitim Merkezleri (GEM) içinde eğitim alan ve eğitim aldıkları yere göre aldıkları yerlere göre öğrenci sayıları (MEB Kasım 2016 verileri).

İstihdam ve İş Olanakları

Suriyeli mültecilerin çalışma izinleriyle ilgili yoğun talepleriyle beraber İŞKUR, işe yerleştirmeye ilgili strateji tespitine giderek ek işgücü ihtiyacı olan iş kollarını ve Türkiye’de bulunan Suriyeli mültecilerin yetenek ve mesleklerini belirlemek amacıyla geniş çaplı çalışma yapılmaktadır. Bu çalışma tamamlanınca işgücüne gereksinimi tespit edilen sektörlerin durumlarına göre Suriyelilere mesleki eğitim verilmesi ile ilgili hazırlıklar da yapılmaktadır. Ama bu çalışmalar Suriyelilere çalışma izni verilmesiyle ilgili mevzuata takılıyordu. Bu sıkıntı da 26 Nisan 2016 yılında çıkarılan yönetmelikle büyük ölçüde çözülmüştür (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/04/20160426-1.htm>, 25.12.2017’de erişildi).

Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi ve Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kişilerin Çalışmasına Dair Yönetmelik hükümlerine göre mültecilik hakkını almış veya ikincil koruma statüsüne sahip bireyler bu statüyü aldıktan sonra bir iş yerinde maaş karşılığı ve ya kendi işyerlerini açarak çalışabilirler. Çalışmayla ilgili faaliyete girmeden çalışma izni alma yükümlülüğü bulunmaktadır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, müracaatlarını uygun bulduğu bireylere çalışma izni verecektir. Yönetmeliğe göre başvuru sahibi ile şartlı mülteciler, yetkililerden alacakları kimlik belgesiyle çalışma izni için müracaatta bulunabilecek. Çalışma izni için müracaat, uluslararası koruma başvurusunun yapıldığı tarihten altı ay sonra yapılabilecek.

Çalışma izni için müracaatlar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’na e-Devlet üzerinden yapılacak. Çalışma izni için yapılan başvurular ise değerlendirilirken Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği’nde

belirlenen esaslar göz önünde buldurularak Bakanlık tarafından tespit edilecek değerlendirme kıstasları uygulanacaktır. Belli bir kentte ikamet etme yükümlülüğü getirilen müracaat sahibi ve şartlı mültecinin, bu kent sınırları haricinde bir yerde çalışma izni almak için yaptığı müracaatlar, İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak sonuçlandırılacaktır.

Suriye'den göç eden mültecilerin birbirinin aynı, tek tip bir ekonomik ve toplumsal kitle olmadığı; ekonomik güç, eğitim seviyesi ve yeteneklerine göre çok çeşitli bir yapıya sahip olduklarını bilerek davranmak doğru yaklaşımdır. Hem Suriyeli mültecilerin beceri ve yeteneklerini hem de Türkiye ekonomi pazarının gereksinimlerini göz önünde bulundurarak bir eşleştirmeye gidilmesi doğru ve verimli yaklaşım olacaktır.

İstihdamın bir de girişimci yönü mevcuttur; bu noktada da Suriyeli girişimcilerin teşvik edilmesinin önemi ortaya çıkacaktır. Onların teşvikiyle sadece Suriyeli göçmenlerin işe yerleştirilmesini değil; aynı zamanda sınır bölgesindeki yerleşim alanlarındaki ilçe ve şehirlerin ekonomik bakımdan gelişiminde önemli bir katkısı olacaktır. Bilhassa Suriyelilerin yaygın olarak yerleştirildiği kentlerde Suriye'den göç etmiş girişimcilerin ve işletme sahiplerin ticaret odaları, kalkınma ajansları gibi yerel ve ulusal kuruluşlar tarafından desteklenmesiyle onların bölgesel ekonomik yaşama ve ülkenin sosyal iklimine entegrasyonunda önemli adımlar atılmış olacaktır.

Dil Öğretimi ve Diğer Bazı Unsurlar

Suriyeli mültecilerin entegrasyonu için iki önemli unsur olan eğitim ve istihdam alanında sorunlar çözülsün bile dil engeli bu alanlarda istenilen seviyede olunmasına engel olan önemli bir unsur olarak durmaktadır. Bunun çözümüyle ilgili MEB'e ve TÖMER'e bağlı çeşitli dil kurslarının tatmin edici düzeyde olmasa da önemli çalışmaları vardır.

Suriyeli mültecilerden kaynaklanacak toplumsal gerilimi en alt seviyeye düşürmek için resmi görevlilerin ve sivil toplum kuruluşlarının gayretleriyle 5-17 yaş

aralığındaki Suriyelilerin, özellikle de genç nüfusun mutlaka eğitim sistemi içine alınması ve yine Suriye'den göç etmiş olanların aktif olarak iş yaşamına katılmaları, onların sosyal hayat entegre olmaları için hayati bir önem taşımaktadır.

Suriye'den göç etmiş kitlenin kendi unsurlarıyla başarılı bir iletişim ortamı kurulmasında, isteklerini ifade etmelerine, gereksinimlerini söylemelerine yardım etmek noktasında ve bu taleplerin ilgili makamlara ulaşmasını düzenlemede, bütün bunlarda daha önemli olan da toplumsal entegrasyon süreci devam ederken meydana gelebilecek toplumsal gerilime meydan verilmemesinde sivil toplum örgütlerine büyük görevler düşmektedir. Bunun bilincinde olan İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı (İKGV), SGDD, Malumat, Yuva Derneği, Malumat Toplum Bilgilendirme Merkezi, Hayata Destek Derneği, Mavi Kalem Derneği, Uluslararası Mavi Hilal Vakfı'nın aralarında bulunduğu birçok STK, kurdukları çeşitli merkezlerde Suriyeli çocukların okul dışında kalan zamanlarında katılabilecekleri birtakım eğitsel faaliyetler yapmışlardır. UNİCEF ve Kızılay tarafından desteklenen Çocuk Dostu Alanlar, savaştan sonra ortaya çıkabilecek travmaları gidermek amacıyla psikolojik destekleme uygulamaları ve sosyal yapıya entegrasyona katkı amacıyla Türkçe dersleri verilmesini sağlamaktadırlar. Bununla birlikte Suriye'den göç etmiş erkek ve kadınlara kadına şiddetin yanlışlığı, temizlik ve sağlıkla ilgili konularda eğitim verilmiş; Türkçe öğretimi, okuma yazma ve meslek eğitimi kurslarıyla bunlarla ilişkili meslekî atölyeler yapılarak faaliyete başlatılmıştır. TESEV, Uluslararası Af Örgütü, Başak Kültür Sanat Vakfı, Halkların Köprüsü Derneği, Mazlum-Der, Goethe Institute gibi STK'lar ise Suriyeli çocuklara fotoğraf, Film Festivalleri, tiyatro, el sanatları atölyeleri, Suriyeli ressam ve fotoğrafçıların eserlerini sergileyerek onların yaşama ve topluma adaptasyonlarına katkıda bulunmuşlardır (Kutlu 2015).

Türkiye'de bulunan Suriyeli mültecilerle barış içinde yaşayabilmek ve onların topluma entegrasyonu önemli unsurlarından biri de önyargı ve negatif algılara karşı bir söylem geliştirmektir. Örneğin “gereğinden çok kalan misafir” gibi kötü ifadelerin özellikle kullanılmaması gerekmektedir.

Yapıcı yaklaşıma uzak olan, düşmanca bir dil kullanan medya organlarının toplumsal gerilim sıkıntılara yol açtığı düşünülerek bu konuda uyarılmaları önemlidir.

Son olarak, Türkiye’de yetkililer, Suriyelilerin kalıcı hâle gelen ikametiyle ortaya çıkacak problemlerin çözülmesi için yapısal tedbirler almak için adımlara attığı ve milletlerarası ortakların bununla ilgili desteklerini almak için diplomatik ilişkiler kurduğu görülmektedir. Göç sürecinin başında yaşanan olumsuzluklar bir kenara bırakılarak artık kademeli olarak mültecilerin toplumsal ve ekonomik entegrasyon hususunda odaklanıldığı bir sürece girilmiştir. Uzun süreli tasarılar ve finans kaynaklarıyla ilgili önceliklere dair yeni bir yaklaşım söz konusudur.

III. BÖLÜM

3. SURİYELİLERİN UYUM VE KABULÜNE YÖNELİK ŞANLIURFA ALAN ARAŞTIRMASI

Uluslararası göç, göç eden kişinin farklı bir mekân, yeni kişiler, yeni daha önceden hiç bilmediği bir sosyal ortam ve sosyal ilişkiler, tanımadığı bir kültürel yapı, yeni bir lisan, hatta farklı bir mezhep veya bir din ile karşı karşıya kalması demektir. Alıştığı hayat tarzının tamamen değişmesi, hayatını idame etmek için karşılaştığı zorluklar, tehlikeli bir hastalığa yakalanma ve bunun riski, göç sırasında yaşanan kayıplar gibi birçok sebepler mültecilerin psikolojik yapısında sıkıntılara yol açmaktadır. Deneyimleri sonucunda elde ettiği birikimlerini geride bırakan göçmen, göç sürecinde ve vardığı ülkede yaşadığı kaygıların etkisiyle bu psikolojik sıkıntı ve zihinsel huzursuzluğu üzerinden atamaz.

Suriyelilerin sonradan katıldıkları ve birçok uyumsuzlukla karşılaştığı toplumla entegrasyonu, yani o toplumun bir parçası olma süreci, hem sığınmacı hem de ev sahibi ülke için çok önemlidir. Son yıllarda Türkiye'ye Suriye'den yönelen kitlesel göç akını ile göçmenler, yerel halk ve ev sahibi ülke hem hazırlıksız yakalanmaktan kaynaklı; hem de sosyal ve kültürel uyumsuzluktan doğan sıkıntılar yaşamıştır. Bu süreçte sığınmacıların topluma entegrasyonunu sağlamak için ev sahibi ülkenin aile, eğitim kurumları, sivil toplum örgütleri ve medyayı kullanarak elinden gelen çabayı göstermelidir. Türkiye Suriyeli göçmenlerin topluma entegre olmasını sağlamak amacıyla eğitim, istihdam ve dil öğretimiyle ilgili bazı çalışmalar, düzenlemeler yapmıştır.

Bu çalışma çerçevesinde Kasım ve Aralık 2017'de Şanlıurfa Entegrasyon örneğine uygun olarak Şanlıurfa merkez ve ilçelerinde 800 kişi ile gerçekleştirilen

kamuoyu araştırmasında hem Şanlıurfa'daki genel tablo ortaya çıkmış olup hem de alanda gerçekleştirilen mülakatların test edilmesi bakımından önemli sonuçlara ulaşılmıştır. 01 Ekim-30 Aralık 2017 tarihleri arasında 800 kişi ile görüşme gerçekleştirilmiş olup kamuoyu araştırması çerçevesinde görüşülenlerin %50 Türkiye vatandaşı %50 Suriyeli; görüşme yapılan yerel halkın %60 Erkek, %40 kadındır.

Gerçekleştirilen görüşmelerin araştırma soruları Entegrasyon ve Suriyelilerin Toplumsal Kabul ve Uyum çalışmasına bilgi desteği sağlayacak şekilde hazırlanmıştır. Araştırma soruları yerel halk için Demografik bilgiler ve görüşülen kişilerin Suriyelilerin Kabulü ve Uyum ile ilgili fikirlerini öğrenmek için 35 soru şeklinde hazırlanmış olup genelde 5'li Likert (Kesinlikle Katılıyorum, Katılıyorum, Cevap Yok-Kararsızım, Katılmıyorum, Kesinlikle Katılmıyorum) şeklinde sorular üzerinde yapılmıştır.

3.1. Şanlıurfa Algısında Suriyeli Sığınmacılar Araştırma Bulguları-Yerel Halk

Şanlıurfa merkez ve ilçelerinde gerçekleştirilen araştırma sonucunda ortaya çıkan genel bulgular şu şekilde sıralanabilir. Şanlıurfa'da yaşayan yerel halkın Suriyelilere yönelik algısının ölçülmeye çalışıldığı araştırma, Suriyelilerin Şanlıurfa'ya gelişinin birçok risk ve etkilerine rağmen yerel halkın kabul düzeyinin son derece yüksek olduğu ortaya konmaktadır.

3.1.1. Suriyelilerin Kabulü ve Dayanağı

Suriye'de yaşanan iç savaştan sonra Şanlıurfa'ya gelen Suriyelilerin kabulünün gerekçelerinin bulunmaya çalışıldığı kamuoyu araştırmasında yerel halkın Suriyelilerin kabul edilmesine yönelik yaklaşımı ve kabulün gerekçeleri hususunda bazı bulgulara ulaşılmaya çalışılmıştır. Yaşanan araştırma bulguları ile birlikte “insani neden”, “eğitim hakları” “ülkenin tarihsel ve coğrafik sorumlulukları” ile bağlantılı sorular ile yerel halkın yaklaşımı bulunmaya çalışılmıştır. Suriyelilere yönelik yerel halkın kararlılığı ve hassasiyetini ölçen sorularda dikkatli sonuçlar ortaya çıkmıştır. “Suriyelilerin

Türkiye’ye kabulü din, dil ve etnik duruma bakılmaksızın insani nedeni daha önemlidir” önermesinde katılanların oranı %87’dir. Bu önermeye katılmayanların oranı %7,75’dir. Bunun dışında ki önermelere verilen cevaplar birbirine yakın olup buda yerel halkın insani yaklaşımın dikkat çekici olduğunu ortaya koymaktadır. Bir diğer önerme olan “Suriyeliler din kardeşimizdir kabul edilmesi gerekir” önermesine katılanların oranı %69,25’dir. Bu önermeye katılmayanların oranı ise %22,50’dir. Yapılan iki önerme sonucunda açıkça ortaya çıkmıştır ki Şanlıurfalı halk “insani” ve “din” yaklaşımının olumlu olduğunu ve Suriyeliler ile aynı dine mensup olmanın kabulü kolaylaştıracağını göstermiştir.

Tablo 3.1: Suriyelilerin kabulü ve dayanağı (%)

Önermeler	Kesinlikle Katılıyor	Katılıyor	Cevap Yok Kararsız	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Suriyelilerin Türkiye’ye kabulü din, dil etnik durumuna bakılmaksızın insani nedeni daha	64.25	22.75	5.25	4.50	3.25
Suriyelilerin kabulü ülkemizin tarihsel ve coğrafik sorumluluğundan kaynaklanmaktadır.	21.75	27.00	13.00	27.00	11.25
Suriyelilerin kabulü ülkemize yararlı olup ülkemizi daha da	10.00	17.25	19.25	25.75	11.25
Suriyeli sığınmacıların sorunları bizi ilgilendirmez uzak durulması gerekmektedir.	11.50	12.75	14.00	43.50	18.25
Suriyeliler din kardeşimizdir kabul edilmesi gerekir	24.00	45.25	8.25	15.00	7.50
Suriyeliler Şanlıurfa’da toplumsal düzeni bozmaktadırlar	13.50	24.25	23.50	26.00	12.75
Suriyeli sığınmacılar etnik yönden kardeşimizdir kabul edilmeleri gerekir	18.50	36.00	6.75	23.25	15.50
Savaş devam ediyorsa bile Suriyeliler ülkelerine geri gönderilmelidir.	9.75	5.50	15.75	23.00	46.00
Suriyeliler sadece kamplarda barınmalıdırlar	19.25	21.00	5.50	34.00	20.25
Suriyeliler ile aynı kültürden olduğunuzu düşünüyor musunuz?	13.25	23.25	14.25	33.50	15.75
Suriyelilerin Şanlıurfa’da kalması sorunlara yol açabilir mi	19.00	33.75	20.75	17.25	9.25
Şanlıurfa Suriye krizi ile birlikte Suriyeli sığınmacılara kucak açmıştır	31.75	37.00	5.25	20.00	6.00
Suriyeli biri ile ailenizden birinin evlenmesini olumlu karşılarım	19.75	30.00	26.50	10.00	13.75
Suriyelilerin eğitim hakları Türk vatandaşları ile eşit olmalıdır	19.50	36.25	6.00	13.50	24.75
Suriyelilerin işyerlerinden alışveriş yapmakta bir sıkıntı görmüyorum	20.50	38.00	9.50	14.00	18.00

Yerel halkın “din” ve “insani” yaklaşım ve hassasiyetinin yanında provokatif sorular yöneltilerek yerel halkın yaklaşımı ölçülmeye çalışılmıştır. “Suriyeli sığınmacıların sorunları bizi ilgilendirmez uzak durulması gerekir” önermesine

katılanlar %24,25'dir. Bu önermeye katılmayanlar ise %61,75'dir. "Savaş devam ediyorsa bile Suriyeliler ülkelerine geri gönderilmelidir" önermesine katılanların oranı %30,25'dir. Bu önermeye katılmayanların oranı ise %69,00'dir. Suriyelilerin kabulünün ülkemizin yararına olup ülkemizi daha da güçlendirir önermesine katılmamalarına rağmen Suriyelilerin kabulünde "insani" ve aynı dine mensup olmalarından dolayı ortaya çıkan sonuç dikkat çekicidir. Burada açıkça görülmektedir yerel halkın "insani" yaklaşımın öncelikli olduğu söylenebilir.

3.1.2. Eğitim

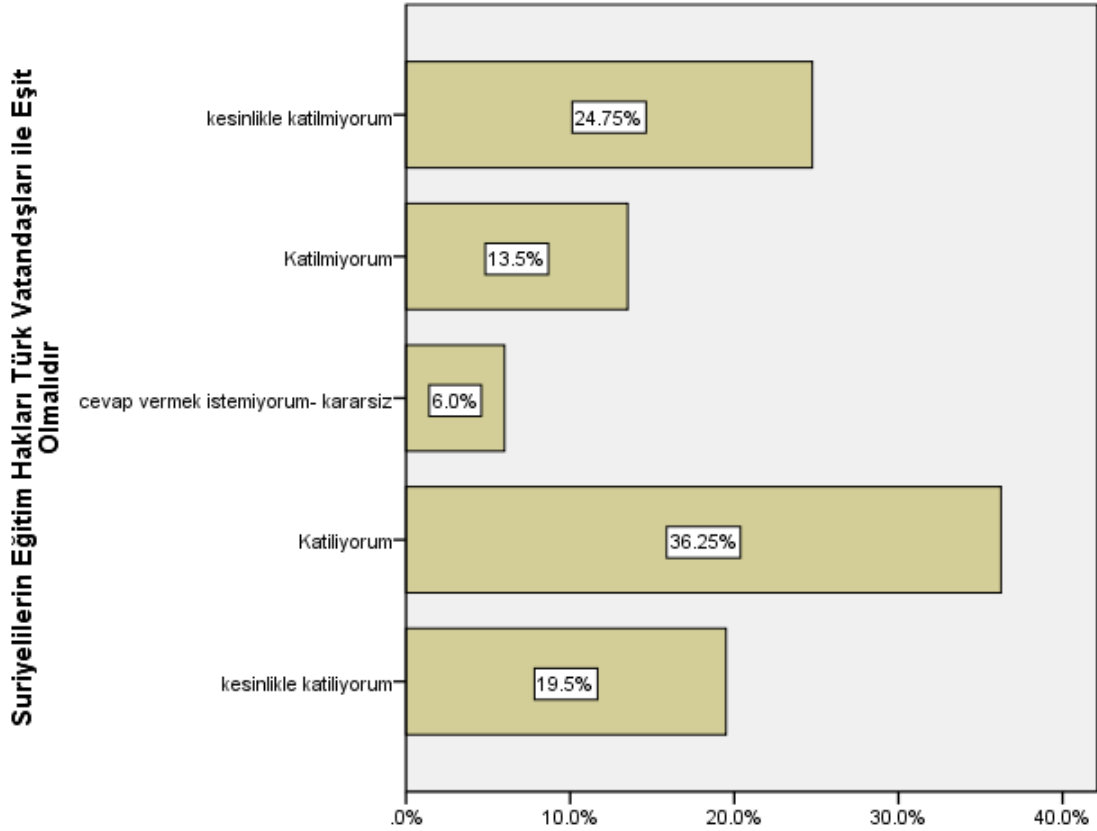
Yerel halkın Suriyelilerin eğitime ulaşma ve yararlanmasına yönelik tutumunun öğrenilmeye çalışıldığı bu bölümde yerel halka Suriyelilerin eğitim haklarına yönelik önermeler yöneltilmiştir. "Suriyelilerin eğitime yönelik aşağıdakilerden hangisi fikrinizi ifade eder" önermesine katılanların %52'si "Türk vatandaşları ile aynı haklara sahip olmalıdır" şıkkını seçmiştir. Buda Şanlıurfa halkının Suriyelilere verilen eğitimler konusunda herhangi bir sakınca görmediği konusunda önemli bir yaklaşım olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.2: Suriyelilerin Eğitime Yönelik Yerel Halkın Tutumu (%)

Önerme	Türk vatandaşları ile aynı haklara sahip olmalıdır	Hiçbir eğitim verilmemesi gerekir	Hem Türkçe hem de kendi anadillerinde eğitim verilmelidir	Sadece ilköğretim eğitimi verilmelidir	İlköğretim ve ortaöğretim eğitimleri verilmelidir
Suriyelilerin eğitime yönelik aşağıdakilerden hangisi fikrinizi ifade eder?	52.00	10.00	17.75	9.50	10.75

Önermeye katılanların %9,50'si "Hiçbir eğitim verilmemesi gerekir" derken "Hem Türkçe hem de kendi anadillerinde eğitim verilmelidir" önermesine katılanların oranı ise %17,75'dir.

Şanlıurfalı yerel halkın Suriyelilerin eğitimine yönelik yaklaşımını öğrenmeye yönelik “Suriyelilerin eğitim hakları Türk vatandaşları ile eşit olmalıdır” önermesi yöneltilmiş olup önermeye verilen cevaplar şu şekildedir. Önermeye katılanların oranı %55,75’dir. Önermeye katılmayanların oranı ise %38,25’dir. Yapılan önerme sonucunda önermeye olumlu destek verenler destek vermeyenlerden fazla olup buda yerel halkın hem savaştan etkilenen toplumun eğitim hakkından uzak tutulmaması hem de Türkiye’nin eğitim sistemine uygun bir şekilde eğitimlerin devam ettirilmesine yönelik yaklaşımın olması önemlidir.

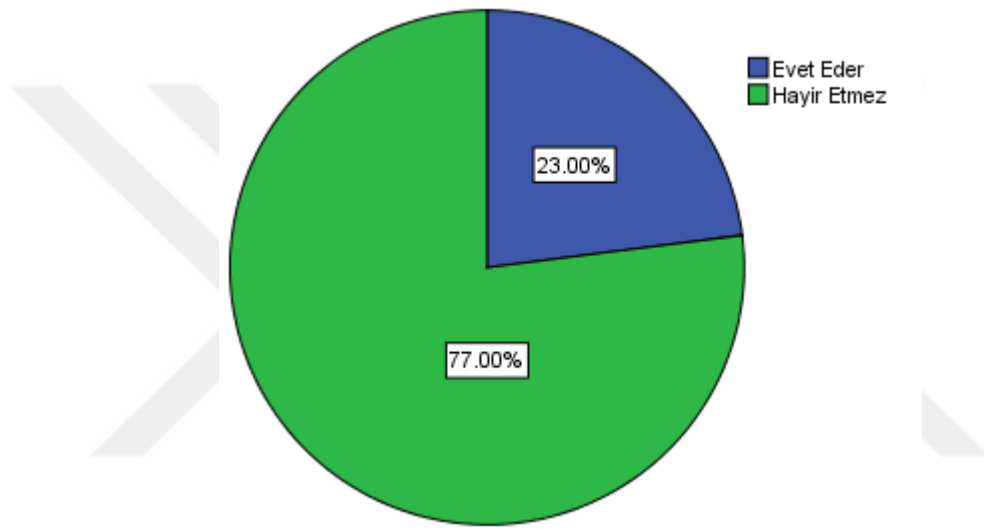

Şekil 3.1: Suriyelilerin Eğitim Hakları Türk vatandaşları ile Eşit olmalıdır (%)

Yaşanan savaş ile birlikte ülkelerinden göç etmek zorunda kalan Suriyelilerin temel haklardan biri olan eğitim haklarına ulaşımı konusunda gerçekleştirilen her iki önermede de yerel halkın olumlu bir yaklaşım ortaya koymasından dolayı önem taşımaktadır. Buda yerel halkın yerinden edilmiş insanlara hak temelli ve “insani” açıdan bakışının önemini göstermesi açısından önemlidir.

3.1.3. Birlikte Yaşam ve “Komşuluk”

Türkiye'nin güney komşusu olan Suriye ile kültürel ve dini benzerlikler olduğu hep dile getirilen Suriyeliler konusunda yapılan araştırma bulguları farklı algıları ortaya koymuştur. Şanlıurfa toplumu kendilerine yöneltilen önermelere yönelik tutumu “Suriyeliler ile komşuluk yapmak sizi rahatsız eder mi?” evet eder diyenlerin oranı %23'dir. Suriyeli biri ile komşuluk yapmak beni rahatsız etmez diyenleri ise %77'dir.

Şekil 3.2: Suriyeli Biri ile Komşuluk Etmek Sizi Rahatsız Eder mi? (%)

Önermeye verilen cevaplar Şanlıurfa da yaşayan yerel halkın Suriyeli sığınmacılar ile komşuluk yapmak konusunda yaklaşımın önemli ölçüde önemli olduğu ve bunun sebeplerinin soruldu diğer önermelere bakıldığında yerel halkın böyle düşünmesindeki temel nedenin ülkesinden kaçıp Türkiye'ye sığınan Suriyeliler için insani bakış açısının ağır bastığı ortaya çıkmıştır.

3.1.4. Beraber Çalışma ve İşyeri Kurma

Bu önermeler ile birlikte yerel halkın Suriyeli sığınmacılar ile ortak iş yapabilme ve Suriyeli sığınmacıların açmış olduğu iş yerlerinden alışveriş yapma bakımından tutumları ölçülmeye çalışılmıştır.

Tablo 3.3: Suriyelilerin Şehrin ekonomisinde kabullenilmesi Ortak iş yapma (%)

Önerme	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılıyorum	Cevap yok – Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Suriyeli biri ile ortak bir iş yaparım	11.50	38.00	18.50	14.00	18.00
Suriyelilerin işyerlerinden alışveriş yapmakta bir sıkıntı görmüyorum	20.50	38.00	9.50	14.00	18.00

Yapılan önerme sonucunda önemli bulgulara ulaşılmıştır. “Suriyeli biri ile ortak iş yaparım” önermesine katılanların oranı %49,50’dir. Önermeye katılmayanların oranı ise %32,00’dir. “Suriyelilerin işyerlerinden alışveriş yapmakta bir sıkıntı görmüyorum” önermesine katılanların oranı %58,50’dir. Bu önermeye katılmayanların oranı ise %32,00’dir. Yapılan iki önerme sonucunda ortaya çıkan yaklaşım göstermektedir yerel halkın şehirde açılan Suriyeli işyerlerine bakışın olumlu olduğu ve yerel halkın bu iş yerlerini şehrin bir parçası kabul ettiği ve kabullendiğini göstermesi konusunda önemlidir. “Suriyeli biri ile ortak iş yaparım” önermesinde ise yerel halkın şehrin ekonomisinde Suriyelileri kabullenmesi ve beraber ticaret içine girebilmesinde tavrının olumlu olması da yerel halkın Suriyelileri kabullenmesi açısından önem taşımaktadır.

3.2. Şanlıurfa Algısında Suriyeli Sığınmacılar Araştırma Bulguları-Suriyeliler

01 Ekim-30 Aralık 2017 tarihleri arasında 800 kişi ile görüşme gerçekleştirilmiş olup kamuoyu araştırması çerçevesinde görüşülenlerin %50 Türkiye vatandaşı %50 Suriyeli; görüşme yapılan 400 Suriyelinin %55,50 Erkek, %44,50 kadındır. Gerçekleştirilen görüşmelerin araştırma soruları Entegrasyon ve Suriyelilerin Toplumsal Kabul ve Uyum çalışmasına bilgi desteği sağlayacak şekilde hazırlanmıştır. Araştırma soruları Suriyeliler için Demografik bilgiler ve görüşülen kişilerin Suriyelilerin Kabulü ve Uyum ile ilgili fikirlerini öğrenmek için 37 soru şeklinde hazırlanmış olup genelde 3’li likert (Evet, Hayır, Diğer- Kararsızım) şeklinde sorular üzerinde yapılmıştır.

Tablo 3.4: Tez Araştırmasında Derinlemesine Görüşme Yapılan Kişiler

Kadın/ Erkek	K	E	Toplam
Suriyeliler	178	222	400
Suriyeliler	%44,50	%55/50	%100

3.2.1. Şanlıurfa Algısında Suriyeli Sığınmacılar Araştırma Bulguları

Şanlıurfa merkez ve ilçelerinde gerçekleştirilen araştırma sonucunda ortaya çıkan genel bulgular şu şekilde sıralanabilir. Şanlıurfa’da Suriyelilerin Şanlıurfa’ya yönelik algısının ölçülmeye çalışıldığı araştırma, Suriyelilerin uyum düzeyinin son derece yüksek olduğu ortaya konmaktadır.

Yaşanan araştırma bulguları ile birlikte “çalışma”, “giyim konusunda adaptasyon”, “yeme-içme konusunda adaptasyon”, “Şanlıurfa’da ırkçılık yaşayıp yaşamadıkları”, “Kendilerini Şanlıurfa’ya ait hissedip-hissetmedikleri”, “Türkçe bilmemelerinin engel olup olmadığı”, “Düzenli ibadetlerini gerçekleştirebilmeleri”, “Türk vatandaşları ile ailevi olarak görüşmeleri-komşuluk” ve “Şanlıurfa’da yaşamaktan memnun olup olmadıkları” ile bağlantılı sorular ile Suriyelilerin yaklaşımı bulunmaya çalışılmıştır. Suriyelilerin uyum hassasiyetini ölçen sorularda dikkatli sonuçlar ortaya çıkmıştır. “Şanlıurfa’da yiyecek konusunda problem yaşıyor musunuz?” önermesinde evet cevabını verenlerin oranı %8,75’dir. Bu önermeye hayır cevabını verenlerin oranı ise %90,75’dir. “Şanlıurfa’da yeme-içme konusunda problem yaşıyor musunuz?” önermesinde evet cevabını verenlerin oranı %11,00’dir. Bu önermeye hayır cevabını verenlerin oranı ise %88,75’dir. “Düzenli olarak ibadetlerinizi yapabiliyor musunuz?” önermesinde evet cevabını verenlerin oranı %58,25’dir. Bu önermeye hayır cevabını verenlerin oranı ise %41,50’dir. Bunun dışında ki önermelere verilen cevaplar birbirine yakın olup buda Suriyelilerin yeme-içme ve ibadetlerini yapma konusunda uyum problemi yaşamadıklarına yönelik dikkat çekici olduğunu ortaya koymaktadır. Bir diğer önerme olan “Şanlıurfa’da ırkçılık yaşadınız mı?” önermesine evet cevabı verenlerin oranı %28,00’dir. Bu önermeye hayır cevabı verenlerin oranı ise %71,25’dir. Yapılan önermeler sonucunda açıkça ortaya çıkmıştır ki Suriyelilerin ibadetlerini yapabilmeleri, giyim ve yeme-içme konusunda adaptasyon problemi yaşamamaları ve

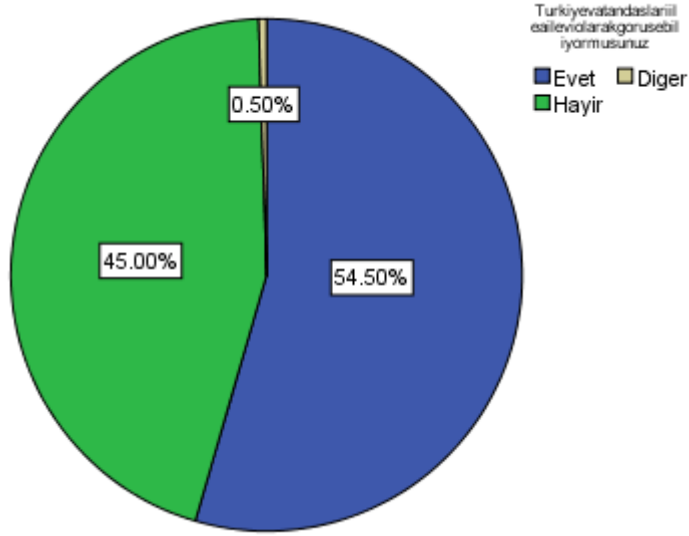
ırkçılık oranının düşük olmasından dolayı Suriyelilerin Şanlıurfa'ya uyumunu kolaylaştıracağını göstermiştir.

Tablo 3.5: Suriyelilerin Şanlıurfa'ya uyumu ve dayanağı (%)

Önermeler			
	Evet	Hayır	Diğer-Kararsızım
Kendi isteğinizle mi Şanlıurfa'ya Göç Ettiniz?	91.25	8.75	0.00
Daha Önce Şanlıurfa'ya Geldiniz mi?	6.00	94.00	0.00
Şanlıurfa'da Akrabanız/Tanıdığınız var mı?	29.50	70.00	0.50
Şanlıurfa'da çalışıyor musunuz?	33.00	67.00	0.00
Şanlıurfa'ya göç etmeden önce aynı mesleği mi yapıyordunuz?	20.75	78.75	0.50
Şanlıurfa'da giyim konusunda adaptasyon problemi yaşadınız mı?	8.75	90.75	0.50
Şanlıurfa'da yeme-içme konusunda adaptasyon problemi yaşıyor musunuz?	11.00	88.75	0.75
Şanlıurfa'da ırkçılık yaşadınız mı?	28.00	71.25	0.75
Kendinizi Şanlıurfa'ya ait hissediyor musunuz?	49.75	49.75	0.50
Dil bilmemeniz Şanlıurfa'ya adapte olmanıza engel oluyor mu?	43.50	56.50	0.00
Düzenli olarak ibadet yapabiliyor musunuz?	58.25	41.50	0.25
Türk vatandaşları ile ailevi olarak görüşüyor musunuz?	54.50	45.00	0.50
Şanlıurfa'da güvenlik problemi yaşadınız mı?	15.50	84.25	0.25
Savaş bittikten sonra kendi ülkenize dönmek istiyor musunuz?	78.50	20.00	1.50
Şanlıurfa'da yaşamaktan memnun musunuz?	83.50	16.25	0.25
Ailenizden birinin Türkiyeli biri ile evlenmesini olumlu karşılıyor musunuz?	32.50	67.50	0.50
İş dışında insanlar ile vakit geçiriyor musunuz?	77.00	22.25	0.75
Çocuklarınızı okula gönderiyor musunuz?	43.75	55.00	1.25
Çocuklarınız çalışıyor mu?	23.25	75.75	1.00
Yardım alıyor musunuz?	48.00	50.75	1.25
Ülkenize geri dönmek istiyor musunuz?	61.15	23.56	15.29

3.2.2 Birlikte Yaşam ve “Komşuluk”

Türkiye'nin güney komşusu olan Suriye ile kültürel ve dini benzerlikler olduğu hep dile getirilen Suriyeliler konusunda yapılan araştırma bulguları farklı algıları ortaya koymuştur. Suriyeliler kendilerine yöneltilen önermelere yönelik tutumu “Türk vatandaşları ile ailevi olarak görüşüyor musunuz?” evet diyenlerin oranı %54,50'dir. Bu önermeye hayır cevabını verenlerin oranı ise %45.00'dir.

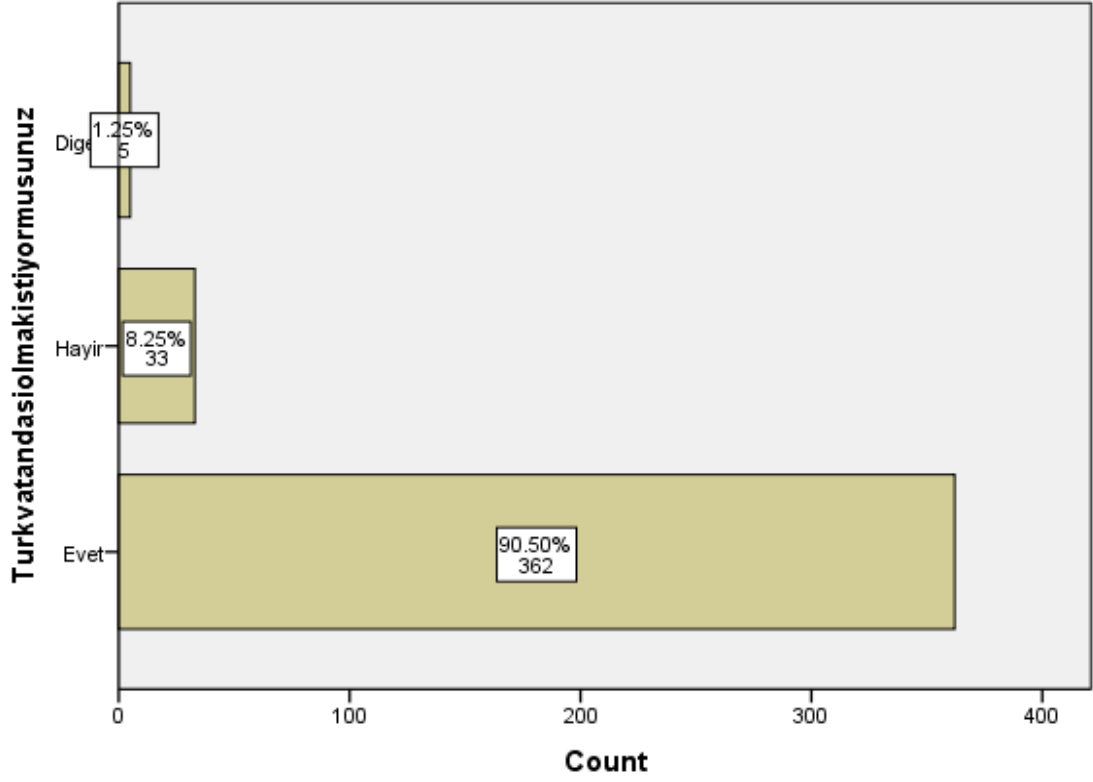

Şekil 3.3: Türk vatandaşları ile ailevi olarak görüşüyor musunuz? (%)

Önermeye verilen cevaplar Şanlıurfa da yaşayan Suriyelilerin komşuluk yapmak ve “Türkiyeli vatandaşlar ile ailevi olarak görüşme” konusunda yaklaşımın önemli ölçüde olumlu olduğu ve bunun sebeplerinin soruldu diğer önermelere bakıldığında Suriyelilerin böyle düşünmesindeki temel nedenin iki halk arasındaki din, dil ve kültürün ağır bastığı ortaya çıkmıştır.

3.2.3. Suriyelilerin Türk Vatandaşı Olmasına Yönelik Araştırma Bulguları

Suriyeliler kendilerine yöneltilen önermeye yönelik tutumu “Türk vatandaşı olmak istiyor musunuz?” evet diyenlerin oranı %90,50’dir. Bu önermeye hayır cevabını verenlerin oranı ise %8.25’dir.

Tablo 3.6: Türkiye vatandaşı olmak istiyor musunuz? (%)

IV. BÖLÜM

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Son olarak bu çalışma çerçevesinde Kasım ve Aralık 2017’de Şanlıurfa Entegrasyon örneğine uygun olarak Şanlıurfa merkez ve ilçelerinde 800 kişi ile gerçekleştirilen kamuoyu araştırmasında hem Şanlıurfa’daki genel tablo ortaya çıkmış olup hem de alanda gerçekleştirilen mülakatların test edilmesi bakımından önemli sonuçlara ulaşılmıştır. 01 Ekim-30 Aralık 2017 tarihleri arasında 800 kişi ile görüşme gerçekleştirilmiş olup varılan bulgular incelenerek yerel halkın kabul Suriyelilerin uyum hususunda tutumlarına yönelik önemli bulgulara ulaşılmıştır. Yapılan araştırma ile birlikte yerel halkın Suriyelilere yaklaşımı ve kabulün gerekçeleri hususunda “insani neden”, “eğitim hakları” “ülkenin tarihsel ve coğrafik sorumlulukları” önemli oranda olumlu etkide bulunduğu üçüncü bölümde yer alan Şanlıurfa alan araştırması önermeleri ile ortaya çıkmıştır. Suriyelilerin uyumu üzerine üçüncü bölümde yer alan önermeler ile birlikte Suriyelilerin “din”, “giyim, yeme-içme konusunda adaptasyon problemi yaşamamaları” çoğunlukla aynı dil ve kültüre sahip olmaları ile birlikte uyumlarının olumlu yönde olduğu sonucuna varılmıştır.

Şanlıurfa’da yapılan alan araştırmasına yönelik önermeler ile varılan bulgular sonucunda üç temel tespitte bulunmak mümkündür. İlk olarak yerel halkın Suriyelilere yaklaşımı ve kabulün gerekçeleri hususunda “insani neden”, “eğitim hakları” “ülkenin tarihsel ve coğrafik sorumlulukları” önemli oranda olumlu etkide bulunduğu önermeler sonucunda ortaya çıkmıştır. İkinci olarak Uyum ve kabul süreci Suriyelilerin kalış sürelerinin uzaması ile birlikte Suriyelilerin kente alışmaları ve Türkiyeli vatandaşlar ile ekonomik ve komşuluk gibi alanlarda daha fazla paylaşım içine girdiklerini ve Suriyelilerin Şanlıurfa’da ekonomik hayata katılmaya başladıkları araştırma sonucunda varılan önerme sonuçları ile ortaya çıkmıştır. Üçüncü olarak Suriyelilerin dinlerini rahat

yaşamaları, yeme-içme ve giyim konusunda adaptasyon problemleri yaşamamaları ve yüksek oranda Türk vatandaşı olma talebi Suriyelilerin uyum sürecini olumlu etkilerken, dil ve eğitim iş hayatına katılma konusunda daha etkili politikalar üretilmesi ihtiyacı olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu çalışma ile birlikte hem bu alanda yapılacak literatür ve alan araştırmalarına destek olmak hem de Türkiye Cumhuriyeti'nin Suriyelilerin kalış sürelerinin gittikçe uzamasından dolayı Şanlıurfa örneğinde Suriyelilerin uyum ve kabulüne yönelik politika geliştirilmesine yardımcı olması amaçlanmıştır. Bunun için de, Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin Şanlıurfa ili örnek alınarak uyum ve kabulüne yönelik önermeler ile ulaşılan bulgular analiz edilmiş olup grafik ve tablolar ile kabul ve uyumun olumlu yönde gerçekleştiğine yönelik bulgular ile detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Yapılan araştırma uyum ve kabulün olumlu yönde gerçekleştiği tezini desteklemek amacıyla Şanlıurfa ve ilçelerinde 800 kişi ile görüşme gerçekleştirilmiş olup varılan sonuçlar bakımından belirtilen nedenlerden dolayı sınırlıdır. Birincisi yapılan çalışma Şanlıurfa ve ilçeleri kapsamakta olup yerel bir çalışmadır. İkinci olarak, Türkiye genelinde geçerli olabilmesi için uyum ve kabule yönelik yapılan çalışmanın farklı illerde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Üçüncü olarak elde edilen veriler ile birlikte hem yerel ölçekte hem de genişletilerek Türkiye geneli politika geliştirilmesine yardımcı olacak çalışmalara destek olması amaçlanmıştır.

KAYNAKLAR

6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, RG. Tarihi: 11.04.2013, RG. Sayısı: 28615 <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm> (18.11.2016).

Acaroğlu, Türker (1993). “Bulgaristan Türklerinin Dünyü-Bugünü-Yarını”, X. Türk Tarih Kongresi (22-26 Eylül 1986, Ankara), Kongreye Sunulan Bildiriler, c:IV, Ankara, 1993, s.1492.

AFAD Başkanlığı (2014). Türkiye’deki Suriyeli Kadınlar Raporu. Ankara.

Ağanoğlu, H. Yıldırım (2001). Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Balkanlar’ın Makûs Talihi, GÖÇ (III. Basım), Kum Saati Tarih Dizisi: İstanbul, s.215.

Altuğ, Prof. Dr. Yılmaz (1991). “Balkanlardan Anayurda Yapılan Göçler”, Belleten, c:LV, sayı:212, Nisan 1991, Ankara, s.115.

Arendt, Hannah (2009). Totalitarizmin Kaynakları 2: Emperyalizm, İstanbul: İletişim Yayınları, s.20-25.

Arı, Kemal, Suyun İki Yanı: Mübadele (Yazılar), İstanbul, 2016.

Aslan, Kıyas. (1995). Ahıska Türkler, Ahıska Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği Yayınları, Ankara, No:1

BMMYK, Cenevre Mülteci Çocuklar Koruma ve Bakım Kılavuzu, Ankara, 1994.

BMMYK, Türkiye Temsilciliği, Sığınma ve Mülteci Konularındaki Uluslararası Belgeler ve Hukuki Metinler. Damla Matbaası, Ankara 1998.

Buz, Sema (2004). “Zorunlu Çıkış Zorlu Kabul- Mültecilik” SGDD Yayınları, Ankara 2004.

Castles, Stephen, & Miller, Mark. (2008). Göçler Çağı - Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri. İstanbul: Bilgi Üniversitesi. Chimni.

Doğanay, Filiz (23.09.2005). Türkiye’ye Göçmen Olarak Gelenlerin Yerleşimi, <http://www.gocsempozyumu.org/turkiyeyegoc.htm>

DOĞU TÜRKİSTAN VE TÜRK KÜLTÜRÜ (2002). Türk Ocakları Ankara Şubesi Yay. Yayına Hazırlayan, Yücel Hacaloğlu, Ankara 2002, s. 33–34

EDAM (2014). Türk Kamuoyunun Suriye-li Sığınmacılara Yönelik Bakış Açısı, Türkiye’de Dış Politika ve Kamuoyu An-ketleri 2014/1

Elmas, F. Y. (2015). AB Göç-Dış Politika İlişkisinde Pradigma Değişimi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü AB ve Uluslararası Ekonomik İlişkiler ABD, s. 301.

Erdoğan, Murat (2014). Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması. Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi, Ankara

Erdoğan, Murat (2014). Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması, Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi Raporu, Kasım, 2014, s.20.

Géraldine Chatelard (2002). “Jordan as a Transit Country: semi-protectionist immigration policies and their effects on Iraqi forced migrants”, working paper no.61, Robert Schuman Centre for Advanced Studies European University Institute, 2002.

Global Politika ve Strateji (2015). Türkiye Toplumsal Eğilimler Anketi 2015.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2016). [http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik] (Erişim: 09.12.2016)

Gökdere, Ahmet (1978). Yabancı Ülkelere İşgücü Akımı ve Türk Ekonomisi Üzerine: Türkiye İş Bankası, Kültür Yayınları, 1978.

Gurbanov, Ş. (1990). Mesheti Türkleri, Diderginler, Bakı. s. 32-35.

Güngördü, Esin (2001). Eğitim Fakülteleri İçin Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası, Nobel Yayın Dağıtım: Ankara, s.4.

Güvenç, Bozkurt (1996). "Göç Olgusu ve Türk Toplumu", II. Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç, Mersin: Sosyoloji Derneği Yayınları, s. 21.

<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/asylum.php> erişim tarihi: 25.12.2016.

<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php> -Total Refugees, 16 March 2016.

<http://metropoll.com.tr/upload/con-tent/files/1775-kasim2014-1.pdf>

http://www.diam.sakarya.edu.tr/sites/diam.sakarya.edu.tr/file/Goc_raporu_subat_2016_1.pdf

<http://www.forcedmigration.org/>

<http://www.goc.gov.tr/files/files/multec%b1ler%b1nhukuk%b1statusune%b1sk%b1nsozlesme.pdf> (erişim: 21.12.2017)

http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik (23.12.2017)

http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik (23.12.2017)

<http://www.milliyet.com.tr/akdag-dan-kilicdaroglu-na-siyaset-2563525/> (23.12.2017)

<http://www.milliyet.com.tr/dunyanin-gozu-turkiye-de/dunya/detay/2191085/default.htm>

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/04/20160426-1.htm> (erişim: 25.12.2017)

https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2373/files/Suriyeli_Siginmacılara_Yapılan_Yardımlar+7.pdf (23.12. 2017).

İçduygu, Ahmet ve Sirkeci, İbrahim (Derl.) (1999). Bilanço 98, 75 Yılda Köylerden Şehirlere, Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Göç Hareketleri, Türkiye İş Bankası Yayınları: İstanbul.

Göçmen, İlke (2014). (Yıl:2014), Türkiye ile Avrupa Birliği Arasında Geri Kabul Anlaşmasının Hukuki Yönden Analizi, *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, Cilt:13, No:2, ss.21-86.

Jastram, Kate (2001). BMMYK, Mültecilerin Korunması: Uluslararası Mülteci Hukuku Rehberi: Damla Matbaası, Ankara 2001, s. 41.

Karaca, Sema ve Dinçer, Bahadır (2013). Genişleyen ve Derinleşen Kriz Suriyeli Mülteciler. *Analist Dergisi*, 34, İstanbul.

Karadağ, Özge ve Altıntaş, Hakan (2010). Kerim Hakan, "Mülteciler ve Sağlık", TAF Preventive Medicien Bulletin, sayı. 9, Yıl. 1.

Karpat, Kemal (1985). Ottoman Population (1830-1914). Wisconsin ve London: Medison, 1189, 1985.

Karpat, Kemal (2003). "Göçler ve Türkiye", İstanbul, s.10.

Kaya, İbrahim ve Yılmaz-Eren, Esra (2015). "Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Durumu: Arada Kalanların Hakları ve Yükümlülükleri" SETA s.45

- Kirişçi, Kemal (1993). “Provide Comfort and Turkey: Decision Making for Refugee Assistance”, *Low Intensity Conflict and Law Enforcement*, 1993, V.2 (2): 227-253
- Kirişçi, Kemal (1994). “Refugee Movements and Turkey in the Post Second World War Era”, *ISS/POLS, İstanbul : Boğaziçi University Research Papers*, ss.95-101.
- Kirişçi, Kemal (2014). *Misafirliğin Ötesine Geçerken: Türkiye'nin “Suriyeli Mülteciler” Sınavı*, (Çev: Sema Karaca), *BROOKINGS Raporu*, Haziran 2014, s.22.
- Koyuncu, Ahmet (2014). *Kentin Yeni Misafirleri: Suriyeliler Konya Örneği*, Konya, Çizgi Yayınları, s.206
- Kutlu, T. C. (1973). Göç Katliam Sürgün. *Kuzey Kafkasya Dergisi*, IV, (23), s. 24-27.
- Kutlu, Zümray (2015). Bekleme odasından oturma odasına Suriyeli mültecilere yönelik çalışmalar yürüten sivil toplum kuruluşlarına dair kısa bir değerlendirme.<http://www.aciktoplumvakfi.org.tr/medya/02062015beklemeodasi>. (erişim: 25.12.2017)
- Kümbetoğlu, B. (1996). “Göçmenlik, Mültecilik, Yeni Bir Yaşam Ve Sonrası” II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Göç ve Toplum, TC Başbakanlık DİE Ve Sosyoloji Derneği, 20-22 Kasım 1996, Mersin, s. 274.
- Marfleet, Philip (2006). *Refugees in a Global Era*. London: Palgrave Macmillan, s. 71-72
- Massey, Douglas; Arango, Joaquin; Hugo, Graeme; Kouaouci, Ali; Pellegrino, Adela ve Taylor, Edward (1998). *Worlds in Motion. Understanding International Migration at the End of the Millennium*, Oxford: Clarendon Press Oxford.

Massey, Douglas S. (1999). "International Migration at the Dawn of the Twenty-First Century: The Role of the State." *Population and Development Review* 25:34.

MazlumDer (2013). Türkiye’de Suriyeli Mülteciler-İstanbul Örneği. http://istanbul.mazlumder.org/webimage/suriyeli_multeciler_raporu_2013.pdf (18.11.2016).

MEB Kasım 2016 verileri.

Cantürk, Mehmet Kasım (1994). "Hicret", *Gökbayrak Dergisi*, C. 1, S. 5, Kayseri.

Özcan, Mehmet (2004). *Avrupa Birliği Sığınma Hukuku; Ortak bir Sığınma Hukukunun Ortaya Çıkışı*, USAK Yayınları, Ankara, 2004.

Özcan, Mehmet, Yılmaz-Elmas, Fatma, Mutuş, C., Kutlay, Mustafa Türkiye AB İlişkilerinde Geri Kabul; Hangi Şartlarda? USAK Raporları, 2010-02,

ORSAM (2016). "Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkileri" 2015 http://tesev.org.tr/wp-content/uploads/2015/11/Suriyeli_Siginmacilarin_Turkiyeye_Etkileri.pdf (18.11.2016).

Oytun, Orhan ve Gündoğar, Sabiha (2015). *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkileri Raporu*, ORSAM- TESEV Rapor No: 195, Ankara. s. 22.

Özer, İnan (2004). *Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme*, Bursa: Ekin Kitabevi, s. 11.

Parasız, İlker ve Bildirici, Melike (2002). *Modern Emek Ekonomisi*, Ezgi Kitabevi: Bursa, s. 139.

Pinson, Mark (1972). *Russian Policy and the Emigration of Crimean Tatars to the Ottoman Empire 1854-1862*. *Güney Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, (1), s. 37-55.

Zetter, Roger ve Ruaudel, Heloise (2014). "Development and Protection Challenges of the Syrian Refugee Crisis" *Forced Migration Review* 47: 6-10. <http://www.fmreview.org/sites/fmr/files/FMRdownloads/en/syria/zetter-ruaudel.pdf> (19.11.2016).

Sallan Gül, Songül (2002). "Dış Göçler, Yoksulluk ve Türkiye'de Göçmenlere Yönelik Yardımlar", *İnsan Hakları Yıllığı, TODAİE*, cilt 23-24, s.82.

Sanduvaç, Zeynep (CWW). *Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Sığınmacılar için Durum Analiz Raporu*, Aralık, 2013, s.11.

T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (2014). "Suriyeli Misafirlerimiz Kardeş Topraklarında" <https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/98-2014061912629-suriyeli-misafirlerimiz.pdf> (18.11.2016).

The German Marshall Fond of United States (2015). *Türkiyenin Algıları Araştırması*. [online] Ankara. Available at: <http://www.gmfus.org/sites/default/files/TP%20Key%20Findings%20Report%20Turkce%20Final1.pdf> [Accessed 13 Mar. 2016].

The German Marshall Fund (2014). *Transatlantic Trends: Mobility, Migrati-on and Integration*, s. 7.

Toksöz, Gülay (2006). *Uluslar arası Emek Göçü*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, s. 271.

Turton, David (2003a). "Conceptualising Forced Migration", *Refugee Studies Centre Working Paper No.12*, Queen Elizabeth House International Development Centre, University of Oxford, s.8.

UNHCR, (2015). "<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>, (23.12. 2017).

UNHCR BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, <http://www.unhcr.org/turkey/home.php> (18.11.2016).

UNHCR (2015). UNHCR warns of bleaker future for refugees as Syrian conflict enters 5th year. <http://www.unhcr.org/55016fff6.html>

UNOCHA (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs/Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinatörlüğü Ofisi) (2016). Syrian Arab Republic, <http://www.unocha.org/syria> (18.11.2016).

Wood, William (1994). "Forced Migration: Local Conflicts and International Dilemmas", *Annals of the Association of American Geographers*, vol.84, no.4, Aralık.

Yalçın, Cemal (2004). *Göç Sosyolojisi*, Anı Yayıncılık: Ankara, s. 13.

Yılmaz, Abdurrahman (2014). "Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri", *Turkish Studies*, Vol.9, N.2, pp.1685-1704, s. 1692.

Yılmaz, Halim(2013). "Türkiye'de Suriyeli Mülteciler: İstanbul Örneği" *MazlumDer*, 2013, http://istanbul.mazlumder.org/webimage/suriyeli_multeciler_raporu_2013.pdf (08.06.2016)

Zencir, Mehmet ve Davas, Aslı (2014). (Türk Tabipleri Birliği) Suriyeli Sığınmacılar ve Sağlık Hizmetleri Raporu, Ankara Türk Tabipleri Birliği Yayınları, Ocak, 2014.

Zetter, Roger ve Ruaudel, Héloïse (2014). "Development and Protection Challenges of the Syrian Refugee Crisis" *Forced Migration Review* 47: 6-10. <http://www.fmreview.org/sites/fmr/files/FMRdownloads/en/syria/zetter-ruaudel.pdf> (18.11.2016).

Zülal, Aslı (2002). "21. Yüzyılda Göçler", *Bilim ve Teknik*, s: 415.

EKLER

EK1: Görüşme yapılan kişiler, ayrıntılar-Suriyeliler

Ad Soyad	Yaşadığı Yer	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Aylık Gelir	Mezhep	Etnik Yapı	Konuştuğu diller
M.H.M	Haliliye	2	2	2	3	2	1	1	4
S.O	Haliliye	2	2	1	3	3	1	3	3
NA	Akçakale	2	2	1	3	3	1	3	3
NA	Akçakale	2	2	1	2	2	1	3	3
F.A	Eyyubiye	2	2	1	2	2	1	3	3
S.B	Eyyubiye	1	3	1	1	2	1	1	4
A.A	Haliliye	2	3	2	2	3	1	1	4
R.A	Harran	2	2	4	1	1	1	3	3
N.A	Harran	2	2	1	2	2	1	2	3
S.B	Eyyubiye	2	2	1	4	3	1	1	4
O.M	Eyyubiye	2	1	2	3	1	1	1	4
J.A	Eyyubiye	2	3	1	1	1	1	3	3
Z	Harran	2	2	1	2	2	1	3	3
M.H	Eyyubiye	2	2	1	2	2	1	1	4
S.I	Haliliye	2	2	1	4	2	1	3	4
E..O	Haliliye	1	2	1	4	3	1	1	4
K.S	Haliliye	2	2	1	1	2	1	3	3
H.Y	Haliliye	1	2	1	3	2	1	3	4
M.S	Haliliye	2	2	2	3	3	1	3	3
A.O	Suruç	2	2	2	3	3	1	1	4
NA	Akçakale	1	2	1	4	2	1	2	4
H.S	Harran	1	2	2	4	2	1	3	4
Y.A	Haliliye	2	2	2	2	3	1	3	4
NA	Akçakale	1	2	1	4	2	1	3	3
NA	Harran	1	2	1	4	2	1	3	3
S.I	Haliliye	1	1	2	3	1	1	1	4
R.O	Haliliye	1	2	2	2	3	1	1	4
R.M	Eyyubiye	1	2	1	2	2	1	3	3
A.R	Haliliye	1	2	1	3	3	1	3	3
M.S	Haliliye	2	2	1	3	3	1	1	4
W.O	Haliliye	1	2	1	1	2	1	1	4
NA	Harran	1	2	1	2	2	1	3	3
D.M	Haliliye	2	2	1	3	2	1	6	4

Ad Soyad	Yaşadığı Yer	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Aylık Gelir	Mezhep	Etnik Yapı	Konuştuğu diller
F.M	Eyyubiye	1	2	1	2	1	1	3	3
N.J	Eyyubiye	1	2	3	2	1	1	3	3
R.A	Harran	1	1	2	3	1	1	3	4
F.M	Eyyubiye	1	2	1	2	1	1	3	3
J.A	Suruç	2	3	1	2	3	1	1	1
NA	Suruç	2	2	1	3	2	1	1	4
M.S	Haliliye	2	2	1	3	2	1	1	4
J.H	Haliliye	2	2	1	3	3	1	1	4
NA	Suruç	2	2	1	3	2	1	1	4
H.M	Eyyubiye	1	2	2	4	1	1	3	3
NA	Harran	2	2	1	3	2	1	2	4
S.A	Haliliye	2	3	1	4	4	1	3	3
M.R	Ceylanpınar	2	3	1	4	4	1	1	4
A.S	Ceylanpınar	2	3	1	4	4	1	1	1
N.A	Ceylanpınar	2	2	1	1	3	1	1	4
S.M	Ceylanpınar	2	2	1	4	2	1	1	4
H.O	Haliliye	1	2	1	4	3	1	3	4
A.D	Eyyubiye	2	2	1	4	3	1	2	4
S.A	Eyyubiye	1	2	1	3	2	1	3	4
R.A	Haliliye	1	2	4	3	2	1	1	4
N.T	Eyyubiye	1	2	2	4	1	1	1	4
M.A	Eyyubiye	2	2	2	4	2	1	3	4
S.M	Haliliye	2	3	1	1	4	1	1	4
N.M	Eyyubiye	2	2	1	4	3	1	1	4
J.M	Haliliye	1	2	2	4	2	1	1	4
A.A	Akçakale	2	2	1	4	2	1	3	3
S.I	Haliliye	2	2	1	3	3	1	1	4
R.K	Eyyubiye	2	2	2	4	3	1	3	3
I.A	Karaköprü	1	2	2	4	3	1	3	4
S.R	Eyyubiye	1	3	3	3	2	1	1	4
D.A	Haliliye	2	2	1	4	3	1	1	4
K.A	Haliliye	2	1	2	3	2	1	3	3
F.A	Eyyubiye	2	3	2	4	2	1	3	3
I.A	Eyyubiye	2	2	2	3	2	1	3	4
A.S	Eyyubiye	1	2	1	2	1	1	1	1
NA	Karaköprü	1	2	2	4	3	1	1	4
NA	Karaköprü	1	2	2	4	3	1	3	4
NA	Karaköprü	1	2	1	3	2	1	3	4
NA	Karaköprü	1	2	1	3	2	1	3	4
F.M	Haliliye	1	2	1	3	2	1	3	4

Ad Soyad	Yaşadığı Yer	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Aylık Gelir	Mezhep	Etnik Yapı	Konuştuğu diller
NA	Karaköprü	1	2	2	4	3	1	1	4
A.A	Haliliye	2	2	1	3	2	1	3	3
K.K	Eyyubiye	2	3	1	3	4	1	3	3
U.K	Eyyubiye	2	2	2	2	4	1	3	3
A.S	Haliliye	2	2	1	4	3	1	3	3
F.B	Haliliye	2	2	1	4	3	1	1	4
J.A	Haliliye	2	3	1	3	3	1	1	4
S.S	Haliliye	2	2	2	4	3	1	1	4
NA	Karaköprü	2	2	2	3	2	1	2	4
NA	Suruç	2	2	2	3	2	1	1	4
NA	Harran	2	2	1	4	3	1	3	3
B.A	Haliliye	2	2	1	2	3	1	3	3
D.B	Suruç	2	2	2	4	3	1	1	4
D.Z	Haliliye	1	2	1	3	1	1	3	3
M.A	Haliliye	2	2	1	3	2	1	3	3
L.B	Haliliye	2	2	2	4	2	1	1	4
M.M	Haliliye	2	2	1	4	1	1	1	4
R.I	Eyyubiye	1	2	1	2	1	1	3	3
M.R	Haliliye	2	2	1	1	3	1	1	4
NA	Akçakale	1	2	1	3	2	1	2	4
K.H	Suruç	2	2	1	4	3	1	1	4
K.A	Harran	2	2	1	4	3	1	3	3
D.A	Suruç	2	2	2	3	2	1	2	4
R.K	Haliliye	1	2	2	4	3	1	1	4
S.M	Akçakale	1	2	1	4	2	1	2	4
A.M	Akçakale	2	1	2	3	1	1	3	3
NA	Karaköprü	2	2	2	4	3	1	3	3
L.S	Ceylanpınar	1	3	2	1	1	1	1	4
NA	Karaköprü	1	1	2	3	1	1	3	3
NA	Karaköprü	2	2	2	3	2	1	2	4
M.A	Karaköprü	1	1	1	2	1	1	3	3
H.A	Haliliye	1	2	1	4	3	1	3	3
D.I	Karaköprü	1	1	2	3	1	1	3	3
M.K	Harran	2	2	1	1	2	1	3	3
NA	Harran	2	1	2	3	1	1	3	3
S.F	Eyyubiye	1	2	2	3	2	1	1	4
A.Y	Haliliye	1	2	1	2	2	1	1	1
R.Y	Haliliye	1	2	1	3	2	1	1	4
NA	Ceylanpınar	2	2	2	3	4	6	1	4
A.A	Haliliye	2	4	1	4	2	1	3	3

Ad Soyad	Yaşadığı Yer	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Aylık Gelir	Mezhep	Etnik Yapı	Konuştuğu diller
A.M	Suruc	2	3	1	4	4	1	1	4
C.E	Suruc	2	2	2	4	1	1	1	4
W.A	Haliliye	2	2	2	4	1	1	3	4
B.A	Haliliye	2	2	2	4	1	1	3	3
M.A	Eyyubiye	2	2	2	4	1	1	3	3
S.A	Eyyubiye	1	2	2	4	3	1	3	4
A.A	Karakopru	2	2	2	4	1	1	3	4
A.M	Eyyubiye	2	4	1	3	2	1	3	3
H.N	Harran	1	2	2	1	1	1	3	3
NA	Akcakale	1	2	3	3	1	1	2	4
N.A	Suruc	1	2	1	4	1	1	1	4
A.B	Ceylanpinar	2	2	1	4	2	1	1	4
N.B	Ceylanpinar	1	4	4	1	1	1	1	1
NA	Ceylanpinar	1	3	4	2	1	1	1	1
O.M	Harran	2	1	2	3	1	1	2	4
NA	Eyyubiye	1	1	2	3	1	1	3	4
NA	Eyyubiye	1	1	2	3	1	1	3	3
M.M	Eyyubiye	1	1	2	3	1	1	3	3
A.O	Haliliye	1	2	1	4	3	1	3	4
H.A	Haliliye	1	2	1	4	3	6	1	4
NA	Akcakale	1	1	2	3	1	1	3	3
F.A	Suruc	1	3	1	4	3	1	1	1
M.M	Haliliye	1	1	2	3	1	1	3	3
M.A	Haliliye	2	2	3	3	3	1	3	3
A.A	Eyyubiye	2	2	2	4	2	1	3	4
A.I	Eyyubiye	2	2	2	4	1	1	3	4
O.E	Eyyubiye	2	2	2	4	1	1	3	4
N.M	Eyyubiye	1	2	2	4	1	1	3	4
L.E	Eyyubiye	1	2	2	4	1	1	3	3
J.A	Eyyubiye	1	2	2	4	2	1	3	4
M.F	Eyyubiye	1	2	2	4	2	1	3	4
M.B	Eyyubiye	2	2	2	4	1	1	3	4
A.A	Eyyubiye	1	2	2	3	2	1	3	4
M.M	Haliliye	1	2	2	4	4	6	1	4
M.B	Haliliye	2	2	2	4	2	1	3	4
O.I	Haliliye	2	2	2	4	3	1	3	3
A.A	Haliliye	2	2	2	4	2	1	3	4
A.H	Karakopru	2	2	1	4	1	2	3	3
J.A	Karakopru	1	2	2	4	1	1	3	4
M.I	Karakopru	2	2	2	1	2	1	1	4

Ad Soyad	Yaşadığı Yer	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Aylık Gelir	Mezhep	Etnik Yapı	Konuştuğu diller
I.M	Suruç	2	2	2	4	3	1	1	5
T.I	Haliliye	2	2	1	3	3	1	2	4
K.O	Haliliye	1	2	1	3	1	1	3	3
L.N	Eyyubiye	1	3	1	2	2	1	3	4
M.A	Eyyubiye	2	2	2	4	4	1	3	4
M.S	Suruç	2	2	2	4	2	1	1	4
M.B	Haliliye	2	2	1	4	4	1	1	4
M.A	Haliliye	1	2	2	4	3	1	1	4
M.Z	Eyyubiye	1	2	1	3	3	1	2	4
M.Y	Eyyubiye	1	2	1	3	1	1	3	3
L.T	Haliliye	1	2	1	4	2	1	2	4
L.K	Suruç	1	2	1	4	2	1	1	4
H.A	Haliliye	1	2	2	4	2	1	1	4
H.A	Eyyubiye	2	2	2	4	2	1	3	3
A.A	Haliliye	2	2	2	3	2	1	3	3
A.A	Haliliye	1	3	1	2	2	1	1	1
B.A	Haliliye	1	3	1	2	3	1	1	1
D.A	Haliliye	1	2	1	2	2	1	1	1
F.O	Eyyubiye	1	2	2	2	2	1	1	4
G.D	Haliliye	2	2	2	3	3	1	2	4
H.B	Haliliye	1	2	2	4	2	1	1	4
H.A	Akçakale	2	3	2	3	2	1	3	3
A.A	Ceylanpınar	1	2	1	2	1	1	1	4
B.M	Ceylanpınar	2	2	2	2	2	1	1	4
A.S	Ceylanpınar	2	2	2	3	2	1	1	4
R.B	Viranşehir	1	1	2	3	1	1	1	4
S.T	Viranşehir	2	2	2	2	2	1	1	4
D.H	Viranşehir	2	2	2	3	3	1	1	3
S.I	Viranşehir	2	2	2	4	2	1	1	4
A.B	Viranşehir	2	2	1	4	3	1	1	4
R.B	Viranşehir	2	2	2	4	2	1	1	4
A.A	Viranşehir	2	2	1	2	2	1	1	4
I.B	Viranşehir	2	2	2	2	3	1	1	4
B.A	Eyyubiye	2	2	2	4	1	1	3	3
F.B	Karaköprü	1	2	2	4	2	1	3	3
T.M	Eyyubiye	2	2	2	4	1	1	3	4
S.R	Eyyubiye	1	2	2	4	2	1	3	4
E.N	Haliliye	2	2	2	4	1	1	3	4
D.B	Eyyubiye	1	2	2	4	1	1	3	4
H.I	Haliliye	1	2	1	4	4	1	3	4

Ad Soyad	Yaşadığı Yer	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Aylık Gelir	Mezhep	Etnik Yapı	Konuştuğu diller
S.A	Haliliye	1	2	2	4	2	1	3	4
W.A	Haliliye	1	2	2	4	2	1	3	3
M.A	Haliliye	2	2	2	4	1	1	3	4
A.M	Haliliye	2	3	1	2	2	1	3	3
O.K	Haliliye	2	2	1	4	3	1	3	4
A.K	Eyyubiye	2	2	2	4	1	1	3	3
A.A	Eyyubiye	2	2	2	4	2	1	3	3
B.A	Haliliye	1	2	2	4	1	1	3	4
D.H	Ceylanpınar	2	2	2	2	2	1	1	4
M.T	Ceylanpınar	2	2	2	2	2	1	1	4
A.K	Viranşehir	2	2	1	3	3	1	1	4
S.A	Viranşehir	2	1	2	3	1	1	1	4
S.B	Suruç	2	1	2	3	2	1	1	4
D.B	Suruç	2	2	2	4	2	1	1	4
R.K	Ceylanpınar	1	2	1	2	1	1	1	4
S.S	Ceylanpınar	1	1	2	3	1	1	1	4
N.K	Suruç	1	1	2	3	1	1	1	4
Z.M	Haliliye	1	3	1	3	1	1	1	4
M.B	Eyyubiye	2	2	3	3	1	1	3	4
M.A	Karaköprü	2	2	2	4	3	1	3	3
M.H	Karaköprü	2	2	2	4	3	1	3	4
S.S	Viranşehir	2	2	1	2	2	1	1	4
M.S	Haliliye	2	2	2	4	2	1	1	4
M.A	Haliliye	2	2	2	4	2	1	1	4
W.S	Suruç	1	3	1	2	1	1	1	4
B.S	Viranşehir	2	2	2	4	2	1	1	4
R.S	Eyyubiye	1	2	2	4	2	1	1	4
M.H	Karaköprü	1	2	2	4	3	1	1	4
A.A	Haliliye	2	2	2	4	3	1	3	4
M.J	Haliliye	2	2	2	4	2	1	3	3
A.Y	Karaköprü	2	2	2	4	2	1	3	4
S.Z	Eyyubiye	1	2	2	4	1	1	3	4
M.F	Haliliye	1	2	2	4	2	1	3	4
D.H	Haliliye	1	2	2	4	1	1	3	3
F.Z	Haliliye	1	2	2	4	2	1	3	4
M.H	Eyyubiye	2	2	2	4	1	1	3	3
H.E	Eyyubiye	2	2	1	4	2	1	3	4
R.S	Karaköprü	1	2	2	4	1	1	1	4
Y.F	Haliliye	2	2	2	2	2	1	3	3
M.H	Karaköprü	2	2	2	4	2	1	3	3

Ad Soyad	Yaşadığı Yer	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Aylık Gelir	Mezhep	Etnik Yapı	Konuştuğu diller
M.S	Haliliye	2	2	2	4	2	1	3	3
R.A	Haliliye	1	2	2	4	1	1	3	3
Y.H	Haliliye	2	2	1	4	1	1	3	4
O.K	Eyyubiye	2	2	1	4	2	1	3	4
R.D	Eyyubiye	1	2	1	4	2	1	3	4
B.O	Eyyubiye	2	2	2	4	1	4	1	4
M.S	Karaköprü	2	3	1	3	2	1	1	4
F.A	Karaköprü	1	3	1	3	4	1	1	3
E.H	Haliliye	1	2	2	4	1	1	1	4
N.H	Haliliye	1	2	1	2	1	1	1	4
M.D	Haliliye	2	2	2	4	2	1	3	4
M.D	Haliliye	2	2	1	3	1	1	3	3
M.A	Eyyubiye	2	2	1	4	3	1	3	4
F.A	Eyyubiye	1	2	1	3	3	1	3	4
S.M	Eyyubiye	1	2	3	4	2	1	3	4
H.R	Eyyubiye	1	2	1	2	3	1	3	3
M.H	Eyyubiye	1	2	1	4	3	1	3	4
O.H	Ceylanpınar	2	4	1	2	4	1	1	4
A.H	Haliliye	2	2	2	4	2	1	1	4
M.R	Karaköprü	2	2	1	4	3	1	3	4
M.S	Eyyubiye	2	2	1	4	4	1	3	3
R.M	Eyyubiye	2	2	1	4	3	1	1	4
E.E	Eyyubiye	1	2	1	4	4	1	3	4
N.M	Haliliye	1	2	2	4	2	1	2	4
H.Y	Eyyubiye	1	2	2	4	2	1	3	3
S.A	Eyyubiye	1	2	2	4	1	1	3	4
S.M	Eyyubiye	1	2	1	4	4	1	3	4
M.K	Haliliye	2	3	1	1	2	1	3	3
S.D	Haliliye	1	3	1	1	2	1	3	3
G.H	Haliliye	1	2	3	4	2	3	3	3
M.H	Haliliye	2	2	2	4	2	1	3	4
M.A	Haliliye	1	3	1	4	2	1	3	3
G.H	Haliliye	1	2	1	3	2	1	3	3
M.O	Suruç	2	2	2	2	2	1	1	4
D.A	Birecik	2	2	2	3	2	1	1	4
A.O	Birecik	2	2	2	4	3	1	1	4
A.M	Viranşehir	2	2	2	2	1	1	1	4
H.I	Viranşehir	1	2	1	3	3	1	1	4
H.H	Ceylanpınar	2	2	2	2	2	1	1	4
NA	Birecik	2	2	1	1	1	5	1	1

Ad Soyad	Yaşadığı Yer	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Aylık Gelir	Mezhep	Etnik Yapı	Konuştuğu diller
NA	Harran	1	2	1	4	1	1	2	4
F.M	Birecik	1	2	1	3	1	5	1	4
C.K	Birecik	1	2	2	4	1	1	3	4
B.Y	Haliliye	2	2	2	4	4	1	3	4
C.M	Haliliye	2	2	2	4	2	1	1	4
J.M	Haliliye	1	2	2	3	3	1	1	4
E.D	Karaköprü	1	2	2	4	2	1	1	4
J.D	Karaköprü	1	2	2	4	3	1	1	4
A.H	Haliliye	2	2	1	3	2	1	3	4
S.A	Eyyubiye	2	2	1	4	4	1	1	4
S.A	Haliliye	2	2	2	3	3	1	3	4
M.S	Eyyubiye	1	2	2	4	3	1	1	4
S.A	Eyyubiye	2	2	1	2	3	1	1	4
N.A	Eyyubiye	1	2	2	4	4	1	1	4
M.S	Eyyubiye	2	2	2	2	2	1	1	4
S.M	Haliliye	2	2	2	4	3	1	1	4
E.H	Eyyubiye	1	2	1	4	1	1	3	3
H.B	Haliliye	2	2	1	4	4	1	1	4
R.J	Haliliye	1	2	2	3	3	1	1	4
T.A	Haliliye	1	2	2	3	3	1	1	1
A.S	Karaköprü	2	2	2	4	2	2	3	3
A.J	Haliliye	2	2	2	4	2	1	3	3
A.A	Haliliye	1	2	2	2	2	1	1	4
A.H	Haliliye	2	2	1	4	4	1	3	4
M.B	Eyyubiye	2	2	1	3	2	1	3	3
N.M	Karaköprü	2	2	1	4	4	1	1	4
A.K	Eyyubiye	2	2	1	4	4	1	3	3
A.A	Haliliye	2	2	2	4	3	1	3	3
B.A	Karaköprü	1	2	1	4	4	1	1	4
L.B	Eyyubiye	2	2	2	4	4	1	1	4
M.A	Haliliye	2	2	1	3	3	1	1	4
J.M	Haliliye	2	2	2	3	2	1	1	4
H.A	Haliliye	2	2	1	4	4	1	3	4
F.F	Haliliye	2	2	2	4	1	3	3	3
R.M	Karaköprü	2	2	2	4	4	1	1	4
M.J	Haliliye	1	2	2	4	2	1	3	3
A.S	Eyyubiye	2	2	2	4	1	1	3	3
M.S	Eyyubiye	2	2	1	4	1	6	3	3
S.E	Karaköprü	1	2	2	4	2	1	3	3
B.K	Haliliye	1	2	1	4	3	1	3	4

Ad Soyad	Yaşadığı Yer	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Aylık Gelir	Mezhep	Etnik Yapı	Konuştuğu diller
A.S	Eyyubiye	2	2	2	4	1	1	3	4
M.H	Eyyubiye	1	2	1	4	1	1	3	3
M.M	Eyyubiye	2	2	1	4	1	1	3	4
M.K	Haliliye	2	2	1	4	4	1	2	4
S.A	Haliliye	2	2	2	4	4	1	1	4
D.H	Harran	1	2	2	4	2	2	3	3
M.A	Akçakale	2	2	2	4	1	3	3	4
D.M	Birecik	1	2	2	4	1	2	1	4
B.B	Harran	1	2	2	3	2	1	3	3
NA	Harran	2	3	3	3	2	1	2	4
NA	Birecik	2	2	1	4	2	1	1	4
NA	Akçakale	2	3	1	1	1	1	2	4
NA	Birecik	1	4	4	1	1	1	1	4
N.Y	Eyyubiye	1	2	1	4	4	1	2	4
N.M	Birecik	1	2	1	3	2	1	1	4
N.P	Birecik	1	2	2	4	1	1	1	4
S.M	Eyyubiye	1	2	1	4	3	1	2	4
A.J	Akçakale	2	3	1	3	1	1	3	3
A.Y	Karaköprü	2	2	1	2	2	1	3	3
Y.A	Haliliye	2	2	2	4	1	6	3	3
A.A	Haliliye	1	2	1	2	2	1	1	4
B.H	Haliliye	1	2	2	2	2	1	3	3
S.S	Eyyubiye	1	2	1	3	3	1	3	3
R.K	Karaköprü	1	2	1	4	1	1	3	3
R.M	Eyyubiye	2	2	1	4	3	1	1	4
S.K	Eyyubiye	2	2	1	4	4	1	3	4
S.O	Eyyubiye	1	2	2	4	3	1	1	4
S.H	Haliliye	1	2	1	4	4	5	1	4
S.A	Haliliye	1	2	1	4	3	1	2	4
M.A	Eyyubiye	2	2	2	4	2	1	3	3
A.E	Eyyubiye	1	2	2	4	1	1	3	3
B.A	Eyyubiye	1	2	2	4	2	1	3	3
A.M	Eyyubiye	2	2	1	4	1	1	3	3
M.M	Eyyubiye	1	2	1	4	1	1	3	3
D.A	Haliliye	1	3	1	4	3	2	1	4
A.I	Haliliye	2	2	1	4	2	1	2	4
T.A	Haliliye	2	2	1	4	3	1	2	4
T.F	Haliliye	2	2	1	4	4	1	3	4
Z.A	Haliliye	1	2	1	4	1	1	3	3
A.T	Akcakale	2	2	2	4	2	1	2	4

Ad Soyad	Yaşadığı Yer	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Aylık Gelir	Mezhep	Etnik Yapı	Konuştuğu diller
N.M	Akçakale	1	1	2	3	1	1	3	3
NA	Akçakale	1	1	2	3	1	1	3	3
D.M	Akçakale	1	1	2	3	1	1	3	3
NA	Akçakale	1	2	1	4	3	1	3	3
M.M	Akçakale	2	2	1	3	3	1	3	3
NA	Harran	1	3	2	2	1	1	2	4
D.A	Harran	2	2	1	3	2	1	3	3
T.M	Ceylanpınar	2	2	2	4	1	1	3	3
NA	Ceylanpınar	2	2	1	2	1	1	1	4
S.H	Eyyubiye	1	2	1	4	2	1	3	4
A.M	Eyyubiye	1	2	2	4	1	1	3	3
NA	Eyyubiye	1	2	2	4	1	5	1	4
R.A	Eyyubiye	1	2	1	4	3	1	3	4
D.M	Haliliye	1	3	1	4	3	5	1	4
U.A	Haliliye	1	2	1	4	1	1	1	4
S.M	Haliliye	2	3	1	4	3	1	1	4
R.A	Viranşehir	1	2	2	4	1	1	1	4
N.F	Viranşehir	2	2	1	3	2	1	1	4
S.B	Viranşehir	1	2	1	2	1	1	1	1
NA	Viranşehir	1	2	3	3	2	1	1	4
NA	Viranşehir	1	3	1	3	2	1	1	4
A.M	Viranşehir	2	2	2	3	1	1	1	4
R.R	Karaköprü	1	2	2	4	2	1	3	3
H.M	Karaköprü	1	2	2	4	2	1	3	4
H.A	Karaköprü	1	2	1	4	3	1	3	4
M.A	Karaköprü	2	2	1	3	3	1	1	4
N.A	Karaköprü	2	3	1	4	3	1	2	4
T.A	Karaköprü	2	2	1	4	1	3	2	4
T.N	Karaköprü	1	2	1	4	4	1	3	3
S.T	Birecik	2	2	2	2	2	1	1	4
D.H	Birecik	2	2	2	3	3	1	1	3
S.I	Birecik	2	2	2	4	2	1	1	4
A.B	Birecik	2	2	1	4	3	1	1	4
R.B	Birecik	2	2	2	4	2	1	1	4
A.A	Birecik	2	2	1	2	2	1	1	4
I.B	Birecik	2	2	2	2	3	1	1	4
NA	Birecik	2	2	2	3	3	1	1	3
H.A	Birecik	2	2	2	4	2	1	1	4
NA	Birecik	2	2	1	4	3	1	1	4
H.A	Karaköprü	2	2	1	4	1	2	3	3
A.J	Karaköprü	1	2	2	4	1	1	3	4
M.I	Karaköprü	2	2	2	1	2	1	1	4
T.A	Karaköprü	2	2	1	4	1	3	2	4
M.M	Karaköprü	1	2	1	4	4	1	3	3
U.A	Karaköprü	1	2	1	4	1	1	1	4
S.M	Karaköprü	2	3	1	4	3	1	1	4
NA	Karaköprü	2	2	1	4	1	2	3	3

EK2: Görüşme yapılan kişiler, ayrıntılar-Yerel Halk

Ad Soyad	Yaşadığı yer	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Aylık Gelir	Meslek
S.S	Eyyübiye	2	2	2	2	2	Çaycı
F.T	Eyyübiye	2	2	1	4	4	Esnaf
Z.F	Ceylanpınar	1	3	1	1	4	NA
M.G	Ceylanpınar	2	2	1	2	3	Serbest Meslek
A.A	Ceylanpınar	2	2	1	2	2	Berber
F.P	Ceylanpınar	2	2	1	3	3	Şoför
F.O	Eyyübiye	1	2	2	4	2	Tele sekreter
S.O	Eyyübiye	1	2	1	4	3	Ev hanımı
S.K	Haliliye	1	2	2	4	3	Eğitim Uzmanı
H.F	Ceylanpınar	2	3	1	2	4	NA
A.P	Ceylanpınar	2	2	2	2	3	Berber
A.E	Haliliye	1	2	2	4	4	NA
S.F	Ceylanpınar	2	4	2	3	4	Kuyumcu
M.K	Ceylanpınar	2	2	1	2	2	Serbest Meslek
A.G	Ceylanpınar	2	2	1	2	2	Serbest Meslek
V.F	Ceylanpınar	2	2	2	2	3	Oto Tamir Ustası
M.F	Ceylanpınar	2	2	2	2	2	Tamirci
M.N.F	Karaköprü	2	3	1	4	4	Serbest Meslek
S.B	Haliliye	2	2	2	4	3	Ziraat Mühendis
H.F	Ceylanpınar	1	2	2	4	3	Öğrenci
M.C.F	Haliliye	2	2	2	4	3	NA
S.E	Karaköprü	2	2	1	4	4	NA
M.F	Ceylanpınar	2	2	2	2	3	NA
F.E	Eyyübiye	2	3	2	3	4	Esnaf
F.B	Haliliye	2	2	2	4	3	NA
I.D	Eyyübiye	2	2	2	4	1	NA
I.H.Y	Karaköprü	2	2	2	4	1	NA
A.U	Eyyübiye	2	2	2	4	3	Grafik tasarım
M.A	Haliliye	2	2	2	4	1	NA
M.D	Eyyübiye	2	2	1	4	1	Ziraat mühendis
A.C	Karaköprü	2	2	1	4	4	Kamu
M.A	Haliliye	2	2	4	2	4	NA
A.I	Eyyübiye	2	2	2	4	4	Öğrenci
M.Y	Karaköprü	1	1	2	3	1	NA
N.A	Haliliye	2	2	1	3	1	NA
V.F	Haliliye	2	2	2	3	3	Serbest M.
M.F	Eyyübiye	2	2	2	4	3	Sosyolog
NA	Akçakale	2	2	2	4	4	Esnaf

Ad Soyad	Yaşadığı yer	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Aylık Gelir	Meslek
NA	Suruç	2	2	2	4	4	Esnaf
M.R	Haliliye	2	2	2	4	1	NA
NA	Suruç	2	2	1	2	3	İşçi
H.A	Ceylanpınar	2	2	2	2	3	Serbest Meslek
R.A	Viranşehir	1	2	2	4	2	Öğrenci
O.K	Karaköprü	2	2	2	4	4	Öğretmen
M.P	Ceylanpınar	2	2	1	4	2	Esnaf
L.F	Ceylanpınar	1	2	2	4	2	Öğrenci
D.D	Viranşehir	2	1	2	3	2	Müziyen
H.V	Haliliye	2	2	2	4	3	Öğrenci
A.D	Eyyübiye	2	2	1	2	3	Esnaf
A.F	Ceylanpınar	2	2	2	4	3	Öğrenci
O.F	Ceylanpınar	2	1	2	4	3	Öğrenci
A.F	Ceylanpınar	1	2	2	4	3	Öğrenci
O.F	Ceylanpınar	2	3	1	2	4	Çiftçi
K.K	Siverek	2	2	1	2	3	Serbest Meslek
N.H	Eyyübiye	1	1	2	3	1	Öğrenci
E.C	Haliliye	2	2	2	4	2	Öğrenci
V.S	Haliliye	2	2	2	3	2	Serbest Meslek
C.P	Ceylanpınar	2	2	1	2	4	Esnaf
E.O	Karaköprü	1	2	2	4	1	Öğrenci
N.G	Ceylanpınar	2	3	1	2	3	Emekli
Z.E	Ceylanpınar	1	2	2	3	1	NA
H.B	Ceylanpınar	2	2	2	2	2	Berber
E.A	Eyyübiye	1	2	2	4	1	Öğrenci
Y.C	Karaköprü	2	2	2	4	2	Sağlıkçı
N.B	Haliliye	2	2	2	4	1	Öğrenci
M.K	Ceylanpınar	2	2	2	3	2	Serbest Meslek
H.B	Ceylanpınar	2	2	2	4	2	Öğrenci
D.Y	Eyyübiye	1	2	2	4	2	Danışman
R.D	Karaköprü	1	2	2	4	1	Öğrenci
D.K	Haliliye	1	1	2	3	1	Öğrenci
F.O	Haliliye	2	2	1	3	3	Şoför
N.E	Viranşehir	1	1	2	4	2	Öğrenci
E.A	Karaköprü	1	2	2	4	1	Öğrenci
M.D	Viranşehir	2	2	2	3	1	Öğrenci
F.K	Ceylanpınar	2	2	1	2	3	Kamu Çalışanı
O.Y	Haliliye	2	1	2	3	1	Öğrenci
S.B	Haliliye	2	2	2	3	3	Oto aksesuar
R.Y	Karaköprü	1	2	2	4	3	Kasiyer

Ad Soyad	Yaşadığı yer	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Aylık Gelir	Meslek
S.D	Haliliye	2	2	2	4	1	Öğrenci
D.D	Haliliye	1	1	2	4	1	Öğrenci
E.A	Suruç	2	2	2	4	3	Özel Sektör
B.C	Haliliye	1	1	2	3	1	Öğrenci
A.A	Haliliye	2	2	2	3	3	Memur
R.T	Haliliye	2	2	2	4	3	İşçi
F.D	Karaköprü	2	1	2	3	1	Öğrenci
I.A	Haliliye	2	2	2	4	1	Öğrenci
Z.Y	Eyyübiye	1	1	2	3	1	Öğrenci
H.C	Ceylanpınar	2	2	1	2	4	Esnaf
M.Y	Karaköprü	2	2	2	4	4	Danışman
S.G	Haliliye	2	2	2	2	2	Terzi
I.Y	Karaköprü	2	2	2	4	4	Öğretmen
R.A	Haliliye	2	2	2	4	2	Öğrenci
D.O	Haliliye	2	2	2	4	1	Öğrenci
S.T	Eyyübiye	1	2	2	4	2	Öğrenci
M.Y	Ceylanpınar	2	2	1	3	4	Esnaf
D.C	Ceylanpınar	2	1	2	3	1	Öğrenci
N.B	Haliliye	1	2	2	4	2	Öğrenci
M.D	Haliliye	2	2	2	4	3	Özel sektör
S.K	Ceylanpınar	2	2	1	3	2	Serbest M.
E.C	Ceylanpınar	2	2	1	2	2	Oto tamir
N.G	Ceylanpınar	2	2	1	2	2	Serbest
E.G	Ceylanpınar	1	2	2	3	1	Öğrenci
K.Y	Ceylanpınar	2	2	1	2	2	Serbest
F.T	Ceylanpınar	2	2	2	4	3	Yüksek gerilim
A.A	Ceylanpınar	2	2	1	2	3	Serbest
A.A	Ceylanpınar	2	2	1	2	3	Serbest
A.A	Ceylanpınar	2	2	1	3	2	Serbest M.
V.K	Ceylanpınar	2	2	1	3	3	Serbest M
M.A	Ceylanpınar	2	1	2	2	1	NA
L.S	Haliliye	1	1	2	3	1	Öğrenci
F.A	Haliliye	2	2	2	4	4	NA
NA	Siverek	2	2	2	3	4	İşletmeci
M.G	Haliliye	2	2	2	2	1	NA
E.Y	Haliliye	2	2	2	4	1	Öğrenci
S.B	Eyyübiye	2	2	1	4	3	Öğrenci
A.V	Eyyübiye	2	2	1	4	3	NA
O.I	Eyyübiye	2	3	1	3	3	Yenilenebilir e
M.S.V	Haliliye	2	2	2	4	1	NA

Ad Soyad	Yaşadığı yer	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Aylık Gelir	Meslek
M.Y	Karaköprü	2	2	2	4	3	Öğrenci
A.E	Eyyübiye	2	2	2	4	4	Proje Sorumlusu
S.Y	Siverek	1	2	2	4	1	Öğrenci
B.A	Eyyübiye	2	2	1	2	2	Ahşap-K
A.P	Siverek	2	1	2	4	2	NA
NA	Siverek	1	2	2	4	1	Öğretmen
NA	Siverek	1	2	2	4	1	NA
NA	Siverek	1	1	2	1	1	NA
M.Y	Siverek	2	2	2	4	2	NA
NA	Siverek	2	2	2	1	1	NA
G.K	Viranşehir	1	2	2	3	1	Serbest
G.V	Viranşehir	1	1	2	3	1	NA
R.E	Eyyübiye	2	1	2	4	3	NA
M.S.G	Karaköprü	2	2	1	2	4	NA
E.Y	Haliliye	2	2	2	4	4	NA
S.B	Haliliye	2	2	2	4	4	NA
I.H	Haliliye	2	2	2	4	3	NA
A.K	Haliliye	2	2	1	3	4	NA
M.E.C	Haliliye	2	2	1	4	4	NA
M.Y	Haliliye	2	2	2	4	4	NA
Y.D	Karaköprü	2	2	1	4	4	NA
B.Y	Haliliye	1	2	2	3	3	NA
B.I	Haliliye	2	2	1	4	4	NA
F.A	Hilvan	2	2	2	3	4	NA
V.F	Haliliye	2	2	2	3	1	NA
N.A	Ceylanpınar	1	2	2	3	1	NA
M.C	Haliliye	2	2	2	4	3	NA
I.T	Haliliye	2	3	1	2	3	NA
F.B	Ceylanpınar	2	2	2	3	1	Öğrenci
M.A	Eyyübiye	2	2	1	2	4	NA
O.F.D	Haliliye	2	1	2	3	3	NA
I.H.S	Eyyübiye	2	2	1	2	4	NA
M.C	Haliliye	2	2	2	4	4	NA
B.E	Haliliye	2	2	2	4	4	NA
F.D	Haliliye	2	2	2	4	4	İşletmeci- öğrenci
B.K	Haliliye	1	1	2	3	1	Öğrenci
F.D	Haliliye	2	2	3	3	3	Elektrik-elektronik
U.S	Eyyübiye	1	2	2	4	3	Sekreter
Y.C	Eyyübiye	2	2	1	3	4	NA
B.S	Haliliye	1	1	2	3	1	Serbest

Ad Soyad	Yaşadığı yer	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Aylık Gelir	Meslek
A.C	Karaköprü	2	3	1	2	4	NA
A.O	Haliliye	2	2	2	4	3	NA
S.U	Haliliye	2	2	2	4	4	NA
A.S	Karaköprü	2	3	1	2	2	NA
D.A	Haliliye	1	2	2	4	2	NA
O.O	Haliliye	2	2	2	4	3	NA
M.C	Eyyübiye	1	2	2	4	1	Öğrenci
O.Y	Eyyübiye	2	2	2	4	2	Serbest
M.K	Haliliye	2	2	2	3	2	Serbest
S.G	Karaköprü	2	1	2	3	1	Öğrenci
M.K	Haliliye	2	2	2	4	2	Öğrenci
O.K	Haliliye	2	2	2	4	4	NA
H.O	Haliliye	2	2	1	3	4	NA
E.S	Haliliye	2	2	1	3	4	NA
E.K	Haliliye	2	2	1	3	4	NA
A.S	Haliliye	2	2	2	2	4	NA
M.K	Haliliye	2	2	2	3	4	NA
S.D	Viranşehir	2	2	2	3	1	Müzişyen
S.T	Viranşehir	1	2	2	4	1	Öğrenci
NA	Akçakale	2	1	2	3	3	NA
R.C	Haliliye	1	2	2	4	1	NA
A.G	Ceylanpınar	2	1	2	3	1	Öğrenci
D.E	Viranşehir	2	2	1	4	4	NA
D.O	Haliliye	2	2	2	4	2	NA
Z.D	Haliliye	1	1	2	4	1	NA
H.K	Haliliye	1	2	2	4	2	NA
B.S	Haliliye	2	2	2	4	2	NA
E.Y	Haliliye	1	2	2	4	2	NA
Z.C	Haliliye	2	2	2	4	2	NA
E.O	Haliliye	1	1	2	4	1	NA
A.T	Haliliye	1	2	2	4	1	NA
B.A	Haliliye	1	1	2	4	1	Öğrenci
F.S	Haliliye	1	2	2	4	2	NA
F.K	Haliliye	1	1	2	4	1	NA
I.Y	Haliliye	1	1	2	4	1	Öğrenci
I.K	Haliliye	1	1	2	4	2	NA
R.U	Haliliye	1	2	2	4	4	NA
M.S	Haliliye	2	2	1	3	4	NA
B.U	Haliliye	1	2	2	4	4	NA
A.U	Karaköprü	2	2	1	3	3	Serbest

Ad Soyad	Yaşadığı yer	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Aylık Gelir	Meslek
M.K	Haliliye	2	1	2	2	2	NA
F.G	Karaköprü	2	1	2	3	1	Öğrenci
S.U	Eyyübiye	2	2	2	4	4	NA
H.C.E	Karaköprü	2	2	2	4	4	Kamu görevlisi
O.K	Karaköprü	2	2	2	4	3	NA
O.D	Haliliye	2	2	2	4	4	NA
S.Y	Haliliye	2	2	2	4	4	NA
M.A.K	Haliliye	2	1	2	3	1	NA
C.E	Viranşehir	2	2	2	3	2	Serbest
M.C	Siverek	1	1	2	4	1	Öğrenci
B.D	Haliliye	1	2	2	4	1	NA
A.K	Karaköprü	1	2	1	3	1	NA
M.S	Haliliye	1	2	2	4	1	Öğrenci
M.A	Haliliye	2	2	2	3	2	Serbest
E.G	Haliliye	2	1	2	4	1	NA
A.O	Haliliye	2	2	2	4	4	NA
E.D	Haliliye	2	2	1	4	4	NA
B.O	Haliliye	1	2	2	4	3	NA
I.O	Haliliye	2	2	2	2	3	NA
O.U	Haliliye	2	2	2	4	4	NA
K.D	Haliliye	2	2	2	4	4	Sigorta şirketi
M.D	Haliliye	2	2	2	4	1	NA
I.H.C	Haliliye	2	2	2	4	4	Öğretmen
S.A	Siverek	2	2	1	2	3	Fırıncı
M.H.F	Ceylanpınar	2	2	2	4	4	Yüksek gerilim
M.E.I	Eyyübiye	2	2	1	3	1	Sinemacı
R.B	Ceylanpınar	2	2	2	3	2	Serbest
M.B	Ceylanpınar	2	2	2	2	1	Yok
M.D	Ceylanpınar	1	1	2	4	1	Öğrenci
O.G	Ceylanpınar	2	2	1	2	2	Serbest
M.D	Ceylanpınar	2	2	1	2	2	Serbest
F.K	Ceylanpınar	2	2	1	2	3	Elektrikçi
E.Y	Haliliye	2	2	2	4	4	NA
P.I	Eyyübiye	1	2	2	4	1	NA
S.Y	Haliliye	2	2	2	3	4	NA
H.D	Haliliye	1	2	2	3	2	NA
G.O	Karaköprü	1	2	1	4	4	NA
H.O	Karaköprü	2	2	1	4	4	NA
G.B	Karaköprü	1	2	2	3	3	NA
S.I	Eyyübiye	1	2	2	4	1	NA

Ad Soyad	Yaşadığı yer	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Aylık Gelir	Meslek
S.D	Haliliye	1	2	2	4	1	NA
F.K	Haliliye	2	2	2	4	1	Öğrenci
Y.C	Haliliye	2	2	2	4	2	Öğrenci
E.C	Eyyübiye	1	2	2	4	1	Öğrenci
I.H.C	Haliliye	2	2	2	4	1	Teknisyen
R.B	Haliliye	1	2	2	4	1	Öğrenci
U.I	Eyyübiye	2	2	2	4	2	Esnaf
H.Y	Suruç	2	2	2	4	4	Sosyolog
M.T	Eyyübiye	2	2	2	3	1	Öğrenci
A.I	Haliliye	2	2	1	3	3	Esnaf
M.A.F	Haliliye	2	2	1	2	3	Serbest
A.C	Haliliye	2	2	2	3	3	İnşaat
F.U	Haliliye	1	2	2	4	1	Öğrenci
O.K	Haliliye	2	2	2	4	2	Öğrenci
S.P	Eyyübiye	2	2	1	3	3	Kamu personeli
D.A	Karaköprü	1	1	2	3	1	NA
M.C	Akçakale	1	2	2	4	1	NA
F.O	Eyyübiye	1	2	2	4	2	Telesekreter
M.A	Karaköprü	2	2	1	3	4	Esnaf
U.B	Haliliye	2	2	2	3	3	Esnaf
A.A	Haliliye	2	2	2	3	3	Mobilyacı
L.K	Haliliye	1	2	2	4	3	Yüksek lisans
A.D	Haliliye	1	2	2	4	3	Yüksek lisans
P.I	Haliliye	1	2	2	4	4	Yüksek lisans
H.O	Suruç	2	2	2	4	4	Mobilyacı
D.Y	Eyyübiye	1	2	2	3	2	Çağrı merkezi
A.S	Suruç	2	3	2	4	3	NA
A.F	Eyyübiye	2	3	2	1	3	NA
O.S	Suruç	2	2	1	2	1	NA
D.S	Eyyübiye	1	5	1	1	1	NA
M.A	Akçakale	2	3	2	2	2	NA
A.K	Akçakale	2	2	1	3	3	NA
A.D	Suruç	2	2	2	4	3	NA
D.Y	Suruç	2	2	1	2	1	NA
A.A	Eyyübiye	1	1	2	2	3	NA
P.Y	Eyyübiye	1	4	4	2	1	NA
H.A	Akçakale	2	2	1	3	3	Esnaf
B.A	Akçakale	1	2	2	4	3	NA
S.S	Suruç	2	1	2	2	1	NA
B.A	Harran	2	3	2	1	4	NA

Ad Soyad	Yaşadığı yer	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Aylık Gelir	Meslek
M.F	Suruç	2	4	1	3	4	NA
S.D	Siverek	2	2	2	4	2	NA
B.D	Siverek	2	2	1	2	1	NA
B.K	Siverek	1	2	1	2	1	NA
F.K	Siverek	1	3	2	2	1	NA
A.T	Siverek	1	1	2	4	1	NA
M.S	Harran	2	3	2	4	2	Esnaf
V.K	Suruç	2	2	1	2	2	Fırıncı
S.K	Suruç	2	2	1	2	1	Kantin
I.A	Harran	2	2	1	2	1	Görevli
E.B	Haliliye	2	2	1	2	1	Serbest m
K.U	Karaköprü	2	3	1	4	4	Asistan
M.R	Suruç	2	2	2	4	1	Öğrenci
N.D	Haliliye	1	2	1	1	1	NA
S.Y	Karaköprü	1	2	2	2	1	Ev hanımı
M.A.C	Haliliye	2	1	2	3	2	İnşaat elemanı
G.P	Haliliye	1	3	1	2	3	Esnaf
H.C	Bozova	2	2	1	3	2	Garson
I.T	Suruç	2	2	1	3	2	Terzi
F.P	Haliliye	1	2	2	4	1	Öğrenci
B.C	Haliliye	1	2	2	4	1	Öğrenci
M.C	Haliliye	2	1	2	3	1	NA
A.C	Haliliye	1	2	1	2	2	Kapıcı
K.P	Haliliye	1	2	2	3	2	Ev hanımı
E.D	Bozova	1	2	1	1	2	Ev hanımı
E.D	Bozova	2	2	1	2	2	Serbest Meslek
H.D	Bozova	2	2	1	3	3	Şoför
C.D	Bozova	2	2	1	3	2	Şoför
M.A	Haliliye	1	2	2	4	1	Öğrenci
H.D	Haliliye	2	2	2	4	1	Öğrenci
S.P	Haliliye	2	2	1	4	2	Öğrenci
M.C	Karaköprü	2	3	1	2	1	Tüpçü
M.K	Suruç	2	2	1	2	1	Berber
F.A	Suruç	2	2	2	4	1	Öğrenci
A.D	Karaköprü	1	2	1	2	2	Ev Hanımı
D.D	Haliliye	1	1	2	4	1	Öğrenci
M.Y	Haliliye	2	2	2	4	2	Öğrenci
A.E	Haliliye	1	2	2	4	1	Öğretmen
E.D	Haliliye	1	2	1	4	1	Öğrenci
S.S	Eyyübiye	1	2	1	3	2	NA

Ad Soyad	Yaşadığı yer	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Aylık Gelir	Meslek
C.B	Eyyübiye	1	2	1	3	2	NA
K.Y	Karaköprü	1	2	1	2	2	NA
F.A	Haliliye	2	2	2	4	1	NA
E.M	Haliliye	2	1	2	3	4	Kapıcı
H.N	Haliliye	1	2	1	4	1	Öğrenci
F.K	Eyyübiye	1	2	1	2	1	Züccaciye
F.B	Haliliye	1	2	1	2	2	NA
M.G	Haliliye	1	2	1	4	1	Öğrenci
M.G	Haliliye	1	2	2	3	1	Terzi
S.K	Haliliye	1	4	1	1	1	Ev kadını
R.C	Haliliye	1	2	1	3	2	NA
E.D	Karaköprü	1	2	1	3	2	NA
B.S	Haliliye	2	2	2	3	1	Öğrenci
F.D	Bozova	2	2	3	3	2	İnşaat elemanı
S.A	Suruç	2	1	2	3	2	İnşaat
S.K	Suruç	2	1	2	3	2	Serbest
A.G	Haliliye	2	2	1	3	2	Demirci
O.Y	Karaköprü	2	2	2	4	1	NA
S.G	Haliliye	1	2	1	3	2	NA
A.B	Suruç	2	2	0	3	2	Demirci
Z.A	Haliliye	1	2	2	4	1	Öğrenci
H.A	Suruç	2	2	1	3	2	NA
A.U	Harran	1	2	2	4	1	Öğrenci
M.K	Karaköprü	1	2	1	3	2	NA
I.A	Haliliye	2	2	1	2	1	Emlakçı
H.G	Karaköprü	2	2	1	2	2	Esnaf-
S.B	Suruç	2	2	1	2	3	NA
E.E	Bozova	2	2	1	3	3	NA
G.C	Karaköprü	2	2	2	4	1	NA
H.K	Karaköprü	2	2	1	2	1	Oto yıkama
H.D	Haliliye	2	2	1	2	3	İşçi
M.D	Karaköprü	2	2	2	4	1	NA
E.Y	Karaköprü	2	2	1	3	2	NA
D.F	Viransehir	1	2	2	4	3	NA
I.S	Siverek	2	2	2	3	2	Memur
E.G	Karaköprü	2	2	2	4	4	NA
S.O	Karaköprü	2	2	3	3	3	NA
E.H	Harran	1	2	1	3	2	NA
Z.D	Eyyübiye	1	2	1	1	2	NA
I.D	Eyyübiye	2	2	1	3	3	NA

Ad Soyad	Yaşadığı yer	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Aylık Gelir	Meslek
H.T	Karaköprü	2	2	2	4	2	NA
F.Y	Suruç	2	2	1	2	3	NA
C.S	Karaköprü	2	2	1	3	2	NA
E.B	Karaköprü	2	2	2	4	2	NA
Y.D	Haliliye	2	2	2	4	3	NA
A.C	Eyyübiye	1	1	2	3	1	NA
H.M	Eyyübiye	1	2	1	3	2	NA
I.C	Suruç	2	2	2	4	1	NA
M.C	Eyyübiye	1	1	2	3	1	NA
I.C	Eyyübiye	2	1	2	3	1	NA
R.E	Harran	2	2	1	1	4	NA
A.T	Viranşehir	2	2	2	3	4	NA
A.D	Karaköprü	2	2	2	4	4	Mühendis
E.O	Eyyübiye	1	2	2	4	3	NA
L.Y	Eyyübiye	1	2	2	4	3	NA
Y.Y	Karaköprü	1	2	2	4	3	NA
B.G	Suruç	2	2	2	3	1	NA
U.G	Haliliye	2	2	2	3	3	NA
D.B	Haliliye	1	2	2	4	1	NA
S.U	Haliliye	1	2	2	4	1	NA
D.D	Haliliye	1	2	2	4	3	NA
M.A	Harran	2	2	2	3	3	NA
Z.A	Harran	1	2	1	3	3	Ev hanımı
F.Y	Harran	2	2	1	3	4	Esnaf
A.Y	Harran	2	2	2	4	3	Esnaf
T.S	Akçakale	2	2	2	4	3	Esnaf
A.S	Akçakale	2	2	1	3	4	Otopark sorumlu
F.O	Akçakale	2	2	1	2	3	İşletmeci- emlak
H.D	Akçakale	2	2	2	4	4	Görevli
O.D	Akçakale	2	2	1	4	4	Esnaf-lokanta
M.A.O	Akçakale	2	2	1	2	3	Esnaf
O.T	Haliliye	2	2	2	4	3	NA
B.Y	Haliliye	2	2	2	4	4	NA
M.E	Karaköprü	2	3	1	3	4	Esnaf
M.V	Karaköprü	2	3	1	3	4	Müdür-demirci
M.E.Y	Karaköprü	2	3	1	2	4	Şoför
M.K	Karaköprü	2	2	2	3	4	Güvenlik
A.Y	Karaköprü	2	4	1	2	3	Emekli
P.D	Karaköprü	1	1	2	3	1	Öğrenci
A.K	Karaköprü	1	2	1	3	1	Ev hanımı
S.K	Karaköprü	1	2	2	3	1	Öğrenci
F.P	Karaköprü	1	4	4	2	1	Ev hanımı

EK3: Anket Soruları Suriyeliler**SURİYELİLERİN ENTEGRASYONU:
ŞANLIURFA ÖRNEĞİ****ANKET SORULARI****DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER**

Suriye'li Mültecilerin Demografik Özellikleri	Değişkenler	İşaretleme
Cinsiyet	Kadın	
	Erkek	
Yaş Aralığı	0-20 yaş	
	21-40 yaş	
	41-50 yaş	
	51 yaş ve üzeri	
Medeni Durumları	Evli	
	Bekâr	
	Boşanmış/Ayrılmış	
	Dul	
Eğitim Durumu	Okuma-yazma yok	
	İlköğretim	
	Lise	
	Üniversite/Yüksek	
Aylık Gelir Seviyesi	500 TL ve altı	
	501-1000 TL	
	1001-2000 TL	
	2001 TL ve üzeri	
Mezheplerine Göre	Sünni	
	Şii	
	Dürzî	
	Yezidi	
	Alevi	
	Süryani	
Etnik Yapılarına Göre	Kürt	
	Türkmen	
	Arap	
Konuştıkları Dillere Göre	Kürtçe	

Suriye'li Mültecilerin Demografik Özellikleri	Değişkenler	İşaretleme
	Türkmençe	
	Arapça	
	Farsça	
Mültecilerin Çocuk Sayılarına Göre	Çocuk yok	
	1-3 çocuk	
	4-6 çocuk	
	7-9 çocuk	
	10 çocuk ve üzeri	
Ş.Urfa'ya göç etme nedenleriniz nelerdir?	Siyasi karışıklık	
	Can güvenliği olmaması	
	Eğitimin yapılamaması	
	Ekonomik nedenler	
Ülkenizi ne zaman terk ettiniz?	1-3 ay içinde	
	4-6 ay içinde	
	10-12 ay içinde	
	13-15 ay içinde	
	16 ay ve üzeri	
Suriye'de nerede yaşıyordunuz?	Şehir	
	Kasaba	
	Köy	
Suriye'de konut sahibi olma durumu	Kiracı	
	Ev sahibi	
	Misafir	
	İstilacı*	
Göç etmeden önce hangi mesleği yapıyordunuz?	Mesleği Yok/İşsiz	
	Zanaatkâr/ El İşçiliği	
	Devlet Memuru	
	Mimar-Mühendis-Müteahhit	
	Tarım ve Hayvancılık	
	Ordu Çalışanı	
	Sağlık Çalışanı	
	Hukukçu	
	Yazar-Sanatçı	
	STK Çalışanı	
	Esnaf/Seyyar satıcı	
Ofis çalışanı		

* İstilacı; daha önce kullanılmayan boş, terk edilmiş, bakımsız evler

ŞANLIURFA'DA YAŞAYAN SURIYE'Lİ DEĞİŞKENLERİ

Şanlıurfa Değerlendirme Soruları	Evet	Hayır	Diğer
Kendi İsteğinizle mi Ş. Urfa'ya Göç Ettiniz?			
Daha önce Ş.Urfa'ya Geldiniz mi?			
Ş.Urfa'da akrabanız/ tanıdığınız var mı?			
Ş. Urfa'da çalışıyor musunuz?			
Ş. Urfa'ya göç etmeden önce aynı mesleğimi yapıyordunuz?			
Ş. Urfa'da giyim konusunda adaptasyon problemi yaşıyor musunuz?			
Ş. Urfa'da yeme-içme konusunda problem yaşıyor musunuz?			
Ş.Urfa'da ırkçılık yaşadınız mı?			
Kendinizi Ş.Urfa'ya ait hissediyor musunuz?			
Dil bilmemeniz Ş.Urfa'ya adapte olmanıza engel oluyor mu?			
Düzenli olarak ibadet yapabiliyor musunuz?			
Türkiye vatandaşları ile ailevi olarak görüşüyor musunuz			
Ş.Urfa'da güvenlik problemi yaşadınız mı?			
Savaş bittikten sonra kendi ülkenize dönmek istiyor musunuz			
Ş.Urfa'da yaşamaktan memnun musunuz?			
Ailenizden birinin bir Türkiyeli biri ile evlenmesini olumlu karşılıyor musunuz?			
İş harici insanlarla vakit geçiriyor musunuz?			
Çocuklarınızı okula gönderiyor musunuz?			
Çocuklarınız çalışıyor mu?			
Yardım alıyor musunuz?			
Türk Vatandaşı olmak istiyor musunuz?			
Ülkenize geri dönmek istiyor musunuz?			

EK4: Anket Soruları Yerel Halk

SURİYELİLERİN ENTEGRASYONU: ŞANLIURFA ÖRNEĞİ
ANKET SORULARI- YEREL HALK

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

Türkiyeli-Yerel halk Demografik Özellikleri	Değişkenler	İşaretleme
Cinsiyet	Kadın	
	Erkek	
Yaş Aralığı	0-20 yaş	
	21-40 yaş	
	41-50 yaş	
	51 yaş ve üzeri	
Medeni Durumları	Evli	
	Bekar	
	Boşanmış/Ayrılmış	
	Dul	
Eğitim Durumu	Okuma-yazma yok	
	İlköğretim	
	Lise	
	Üniversite/Yüksek	
Aylık Gelir Seviyesi	500 TL ve altı	
	501-1000 TL	
	1001-2000 TL	
	2001 TL ve üzeri	
Meslek		
Etnik Yapılarına Göre	Kürt	
	Türk	
	Arap	

ŞANLIURFA'DA YAŞAYAN SURIYE'LİLERİN KABULÜNE YÖNELİK

1-Suriyelilerin Türkiye'ye kabulü din, dil etnik durumuna bakılmaksızın insani nedeni daha önemlidir.

1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap vermek istemiyorum-Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

2: Suriyelilerin Kabulü Ülkemizin tarihsel ve coğrafik sorumluluğundan kaynaklanmaktadır.

1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y.- Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

3: Suriyelilerin Şanlıurfa'ya gelmesi şehirde hayat pahalılığını arttırdı.

1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y. Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

4: Suriyeli Sığınmacılar etnik yönden kardeşimizdir kabul edilmeleri gerekir.

1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y.- Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

5: Suriyelilerin kabulü ülkemize yararlı olup ülkemizi daha da güçlendirir.

1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y.- Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

6: Suriyeli sığınmacıların sorunları bizi ilgilendirmez uzak durulması gerekmektedir.

1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y.- Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

7: Yaşanan Savaş Suriye'nin iç meselesidir, sığınmacıların kabul edilmemesi gerekirdi.

1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y.- Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

8: Suriyeliler din kardeşimizdir kabul edilmesi gerekir.

1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y.- Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

9: Suriyelilerin Şanlıurfa da toplumsal düzeni bozmaktadırlar.

1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y.- Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

10: Suriyeliler geri gönderilmesi gerekir?

- 1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y.- Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

11: Bundan sonra sığınmacı kabul edilmemelidir?

- 1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y.- Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

12: Savaş devam ediyorsa bile Suriyeliler ülkelerine geri gönderilmelidir?

- 1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y.- Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

13: Fırat kalkanı gibi tampon bölgeler oluşturularak sığınmacılar oradaki kamplarda bakılmalıdır.

- 1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y.- Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

14: Suriyeliler sadece kamplarda barınmalıdır.

- 1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y.- Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

15: Suriyeliler ile aynı kültürden olduğunuzu düşünüyor musunuz?

- 1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y.- Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

16: Suriyelilerin Şanlıurfa'ya uyum sağlayacağına inanıyorum.

- 1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y.- Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

17: Şanlıurfa'da yaşayan Suriyelilerin savaştan sonra ülkelerine dönmelerine ilişkin aşağıdakilerden hangisi düşüncenizi ifade etmektedir?

- 1: Hepsinin geri dönmesini bekliyorum 2: Şanlıurfa'da yaşayanların yarısı Kalacaktır
3: Şanlıurfa'da yaşayan Suriyelilerin yarısından fazlası kalır 4: Tamamı Kalır
5: Suriyelilerin yarından az kısmı Şanlıurfa da yaşamını devam ettirir.

18: Suriyelilerin Şanlıurfa'da kalması sorunlara yol açabilir?

- 1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y.- Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

19: Şanlıurfa'da yaşayan Suriyelilerin nüfusunu çok buluyor bir politika ile çalışmaları ve topluma uyum sağlamaları için düzenli bir şekilde şehirlere dağıtılması gerekmektedir.

- 1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y.- Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

20: Şanlıurfa Suriye krizi ile birlikte Suriyeli sığınmacılara kucak açmıştır.

- 1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y.- Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

21: Türkiye Cumhuriyeti Suriyeli sığınmacılara yönelik iyi bir yönetim ortaya koymuştur.

- 1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y.- Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

22: Suriyeliler vatandaşlığa alınmalıdır.

- 1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y.- Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

23: Suriyeli biri ile ailenizden birinin evlenmesini olumlu karşılarım.

- 1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y.- Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

24: Suriyelilerin eğitimine yönelik aşağıdakilerden hangisi fikrinizi ifade eder:

- 1: Türk vatandaşları ile aynı haklara sahip olmalıdır. 2: Hiçbir eğitim verilmemesi gerekir
3: Hem Türkçe Hem de kendi anadillerinde eğitim verilmelidir.
4: Sadece İlköğretim eğitimi verilmelidir 5: İlköğretim ve ortaöğretim eğitimleri verilmelidir.

25: Suriyeli biri ile komşuluk yapmak sizi rahatsız eder mi?

- 1: Evet Eder 2: Hayır etmez

26: Suriyeli biri ile ortak bir iş yaparım.

- 1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y.- Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

27: Suriyeliler eğitim hakları Türk vatandaşları ile eşit olmalıdır.

- 1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y.- Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum

28: Suriyelilerin işyerlerinden alışveriş yapmakta bir sıkıntı görmüyorum.

- 1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Cevap Y.- Kararsızım
4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum